

lidé &

HORY

horolezectví
metodika
trekking
historie
mapy
kurz
VHT

4/2005 • 68 Kč

DOLOMITY PALA

Téma čísla:

Nanda Devi

Národní park Tongariro

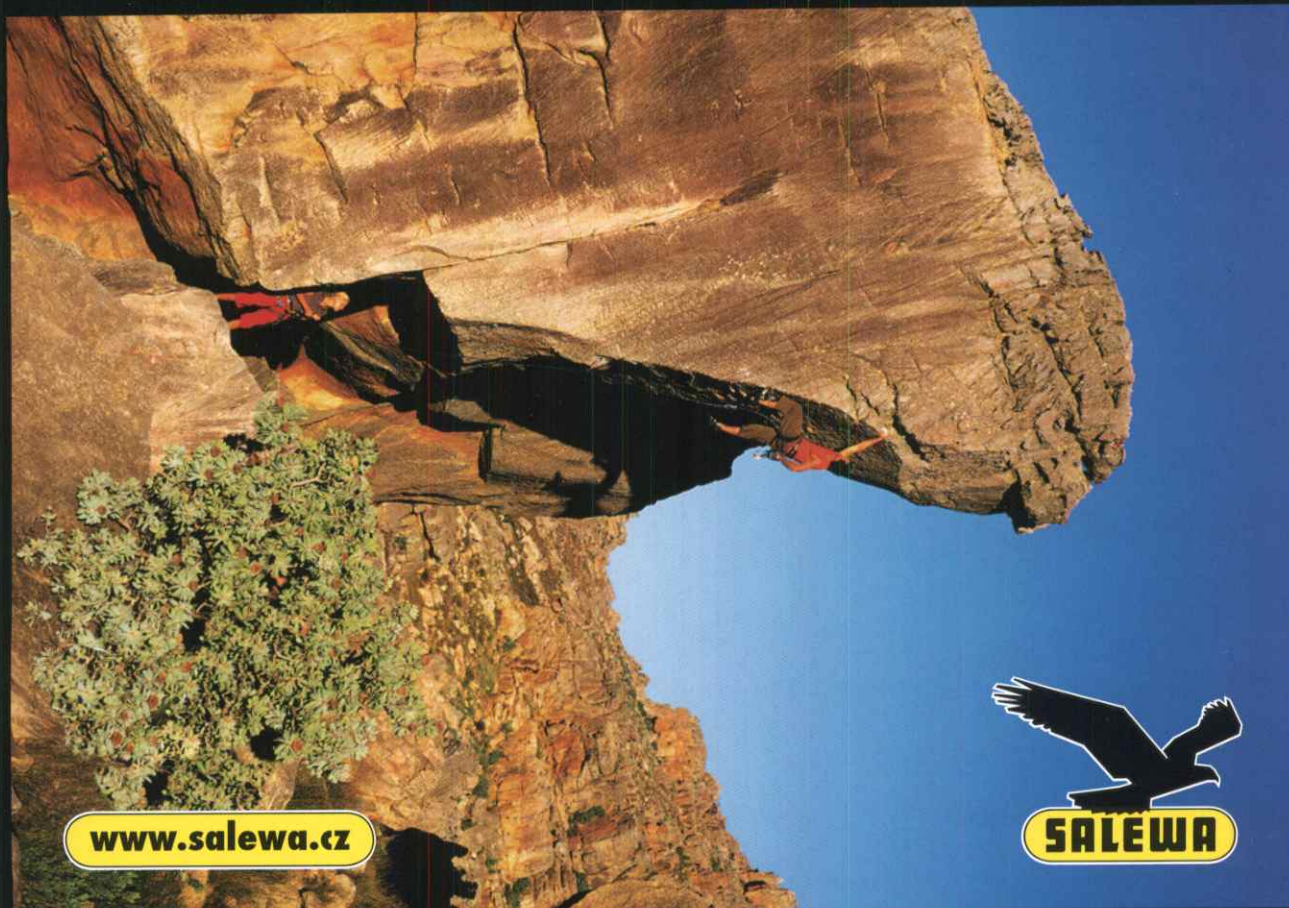
Věvec ferrat v jižní Pale

Hřeben Bellavista a Piz Palù

Wetterstein - Oberreintal

Na vrcholech Nízkých Tater

Moje postel s nebesy

Coleman už od roku 1901 neustále zdokonaluje outdoorové vybavení. Díky promyšlené konstrukci, špičkovým materiálům a náročným testům je Coleman jedničkou ve svém oboru. Vyberte si lehoučké, přitom odolné a komfortní stany a spací pytle Coleman a budete v drsné přírodě jako doma.

Nevada je nejprodávanější stan pro dvě osoby, nyní ve vylepšené verzi s tyčkami Durawrap s vyšší pevností.

Vážení přátelé, lezci i ostatní horalé,

sleduji časopis lidé&HORY od samého začátku a fandím všem těm, kteří se pustili do nelehké práce. Proto mi dovoluňte, abych i já přispěl několika maličkostmi a oslovil stále se rozšiřující počet odběratelů nebo i náhodných čtenářů.

Skály i hory mne polapily již v mládí a to mi zůstalo i do dnešních dnů. Skály a hory ovlivnily mé rozhodování i celý můj život. Velice často jsem při této své zálibě stál na pomyslné úzké hranici - na tenkém ledě. Musel jsem se rozhodovat s plným pocitem své suverenity: „Mám na to? Překročím to? Zvládnu svůj další krok nebo je to nad mé síly a další postup nebo výstup musím odložit na pozdější dobu?“ Mnohokrát jsem se později na tato dříve kritická místa na skalách nebo i v horách vracel stejně tak, jako mnoho jiných stejně poblázněných a postižených. Vracel jsem se ale vždy po dalším usilovném nácvičku a po zvýšení své sportovní kondice. Tento vyšší fyzický standart pro mne současně znamenal pevnější „morál“ a silnější odhodlání. To ale nikdy samo o sobě nestačilo. Rozhodující a to zejména v horách, pro mne vždy bylo počasí.

Skály i hory mne vždy přitahovaly a lákají mne dodnes. Když jsem chtěl vylézt na svou první věž, musel jsem se naučit mnoho základních dovedností a „grifů“. Bez těchto znalostí by se mi skály i hory vzdálily a byly by pro mne nedostížitelné.

Časopis lidé&HORY si mohou koupit, ale hory se koupit nedají. K horám i skalám musíme cítit úctu. A tak chceme-li vystupovat na věže a na vrchole, musíme se na to po všech stránkách dobře připravit.

Toto mé životní krédo mi připravilo mnoho radostných chvil a zážitků.

Přeji i Vám všem takové zážitky.

Volod'a Suchý
Akademický klub alpinistů Praha

Hruboskalské skalní město, věž Blatník, foto J. Polák

TÚRA na kterou nezapomenu

Popište Váš nejzajímavější zážitek z hor a podělte se o něj s ostatními!

Podmínky soutěže na str. 58

Pro vítěze čtvrtého kola jsou tentokrát připraveny kalhoty CROOK (velikost L) ze 100% polyamidu. Jejich konstrukce je navržena tak, aby vyhovovala potřebám při turistice a obdobných aktivitách v přírodě.

 hannah
outdoor equipment

Vážení čtenáři,

když se mi kdysi dostal do ruky první díl knihy Pita Schuberta „Bezpečnost a riziko na skále, sněhu a ledu“, přečetl jsem ji, asi jako většina z nás, téměř jedním dechem. Nejenom, že mi otevřela oči a upozornila mne na některé „generacemi prověřené pravdy“, které by mohly mít fatální následky, ale zaujala mne i poutavým vyprávěním skutečných příběhů, které se staly v různých horských oblastech. Nutno dodat, že jsem nad některými nevěřičně kroutil hlavou a říkal si: „No to snad není možné, aby se skutečně stalo! To si snad musel vymyslet!“ Dnes, když i já sám mám za sebou několik takových neuvěřitelných zážitků, dovedu si představit, že i ty nejnepravděpodobnější příběhy se skutečně staly, i když se nám to bude mnohdy zdát nemožné. A právě s jedním z takových příběhů se můžete seznámit v příspěvku do čtenářské soutěže „Túra, na kterou nezapomenu“, kterou nám zaslal Radek Máslo z Vyššího Brodu. Sami po jeho přečtení jistě uznáte, že na něco takového se jen tak zapomenout nedá!

Autorovi děkujeme za příspěvek a zasiláme mu jeho zaslouženou odměnu - bundu Stark, kterou do soutěže věnovala firma Hannah. Gratulujeme a do budoucna přejeme co nejméně takových dramatických situací, byť s dobrým koncem, jako tentokrát.

Všem ostatním čtenářům přejeme nerušené prožití léta, naplněného krásnými zážitky a hodně chuti k tomu, rozdělit se s ostatními o svoje příběhy v příspěvcích do soutěže „Túra na kterou nezapomenu“, která pokračuje i v druhé polovině roku.

Krásné a klidné léto vám všem přeje

Jan Polák

Mediální partner časopisu

Čechy 1062 AM • Beroun 98,3 FM

Vyhraďte sandále Scrambler!!

Podmínky soutěže na str. 55

Výhercem sandálů Scrambler z minulého čísla se stal **Marek Harcula z Letohradu**. Gratulujeme a přejeme s nimi jen samé pěkné zážitky.

lidé & HORY ročník 4

Vydavatel a držitel autorských práv k časopisu
LIDÉ & HORY, s. r. o., Štefánikova 63
150 00 Praha 5, IČO 26706440

Nevyžádané rukopisy se nevracejí. Právo na redakční úpravu rukopisů a dopisů čtenářů vyhrazeno.

Adresa redakce: LIDÉ & HORY, s. r. o.
Štefánikova 63, 150 00 Praha 5, tel.: 257 328 388
fax: 257 324 265, e-mail: lideahory@lideahory.cz

Šéfredaktor: Ing. Jan Polák (jan.polak@lideahory.cz)
Redakční rada: Marek Cerman, Ing. Rudolf Štěpančík, Ing. Ladislav Jirásko, Ing. Petr Jandík
Spolupracovníci: Ing. Ivo Hejl, Ing. Ladislav Novák, Ing. Jiří Novák, Zdeněk Teplý
Grafická úprava: ak. mal. Eva Jandíková,
počítačová sazba, repro a litografie: computer design studio, info@cds.cz, www.cds.cz

Inzerce: inzerce@lideahory.cz
Časopis možno objednat na adrese redakce nebo e-mailem: predplatne@lideahory.cz
Registrace: MK ČR E 13750, ISSN 12139459

vychází jako dvouměsíčník 6 x ročně
Předplatné v roce 2005 činí 385 Kč,
pro registrované členy Alpenvereinu viz kombinovaná nabídka na www.lideahory.cz
Předplatné v SR zabezpečuje:
Magnet Press, Slovakia s.r.o., Šustekova 8
P.O.Box 169, 830 00 Bratislava
Tel. předplatné: 004212/67201931-33
časopisy-004212/67201921-22
e-mail: predplatne@press.sk, www.press.sk
Cena jednotlivého čísla 80,- Sk
Celoroční předplatné v roce 2005 činí 480,- Sk

obsah

Aktuality	6 – 7
Ledové peklo ve švýcarských Alpách	8 – 9
Hřeben Gosaukamm a Donnerkogel	10 – 11

Hřebenem od Gablonzer Hütte vede k vrcholu Donnerkogelu zajištěná cesta, která v době své realizace vyvolala velmi bouřlivou diskusi o způsobu jejího vedení. Bez ohledu na to nabízí tato více než kilometr dlouhá zajištěná cesta nevšední zážitky v překrásném koutu Alp.

Str. 10

Russbach	12
Smíchovský festival Alpinismu 2005	13
Oberreintal	14 – 15

Wettersteingebirge je pohoří, které horolezcům předkládá samé lahůdky. Jedním z takových „prostřených stolů“ je i oblast Oberreintal, kde kromě báječného vápence a strmých stěn, naleznete i útočiště, kde mají raději lezce, než obyčejné „cepry“.

Str. 14

Piz Palü a hřeben Bellavista	16 – 18
------------------------------------	---------

Piz Palü bezesporu patří mezi nejkrásnější alpské vrcholy. A vyjde-li vám alespoň trochu počasí, tak se z přechodu zubatého hřebene Bellavista stane nezapomenutelný zážitek.

Str. 16

TÉMA ČÍSLA

Dolomity Pala	19 – 42
Monte Agner	20 – 21
Cima della Vezzana	22 – 23
Po stopách objevitelů	24 – 26

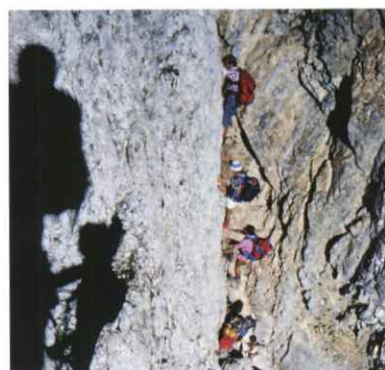

Altipiano dele Pale di San Martino je pustá planina obklopená strmými skalnatými věžemi Dolomit. Jen zcela sporadicky je oživena barevnými značkami cest, po nichž putují skupinky těch, kteří se vydali objevit její strohou krásu ve stopách dávných průkopníků.

Str. 24

Kartičky	27 – 34
----------------	---------

Příloha – Panorama skupiny Pala

Zcela jistě je největším lákadlem skupiny Pala šestice zajištěných cest, které lze spojit v jeden velkolepý zážitek na pozadí kulisy nejdivočejších a nejmohutnějších vrcholů celé oblasti.

Str. 36

Horolezec a estét E. Castiglioni	35
Věvec ferrat v jižní Pale	36 – 39
Pala Canali	40 – 41
Chaty	42

Po stopách pána prstenu	43 – 45
Sportovní trénink a VHT	46 – 47

Přechod Chopku a Ďumbieru	48 – 49
---------------------------------	---------

Nízké Tatry patří mezi slovenskými pohořími, a to zejména v zimě, mezi ty nejatraktivnější. Že mají ale co nabídnout návštěvníkům i létě, se můžete přesvědčit v článku o výstupu na jeho dva nejvyšší vrcholy.

Str. 48

Nanda Devi	50 – 52
Mammut	53
Kácov	54 – 55

Kdo by neznal příběh o Společenstvu prstenu a dobrodružné vyprávění o nelehké pouti nevládnou krajinou země Mordoru! Pokud navštívíte Národní park Tongariro na Novém Zélandu, můžete ho alespoň část prožít na vlastní kůži.

Str. 46

Český lezec	56
Literatura	57
Soutěž - „Túra, na kterou nezapomenu“	58

Na titulní straně: Ferrata na Grandspitz
foto: Petr Jandík

Horolezecké helmy nás (ne)chrání

Jestli zvažujete, jakou helmu na lezení pořídit, neváhajte vyhledat na Lezci rozsáhlé takřka vědecké pojednání pod názvem - Horolezecké helmy nás (ne)chrání. Rozebírá seriózně a nezávisle vše možné i nemožné a vyvrací řadu mýtů o helmách. Samozřejmě téma bylo horké s bouřlivou diskusí čtenářů.

Roviště na Lezci nově

Průvodce na vltavskou žulovou oblast Roviště byl aktualizován, doplněny sektory, nyní by měl být komplet nový a vše by mělo sedět. Ke stažení je stejně jako řada dalších průvodců na Lezci v rubrice Průvodce.

Tomáš Mrázek opět mistrem světa!

Tomáš Mrázek vyhrál v Mnichově Mistrovství světa v lezení na obtížnost a obhájil tak titul mistra světa z Chamonix z roku 2003. V boulderingu zabojovala v Mnichově Věra Kostuhová (Kotasová) a získala bronzovou medaili. Výkonům lezeckých špiček se věnuje Lezec.cz

Padání

Z Petrohradu se stává boulderová oblast mezinárodního významu. Na zdejších žulových kamelech přibývá rok co rok desítky nových cest a kromě průvodců, které lze najít na Lezci, se hlavní objevitelé oblasti Petr Resch a Karel Hegr pustili do seriálu závodů nebo spíš lezeckých setkání. Třetí ročník Petrohradského Padání přilákal v půli června nejen elitní lezce z Česka, Německa, Polska a Slovenska, ale nabídl seznámení s bouldrováním i těm úplným začátečníkům. Všem se to moc líbilo a tak se chystá ročník 2006. Bližší info bude příští jaro na Lezci.

Osmitisícovky

Na Everest vystoupil amatér za černo. Oficiální horolezci to odsuzují, řada méně oficiálních to obdivuje. Jedna z největších diskusí k tématu za existenci Lezce je pod článkem Everest zdolán Čechem načerno. Chcete se k tomu také vyjádřit? Můžete. V době uzávěrky časopisu diskuse na Lezci stále vřela.

Frankenjura – Německo

Frankenjura se v létě stává ideální destinací pro sportovní lezce. Na Lezci si můžete přečíst popisy oblasti a nahlédnout do průvodců vybraných sektorů. Databáze frankenjurských cest na Lezci čítá více než 1700 cest.

Houmy

Autor seriálu Saské sedmy Vláda Houmy Slouka tragicky zahynul nešťastnou náhodou 1. června 2005 v Saském Švýcarsku. V posledním článku, který vyšel na Lezci už posmrtně, se pokusil zdědit „všem saskomilům, kteří se s chutí a elegancí pohybují v šestém a sedmém stupni a nepohrdnou ani nějakou tou lehčí cestičkou!“ S Houmym nás opustil nejen autor nádherných článků, ale i jeden z hlavních organizátorů dětských lezeckých závodů Lanex Cup.

Stránka vytvořena ve spolupráci s www.lezec.cz

FESTIVAL HORSKÝCH FILMŮ V TRENTU

Začátkem května tohoto roku se v italském Trentu konal již 53. ročník tradičního festivalu horských filmů. K projekci bylo přihlášeno celkem 124 filmů z 27 zemí. Motto letošního festivalu bylo - Arktida a Antarktida. Hlavní cenu – Cenu města Trento získal brazilský film „Extremo Sul“ o expedici do Ohňové země. Zlatou protěž města Bolzano získal německo-americký film „The Devils Miner“, který barvitě líčí osud dvou jihoamerických dětí. Stříbrnou protěž získal německý film „Grizzly“ o životě medvěda grizzly na Aljašce. Zvláštní ocenění a cenu CAI získal film německého autora Maxe Reichla „The Center of Universe“ - film zachycuje atmosféru extrémních výkonů Alexe Hubera, Lynn Hill a Jima Bridwella na El Capitanu v Yosemite.

Mimořádná nabídka pro členy OEAV z ČR - sleva na chatě Linzer Haus

Sekce Linz OEAV nabízí pro letošní letní sezonu všem českým členům rakouského Alpenvereinu výraznou slevu při ubytování na chatě Linzer Haus na Wurzeralm, která se nachází na východním okraji pohoří Totes Gebirge. Na společné noclehárně bude český člen AV platit 4,10 EURO (místo obvyklých 5,45 EURO), při ubytování na lůžku pak zaplatí 6,25 EURO (místo 8,35 EURO). Tato nabídka platí pro skupinky o počtu min. 8 osob. Chata je mimo jiné ideálním výchoziskem na Warscheneck i na další vrcholy v této oblasti, oblast Wurzeralm je i místem s mnoha výbornými lezeckými terény.

GERLINDE KALTENBRUNNER NA SHISHA PANGMA

Gerlinde Kaltenbrunner, která má mezi ženami na svém kontě největší počet osmitisícovek, úspěšně vystoupila 8. května se svým přítelem Ralfem Dujmovitsem z Německa na vrchol Shisha Pangma. Spolu s Japoncem Hirotaka Takeushi jako první himálájisté úspěšně zvládli přechod tohoto osmitisícového vrcholu od jihu k severu čistě alpským stylem. Pokus o výstup na Mount Everest této minixpedici však z důvodů špatného počasí nevyšel.

VĚRA KOMÁRKOVÁ – PRŮKOPNICE ŽENSKÉHO HOROLEZECTVÍ

Ve věku nedožitých 63 let zemřela 25. května ve švýcarském Leysinu jedna z průkopic českého ženského horolezectví, Věra Komárková.

V roce 1976 zdolala Mount McKinley, nejvyšší horu severoamerického kontinentu, o dva roky později vylezla jako členka ženské himálájské expedice na 8 091 m vysokou Annapúrnu. Výstup na další osmitisícovku Dhaulágiri se nezdařil, avšak v roce 1984 se společně s olomoučankou Dinou Štěrbovou stala první ženou na světě, jež stanula na šesté nejvyšší hoře světa Cho-Oju (8 201 m).

Věra Komárková (narozena 25. prosince 1942 v Písku), civilním povoláním profesorka botaniky, byla mezi nehorolezeckou veřejností známá jako jedna z účastnic expedice Šlápoty. V rámci této expedice došla se dvěma dalšími československými horolezkyňkami na přelomu let 1967 a 1968 z Prahy až do hlavního města Mexika, dějiště letních olympijských her.

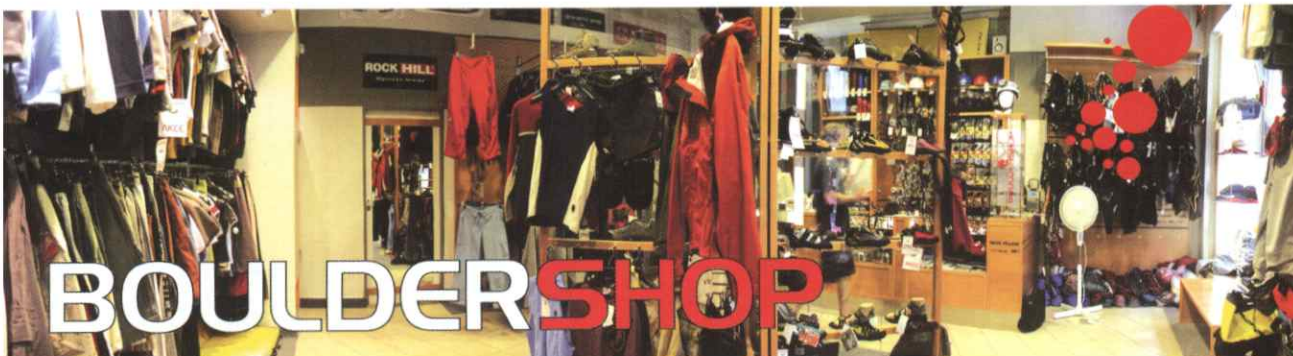
VYTRVALCI PŘES ALPY - GORE-TEX TRANSALPINE RUN

Unikátní přechod Alp z Oberstdorfu v německé oblasti Allgäu až do městečka Latsch v severoitalské oblasti Vinschgau se stane poprvé vytrvalcům závodem. Letos 4. září určitě odstartuje poprvé na tuto 210 km dlouhou trasu přes alpský hřeben s převýšením 10 500 metrů mnoho vytrvalců. Podmínkou je absolvovat celou vzdálenost včetně převýšení do sedmi dnů. Více informací najdete na www.transalpine-run.com.

ORLÍ STEZKA - ADLERSWEG v Tyrolsku slavnostně otevřena.

Nová vysokohorská trasa procházející všemi horskými oblastmi v rakouském Tyrolsku byla slavnostně otevřena v sobotu 11. června. Trasa, která začíná u St. Johann in Tirol a končí v St. Anton am Arlberg, je celkem 280 km dlouhá. Slavnostního otevření trasy se zúčastnilo více než 70 novinářů z celé Evropy, záštitu nad celou akcí převzal Tirol Werbung a neznámější tyrolský alpinista Peter Habeler. Za téměř zimních podmínek a čerstvé sněhové pokrývky vystoupilo přes 30 účastníků na nejvyšší bod skupiny Rofan, vrchol Rofanspitze (2 259 m) - více o celé trase na www.adlerweg.at

BOULDERSHOP

Velký výběr

oblečení, lezeček
a lezeckého materiálu

BOULDERSHOP

V Jámě 6, 110 00 Praha
telefon: 222 231 253
shop@boulder.cz
www.boulder.cz

foto: Jiří Toth
text: Radek Máslo

Ledové peklo ve Švýcarských Alpách

Piz Bernina

Vrcholová fotografie

Po dvou neúspěšných pokusech vystoupit na švýcarské vrcholy Piz Bianco a Piz Bernina jsem se rozhodl zkusit to potřetí jeden loňský srpnový víkend s kamarádem Jirkou a „týlovým“ zajištěním ze strany Davida a Vlasty. Vydali jsme se tedy na 600 km dlouhou cestu do švýcarského St. Moritze a dále do vsky Pontresina, která je výchozím bodem pro výstup na několik alpských vrcholů včetně Piz Berniny. Večer lilo jako z konve, ale předpověď hlásila na víkend pěkné počasí, tak jsme se tím příliš netrápili, zvlášť když i místní infocentrum potvrdilo totéž.

V sobotu odpoledne přestává pršet a my vyrážíme na čtyřhodinovou cestu k chatě Tschierva Hütte (2 573 m), kde chceme přespat. Cestou se trochu vyjasňuje a my vidíme prvního alpského velikána Piz Roseg s ledovci a pokrytého sněhem. Později se ukazuje i Piz Bernina a celá výstupová cesta - Bianco Grat - sněhový, vlnící se hřeben, který je jistě jednou z nejkrásnějších cest v Alpách.

Původně jsme chtěli vstát ve dvě hodiny a vyjít ve tři ráno, ale sotva zazvonil budík osvitilo nás světlo několika blesků a proto jsme se rozhodli ještě hodinku počkat. Už se nezablýsklo a navíc přeče hlásili pěkné počasí se zlepšující se tendencí! Tak proč to nezkusit? Prozatím však venku mírně sněží. Přesto vyrážíme s tím, že dojdeme do sedla ve výšce 3 430 m a tam uvidíme co dál. Brzy docházíme pár lidí, kteří vyšli před námi a společně potom pokračujeme do sedla. Ledovec je obzvlášť hladký, kluzký a bez sněhu. Než jsem se nadál, uklouzl jsem bez maček a jedu z kopce dolů... Rychle na břicho, nohy nahoru a zaseknout cepín! Asi po 10-15 m se naštěstí zastavuji, ale odnesla to ruka bez rukavice, na hřbetě úplně sedřená. Rychle

nasazujeme mačky a pokračujeme dál do sedla. Tam docházíme za svítání. Je nás tady celkem deset - 2 trojice a 2 dvojice. Počasí stále nepřeje, mírně sněží, ale věříme ve zlepšení. Začínáme lézt po skalnatém hřebenu a po chvíli jsme již pod samotným nástupem na Bianco Grat. Tentokrát se jde úplně po hraně, ne jako při minulém pokusu - jednou zprava, jednou zleva - podle směru a velikosti převějí. Sněhu je málo, a mačky i cepín docela dobře drží. Škoda jen, že není hezky. Párkrát se mraky sice roztrhnou a my vidíme do propasti pod sebou a na sedlo, ve kterém je touto dobou dost lidí. Většina se jich ale rozhoduje pro sestup a návrat dolů. My však pokračujeme dál a za chvíli stojíme na vrcholu Piz Bianco (3 995 m). Rychlá vrcholová fotka a nastává rozhodování, co dál. Bernina je ale Bernina! A tak se rozhodujeme pokračovat k jejímu vrcholu.

Pět lidí to na vrcholu Piz Bianco otáčí a jdou dolů. Jen tři Švýcaři z Zürichu pokračují na Berninu. Už se nám ale ztratili v husté mlze, sněhové vánici a silném větru. Nastupujeme na skalnatý hřeben vedoucí k vrcholu Piz Bernina, který je celý pokrytý několikacentimet-

rovým ledem nebo vodorovnými dlouhými krystaly námrazy a místy je dost zasněžený. Fixní jistící kruhy, které zde jsou instalovány nacházíme jen málokdy. Používáme vlastní jištění a pomalu pokračujeme stále dál. Několik výšvihů na skalní věže, pár slanění a jsme pod poslední obrovskou věží (asi 40 m). Není se kde zajistit a tak nezbyvá, než těch čtyřicet metrů vylézt jen tak, bez jištění. Lano mezi námi vodorovně vlaje, je silný vítr a počasí „pod psa“. Jirka ke mně konečně dolézá a potom již společně docházíme na vrchol Berniny. Radost máme velkou, ale počasí je čím dál horší. Rychle vyfotit sebe i odznak na vrcholu, zapsat se do vrcholové knihy a hurá dolů! Začínáme sestupovat nejprve po hřebeni, potom sněhovým žlebem. Doufáme, že vítr ve žlabu zeslábně a my dojdeme v klidu na chatu Marco e Rosa (asi hodina cesty z vrcholu), ale vítr naopak ještě zesiluje, sníh lítá úplně všude, není vidět na krok a Švýcary a jejich stopy taky nevidíme. Pravděpodobně jsme kvůli špatné viditelnosti nabrali nesprávný směr a ztratili cestu. Nicméně sestupujeme dále strmým, až 60° svahem ledovce dále. Místy je terén opravdu nepřijemný a vyfoukaný až na tvrdý vodní led. Před jedním takovým nepřijemným místem říkám Jirkovi: „Nahni se a podívej se dolů, jestli to není ledovcová trhlina.“ Měli jsme štěstí, že jsme nešli dál – před námi je oblast trhlin. Moc toho nevidíme. Maximálně tak deset metrů před sebe, což není v tomto labyrintu mnoho. Přesto nám teď už nezbyvá, než pokračovat stále dál. Užší trhliny přeskakujeme, jinak bychom se daleko nedostali. Přeskočit, dopadnout na bobek a zabodnout cepín. Tento postup jsme ten den opakovali snad stokrát, a ještě dlouho se mi o tom zdálo.

Najednou Jirka slyší volání: „MAYDAY!“ Přistoupíme k jedné z nejbližších trhlin a vidíme na dně dva lidi. Jeden leží ve spacáku, druhý sedí vedle něho. Ten co sedí na nás zkouší mluvit anglicky, ale nerozumíme mu. Já na oplátku zkouším němčinu a zjišťujeme, co se stalo. Horolezci ztratili cestu při sestupu z vrcholu Piz Berniny zrovna jako my a jeden z nich uklouzl a spadl asi 20 metrů do trhliny. Zlámal si žebra a má i další zranění, takže není schopen pohybu, ale je při vědomí. Druhý k němu poté slezl, aby byl stále s ním a postaral se o něho. Podle nich tam jsou již čtvrtý den. (Jak později zjistila záchranná služba, byli tam již šest dní.) Němec nám nakonec říká, že podle něho je cesta dolů nemožná. A není daleko od pravdy. Chceme zavolat pomoc mobilem, ale oba telefony jsou, jak to tak bývá v nejméně vhodné chvíli, vybité a ani nevíme, kde jsou. Slibujeme jim, že se vrátíme s pomocí a pokračujeme v riskantním sestupu neznámým a nebezpečným terénem. Zase labyrint trhlin, přeskakování a hledání průchodů. Naštěstí se trochu vyjasňuje a my můžeme promyslet cestu mezi trhlinami.

V zápětí se ale před námi objevuje sérakové pole. Bohužel nezbyvá nic jiného, než tudy projít. Už z dálky je slyšet praskání ledu. Vstoupit tam, to znamená být jednou nohou stále v hrobě. Sem tam něco spadne nebo se ulomí, musíme doufat, že ne zrovna na nás. Po letních vedrech jsou séraky doslova prožrané, samá díra, větší i menší výčnělky čekají jen na to, aby se mohly ulomit. Je to přenáherný svět, jen kdyby nebyl tak nebezpečný! Pelášíme odtamtud pryč, jak jen to jde. Navíc se začíná pomalu stmívat a my běžíme a přeskakujeme trhliny, abychom ještě za světla byli na kraji ledovce – v bezpečí na moréně. Když na ni docházíme, právě se stmívá. Radujeme se, že máme vyhráno, ale není to tak docela pravda.

Krátký oddech, sbalit lano a vydáváme se za světla čelovek prohlubní mezi ledovcem a morénou. Cesta je vcelku dobrá, až sem tam na nějakou tu menší trhlinu. Před námi je však další zlom ledovce (dost kolmý), který končí dole u jezera. Na pravém boku u skal nachází Jirka mírně klesající vyschlé řečiště potoka, kterým klopytavou chůzí docházíme až dolů k jezeru. Tam se objevuje další problém.

Hfeben Bianco Grat

Říčka, asi deset metrů široká, nám kříží cestu. Nezbyvá než sundat boty, kalhoty a po pás ve vodě přebrodit vodou s teplotou kolem 1 °C. Za ní na nás čeká už „jen“ asi pětakilometrová cesta za svitu jedině skomírající čelovky (druhá už dlouho nesvíti) k jedinému světlu, které je v dálce vidět. Jde se se buď hustým lesem nebo vysokou trávou se skrytými balvany, přes které každou chvíli padáme. Prostě „krásný, rozmanitý a ideální“ terén pro noční pochod bez světla. Konečně jsme u vytouženého cíle! Je to švýcarský hotel v Morteratsch. Boucháme na dveře, otevírá nám jeho správce a po krátkém vysvětlení situace volá horskou službu. Voláme kamarádům do Itálie, kteří tam na nás čekají v Chiese de Valmalenco. Sdělujeme jim, že jsme už zase ve Švýcarsku v Morteratschi. Ať pro nás přijedou, i když je kolem druhé hodiny ráno. Mají opravdu „strašnou“ radost. Za hodinu konečně přijíždí člen horské služby a společně se snažíme určit

polohu Němců na mapě. To se nám nakonec daří dost přesně určit a on rozhoduje, že pro ně ráno vyrazí helikoptéra. Konečně zvoní i náš telefon. David nám oznamuje, že jsou na sedle Passo Bernina. My se loučíme a jdeme na něj čekat před hotel. „Je to jen pár kilometrů.“, říkáme klukům a popisujeme jim cestu přesně tak, jak nám poradili místní: „Tři kilometry za sedlem odbočte doleva a dojedete až k hotelu.“ Ve skutečnosti je to ale kilometrů deset. A tak jezdí od čtyř hodin do šesti mezi Berninapassem a Pontresinou a marně hledají odbočku na Morteratsch. My zatím stojíme venku na mrazu a snažíme se je SMSkami navádět k nám. To se ale bohužel ne a ne podařit a tak kolem půl šesté ráno, když už nám došla trpělivost vyrážíme totálně promrzlí na hlavní silnici pěšky. Z ní posíláme poslední zprávu: „Stojíme na hlavní, jedte směr Berninapass“. Za deset minut se objevují, my konečně usedáme do auta a David se vydává na cestu zpátky do Čech. Téměř okamžitě usínáme. Odpoledne nám ještě volá švýcarský záchranář, že oba nešťastníky ráno našli. Byli prý dost podchlazení, ale živí. A tak jsme rádi, že to všechno dobře dopadlo nejen pro nás, ale i pro oba Němce. Opět se tak potvrdilo, že všechno zlé je pro něco dobré. Nebýt našeho bloudění, kdo ví, jak by to s nimi dopadlo....

HŘEBEN

GOSAUKAMM A DONNERKOGEL

(2 054 m)

Západní část celé rozsáhlé skupiny Dachstein tvoří jedinečný věncovitý štíhlých věží, který dominuje nad známým střediskem Gosau (775 m). Jednotlivé věže a štíty tohoto markantního hřebenu - Bischofsmütze, Mandlkogel, Angerstein, Strichkogel, Donnerkogel i další - jsou nerozlučně spojeny s bohatou historií alpinismu i horolezectví v tomto koutu Alp. Na první nejvyšší štít od západu, na vrchol Donnerkogel je několik lezeckých cest vytvořeno takovými osobnostmi jako byli bratři Schmidtové nebo P. Preuss.

Na Donnerkogel, jedinečný vyhlídkový vrchol, lze vystoupit po značené cestě od chaty Gablonzerhütte. Před čtyřmi roky zřídila aktivní skupina Outdoor Leadership z Bad Goisernu na tento vrchol i zajištěnou cestu pojmenovanou jako Donnerkogel/Gosau Klettersteig. Ta se rázem stala jednou z nejdiskutovanějších a nejspornějších zajištěných cest v Rakousku. Je totiž vedena po

trase původního horolezeckého výstupu od Paula Preusse, což vyvolalo velmi vášnivé diskuse.

Nehledě na výše uvedené skutečnosti se jedná o krajně vděčnou výstupovou trasu, na které je celých 1250 lezeckých a zajištěných metrů vedeno velmi příkladně a lezecky vděčným terénem. Výstup je velmi dobře značen (zelené značení) a je rozdělen na

čtyři úseky. Po každém respektive před každým z nich je možno sestoupit k tzv. „Normální cestě“ (západním směrem – avšak nikoliv směrem ke Gosausee).

První úsek je spíše sportovní (vrcholem je zářez „Kaiserschneidung“ a následující traverz v plotnách). Následující, šest set metrů dlouhý prostřední úsek je spíše pro ověření kondice. Úsek na Donnermandl obsahuje klíčové místo výstupu (obtížnost D, je ale možno jej obejít) a závěrečná pasáž, vedoucí původním Preussovým výstupem v podstatě odpovídá obtížnosti prvnímu úseku a vede přímo na vrchol.

Obtížnost: Těžká zajištěná cesta, obtížnost C, na Donnermandl úsek D. Výstup 3 h, sestup 1,5 h.

Vybavení: Kompletní vybavení na zajištěné cesty, přilba, (případně jisticí pomůcky pro postupové jištění při výstupu a pomocné lano).

Východisko: Gosau (736 m).

Chata: Gablonzer Hütte

Příjezd: Od Bad Ischl ve směru na Hallstatt a dále pokračovat na Gosau. Stále dál směrem k jezerům Gosausee až na parkoviště u dolní stanice lanovky.

Při volbě východiska v Annabergu v údolí Lammertal se od Annabergu jede krátce ve směru na Gasthof Dolomitenblick. Hned při první možnosti odbočit doleva (stále podle dřevěných ukazatelů Zwieselalm/Donnerkogel) a dále až na parkoviště.

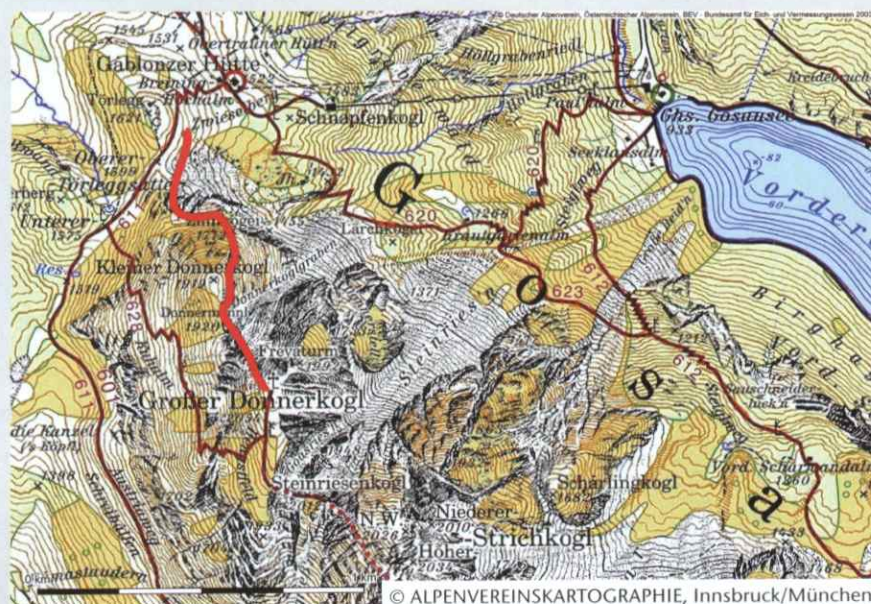

Přístup pod stěnu: Od parkoviště vyjet lanovkou Gosaukambahn na horní stanici a odtud cca 5 minut k chatě Gablonzer Hütte. Od ní asi 10 minut směrem k Donnerkogelu až k nástupu zajištěné cesty (cca 15 min od horní stanice lanovky).

Varianta z Annabergu: Od parkoviště, které se nachází na konci sjízdné cesty pokračujeme lesní cestou až na louky lyžařské oblasti Zwieselalm. U salaše Riedlkarm odbočit na značenou cestu na Gablonzer Hütte. Od ní již přímo k nástupu zajištěné cesty. (Zhruba 1 – 1,5 hodiny.)

Sestup: po značené cestě zpět na Gablonzer Hütte, cca 1,5 h.

Upozornění: Výstup není vhodný pro začátečníky a děti. Pokud by měl někdo problémy s překonáním prvních metrů zajištěné cesty, měl by se výstupu raději vzdát. Za deště a po dešti nebezpečné!!

© ALPENVEREINSKARTOGRAPHIE, Innsbruck/München

DACHSTEIN
...GIBT MIR BERGE

SPECIÁLNÍ NABÍDKA
PRO MILOVNÍKY
HORSKÉ TURISTIKY

DACHSTEIN
ZWIESELALM
GOSAUKAMMBAHN

Podzim probouzí lásku k horám,
k horské turistice i k výstupům na vrcholy.
Zveme Vás do ráje horské turistiky,
zveme Vás na návštěvu Gosau a okolí.

Od 3. září do 26. října (do konce sezony)
nabízíme

Jízdu lanovkou Gosaukambahn
nahoru a dolů včetně poukázky
na občerstvení nebo na malé jídlo
v horských chatách
Breiningalm, Sonnenalm,
Gablonzerhütte a Zwieselalmhütte

CENA: 11,50 €/dospělé nebo 8 €/děti

Nechte se unést krásami horského světa
a navštivte nás u lanovky Gosaukambahn!

Na Vaši návštěvu se těší
vedení a zaměstnanci lanovky Gosaukambahn!

Dachstein Tourismus AG
Salzbergstrasse 21,
A 4830 Hallstatt
tel. +43 6134 84 00 0,
fax: +43 6134 84 00 43 43
<http://www.dachstein.at/>

RUSSBACH

Mezi Gosaukamm a Tennengebirge

Na západním okraji masivu Dachstein, pod hřebenem Gosaukamm a pod východními výběžky horské skupiny Tennegebirge se rozkládá malebná horská kotlina, která se stává čím dál více základnou pro všechny druhy horských aktivit a to jak v létě, tak také v zimě. Centrem všech druhů alpinistických aktivit je zde malá idylická vesnička Russbach, která se rozkládá ve výši 817 m a je z Gosau dobře dosažitelná přes sedlo Pass Gchütt.

Tak jak je pro Gosau charakteristický hřeben Gosaukamm, je pro Russbach dominantní výrazný vyhlídkový vrchol Gamsfeld. Výstup na tento 2 027 m vysoký štít je možné uskutečnit jak v létě, zážitkem je ale zimní výstup volným terénem při dobrých sněhových podmínkách. Podobný vyhlídkový vrchol nad Russbachem je 1 528 m vysoký skalnatý štít Bodenbergr. Lezci a vyznavači

zajištěných cest najdou své terény především v oblasti hřebenu Gosaukamm a pak také ve skalních stěnách a terénech blízké skupiny Tennengebirge.

Celá tato oblast je ideální pro milovníky horských kol - v Russbachu a okolí je přes 700 km značených tras pro horská kola. Trasy jsou vhodné jak pro začátečníky, tak také pro profesionály. Horským kolům je tu pod-

řízeno téměř vše - dokonalé značení, servis, slevy při ubytování a výhodné "paušální nabídky", speciální strava, profesionální vůdci, panoramatické trasy atd.

V celé oblasti je dostatečné množství horských chat a horských salašů, na kterých je možné získat perfektní a levné ubytování. Stravu můžete mít svou nebo můžete využít širokou nabídku místních specialit, které jsou za velmi příznivé ceny.

Russbach a okolí je zachycen na turistických mapách F&B 392 Tennengebirge - Lammertal - Gosaukamm, 1:50 000 a na mapě KOMPASS WK15 Tennengebirge - Hochkönig, 1:50 000.

WWW.RUSSBACH.INFO

SMÍCHOVSKÝ FESTIVAL ALPINISMU SETKÁNÍ 2005

Letošní ročník tohoto festivalu, který navazuje na tradici celorepublikových setkání členů Alpenvereinu i ostatních obdivovatelů a přátel hor, se uskuteční v termínu 11.- 13. listopad 2005. Festival se uskuteční v Praze v prostorách Národního domu na Smíchově. Tento objekt na náměstí 14. října 16 v Praze 5 nedaleko centra Anděl bude i se všemi svými prostorami k dispozici i pro několik dalších doprovodných akcí.

Festivalu se zúčastní mnoho našich i zahraničních významných osobností z oblasti alpinismu - nejen špičkoví aktivní lezci, himálájisté i ostatní alpinisté, ale i další protagonisté všech druhů aktivit spojených s horami. Jednou z doprovodných akcí festivalu bude malý outdoorfestival - přehlídka nejvýznamnějších domácích výrobců outdoorového vybavení.

Ze zahraničních hostů přislíbil účast silný team z Lublaně - Tomaž Humar, Viki Grošelj a Tone Škarja, z Rakouska by se měl na festivalu představit kromě jiných Wolfgang Nairz - vedoucí mnoha rakouských expedic, účast přislíbila i současná "jednička" ženského lezení Ines Papert z německého Berchtesgadenu. Představí se i významný švýcarský alpinista a nejspíše nejznámější autor alpinistické literatury ve Švýcarsku a v Evropě Peter Donatsch, účast přislíbili i zástupci nepálského horolezectví a ministerstva turistiky.

Dále se na festivalu představí i vedení regio-

nu Národní park Vysoké Taury v čele s ředitelem Mag. Christianem Wöristerem, bude možné diskutovat s představiteli několika rakouských horoškol - účast a přednášky přislíbili horští vůdcové z oblasti Dachsteinu Heli Putz a Národního parku Vysoké Taury Gunther Unterwurzacher. Účast potvrdilo i několik představitelů rakouského Alpenvereinu.

Ze Slovenska se festivalu zúčastní Igor Koller nebo Ivan Gálffy, jistě zajímavá budou i povídaní i přednášky organizátorů zimní akce Skialpfest ze Žiarské doliny v Západních Tatrách.

Nebudou chybět ani naši přední horolezci, himálájisté, skialpinisté i organizátoři mnoha podniků a aktivit - Jiří Novák, Radek Jaroš, Leopold Sulovský, Robin Baum, účast předběžně přislíbili i Tomáš Mrázek a mnoho dalších.

ZÁŠTITU NAD FESTIVALEM PŘEVZAL STAROSTA MĚSTSKÉ ČÁSTI PRAHA 5 - MILAN JANČÍK.

NÁRODNÍ DŮM NA SMÍCHOVĚ

Tomáš Mrázek

Host minulého ročníku Heinz Zak

Národní dům na Smíchově

JIŽ DNES SI RESERVUJTE
11.- 13. LISTOPAD 2005
VYUŽIJTE MOŽNOSTI KOMUNIKACE
S PŘEDNÍMI ALPINISTICKÝMI
OSOBNOSTMI Z ČR
A ZE ZAHRANIČÍ

Ladislav Jirásko a Jiří Novák s Peterem Habelerem

Petr Jandík

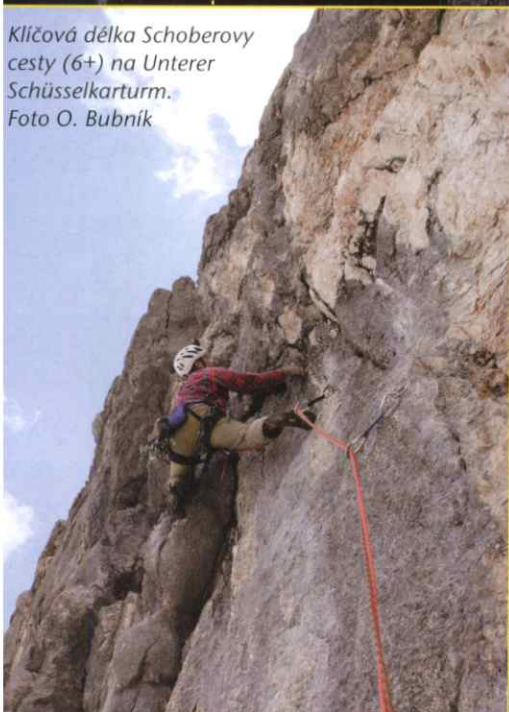
Oberreintal

Rozeklané, divoké a vysoko položené údolí Oberreintal v severní části pohoří Wettersteingebirge lze bez nadsázky nazvat lezeckým rájem. Arénu začíná nalevo Oberreintaldom s přilepenou věží Unterer Berggeistturm. Centrum tvoří štíhlá a strmá věž Unterer Schüsselkarturm, jejíž severní stěna shlíží na ideálně umístěnou horolezeckou chatu Oberreintalhütte, stojící na opačném břehu karu. Vpravo nabízí lačným lezcům své stěny z tmavěšedého drsného vápence Oberreintalturm a arénu uzavírá méně významná věž Zundernkopf. Z dále na to vše shlízejí hraniční Schüsselkarspitze a Scharnitzspitze.

Horolezecká historie Oberreintalu začala v roce 1908 cestou Schmid/Barth-Kamin na Oberreintalturm, v roce 1916 byl prostoupen 1500 metrů dlouhý Eichhorngrat (5-,A0) na západní vrchol Partenkirchner Dreitorspitze. V roce 1920 prostoupil známý Emil Solleder JZ hranu Oberreintalturmu, dnes známou jako Fahrradkante, na které osvědčil svůj smysl pro humor chatař Franz Fischer. Nástup opatřil dopravní značkou "Stezka pro chodce a cyklisty" a ke klíčové-

mu místu pověsil staré kolo, kterému cesta dnes vděčí za své jméno. V roce 1921 byl položen základní kámen chaty, jejíž existence významně přispěla k rozvoji lezecké aktivity. V padesátých letech se zde objevil saský pískař Karlheinz Gonda a zanechal po sobě v severní stěně slavnou cestu Gondaverschneidung, milník volného lezení ve spárách a koutech. Své pomníky zde má Stefan Glowacz a k objevitelům nejhezčích cest patří Wolfgang "Amadeus" Henke.

Klíčová délka Schoberovy cesty (6+) na Unterer Schüsselkarturm.
Foto O. Bubník

Z stěna Oberreintalturm

V cestě "Knall auf Fall" je perfektní pevné vápno s ostrými chyty

Sonntagsarbeit, na konci první klíčové délky

Nejtěžší cestou v Oberreintalu je dnes *Hart Rock* (9+, 300m) od tria Dorfleitner, Wilibald a Storp. Často lezené cesty jsou sanované, kromě expresek stačí pár vklepnutí na dojištění. Horský charakter cest ale nelze podceňovat. Šedá lepená oka se na skále dost ztrácí, takže orientační smysl je třeba nejen pro sestupy, ale někdy i pro výstup. Řadu starých lehčích cest sanoval známý Pit Schubert a vytáhl je tak ze zapomnění.

Doporučené cesty:

Oberreintaldom: *Gonda* (6+, 270 m).

Jištění vlastní, štandy vrtané. Pěkná cesta ve spárách a zářezích. Po dešti dlouho mokrá.

Unterer Bergeisturm: *Gelbes U* (6,

370 m). Jedna z nejlezenějších cest, klasika.

Altherrepartie (5, 210 m). Pěkná lehčí cesta od Pita Schuberta z roku 2002.

Unterer Schüsselkarturm: *Schober* (6+, 300 m). Populární, trochu silová cesta.

Oi's Tschikago (7+/8-, 320 m). V horní části lezení jako ve Verdonu.

Herbst-Teufel (6-, 280 m). Pěkná požitková cesta.

Oberreintalturm: *Knall auf Fall* (6, 300 m). Pěkná cesta v plotnách a koutech. Končí na hlavě soklu (Latschenkopf). Slanění nejlépe přes cestu Siebenschläfer.

Kalte Nummer (6-, 340 m). Pěkná cesta v plotnách s vodními žlábkami.

Sonntagsarbeit (7-, 300 m). Superpěkná

Oberreintaldom (vzadu) a Unterer Bergeisturm se žlutou skvrnou tvaru "U".

cesta technického charakteru, ale převísek k vrcholové plotně dá zabrat. Pevný, velmi drsný vápenec.

Heidi (7+, 245 m). Jedna z nejkrásnějších sportovních cest ve Wettersteinu vůbec.

Brych (6+, 310 m). Klasika, pěkné lezení ve stěnách i koutech. Klíčová délka je po dešti déle mokrá.

Fahrradkante (5- jedno místo, jinak 3 až 4, 290 m). Vyhlášená lehčí cesta na půl dne. Patří ke vzdělání.

lidé & HORY informace

Příjezd: Z Mnichova do Garmisch-Partenkirchenu. Z olympijského parkoviště kolem stadionu do romantické soutěsky Partnachklamm (vstup 2€, členové AV 1 €). Z ní přes most po lesní silnici směr Zugspitze - Oberreintal až na skladiště materiálu. Zde se cesta zužuje a vede až pod závěrečný "hang", kterým vystoupáme k chatě Oberreintalhütte. Až pod "hang" lze jet na horském kole, soutěskou Partnachklamm ale až po 18. hodině. Přes den je nutno jet přes Klais do Ellmau, zde zaparkovat a jet na kole po lesní cestě až k Partnachklamm, kde se napojíme na výše popsanou trasu. Z Ga-Pa pěšky 3-5 hodin, na kole 2 až 2,5 hodiny.

Chata: Oberreintalhütte je příjemná horolezecká chata, kde lze přespat ve společné noclehárně (vložit do spacáku s sebou).

Koupit lze pouze nápoje. Chatař za poplatek uvaří donesené jídlo, očekává se součinnost při mytí nádobí. K dispozici je kniha túr a horolezecký průvodce. Kdo přinese do chaty ze skladu po cestě metrové čtvrti pole, dostane pivo zadarmo.

CAMP 1.

Outdoorové vybavení špičkových značek

HIGH POINT, MILLET, MAMMUT, SALTIC, PETZL, SINGING ROCK, ROCK PILLARS, PAD, HUSKY, ORTOVOX, SUN SET, TREK SPORT...

Lezecké centrum MAMMUT
Bubenská 43
170 00 Praha 7 - Holešovice

Albrechtická 1075
434 01, Most

Tel.: 603 165 132, 737 333 868
scheithauer.marek@seznam.cz

To už je jasné, že změna počasí přináší i menší bouřku. V pláštěnkách drásaných větrem se vlečeme k místu našeho bivaku a z deště se stává liják. Nepřichází v úvahu žádná jiná možnost, než sbalit spacáky a sestoupit dolů k autům. Docházíme k nim kolem osmé hodiny večer.

Po 15 hodinové túře, opepřené trvalým deštěm, toho máme plné zuby. Přesto si nikdo nenařká neboť víme, že takové jsou tváře

hor a že pozitivní zážitky i tak jasně převažují.

Vyrazíme směrem k domovu a cestou se střídáme za volantem při noční cestě do Čech. Když pak následujícího dne, již v jiném, prozaickém světě našich domovů sušíme promáčenou výzbroj a výstroj, pocit na duši je jednoznačný – byla to zase jednou zatraceně dobrá horská akce.

lidé & **HORY** informace

Piz Palü je jedna z nejkrásnějších hor masivu Bernina. Má tři vrcholy a je silně zaledněna. Východní vrchol má výšku 3 882 m, centrální vrchol 3 905 m a západní 3 823 m. Západní část vrcholového hřebene leží na švýcarsko-italské hranici. Piz Palü má impozantní severní stěnu s třemi výraznými skalními pilíři, oddělenými ledovými kuloáry. První výstup na vrchol je připisován dvojici M.E. Digbi a P. Jenny. V roce 1866 dosáhli vrcholu výstupem západním žebrem.

Chaty:

Chamanna da Diavolezza (2 976 m), správce Familie Lühr, CH-7504 Pontresina, tel. +41 81 842 62 05, fax +41 81 842 61 58, 200 lůžek.

Boval Hütte (2 495 m), správce Roberto Costa, Puntschella suot, 7504 Pontresina, tel. +41 81 842 64 03, 100 lůžek.

Výstupové cesty:

Traverz Piz Palü (klas. AD). Čas výstupu: 6 – 8 h z chaty Diavolezza, o 1h více z chaty Boval.

Piz Palü – Z vrchol – S pilíř (klas. D). Čas výstupu: 4 – 6 h.

Piz Palü – Z vrchol – SV stěna (klas. TD, led 60° - 70°). Čas výstupu: 4 – 6 h. Převýšení 500 m.

Piz Palü – Z vrchol – SZ stěna (klas. D+). Čas výstupu: 4 – 5 h. Převýšení 600 m.

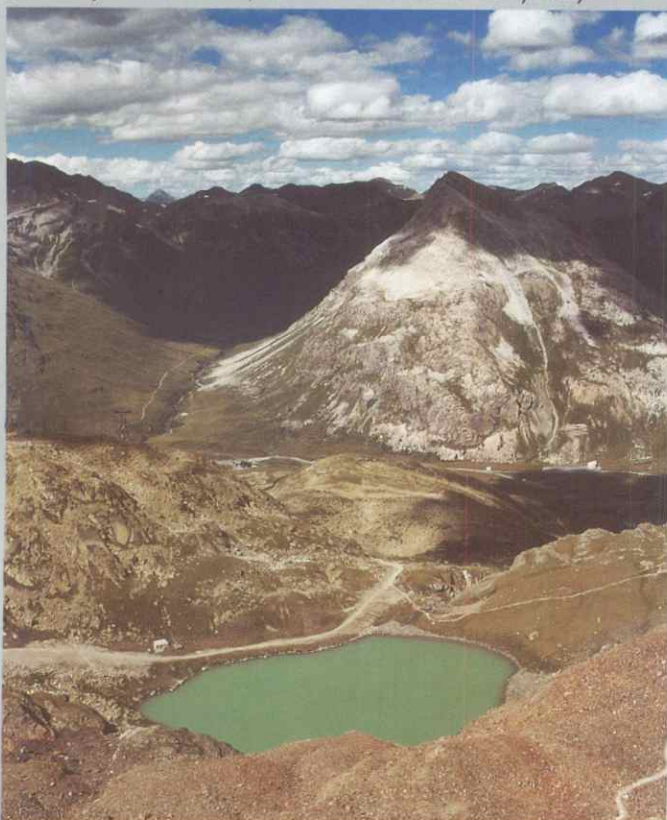
Piz Palü – Centrální vrchol – S kuloár (klas. D, velké množství séraků!!). Čas výstupu: 5 – 6 h. Převýšení 700 m.

Piz Palü – Centrální vrchol – S pilíř (klas. D+). Čas výstupu: 5 – 7 h. Převýšení 850 m.

Piz Palü – V vrchol – S pilíř (klas. D). Čas výstupu: 3 – 5 h. Převýšení 500 m.

Ranní pohled na vrchol Piz Bernina z horní části ledovce Vadret Pers

Jezero Lej da Diavolezza, kolem kterého vede trasa vynášky

Dolomity Pala

Sass Maor, foto Jiří Novák

Něco chladného i napínavého číší z těch čtyř písmen - Pala. Ano, v tomto slově se poji obrazy štíhlých skalních věží, mohutných stěn ze šedé a žluté skály, rozsáhlé suťové kary i dojem obrovské nepřístupnosti. Krajina, ve které najdeme všechno to, co jí již získalo bezpočet obdivovatelů. Bizarní formy, neuchopitelná mohutnost kolmých stěn a nahromaděné masy skal a věží, jejich divokost, nevyčerpatelná struktura zářezů, roklí, převisů a galérií i nekonečná suťová pole - to je skupina Pala, která se rozkládá na jižním okraji Dolomit.

Tajemná skalní říše vám otvírá své brány a vítá vás – vejděte.
R. Štěpančík

Monte Agner z Valle di San Lucano

foto: Jiří Novák

MONTE AGNER

Když se mluví o Dolomitech, každému se vybaví především Marmolada nebo Civetta. Vrchol Monte Agner s nejvyšší stěnou celé této jedinečné horské oblasti se dlouho skrýval v ústraní. A přitom leží nedaleko od obou těchto známějších a vyhlášenějších štítů. Jakousi nevýraznost tomuto skalnímu obru propůjčilo již jeho samotné jméno Monte Agner - volně přeloženo ovčí hora.

Toto pojmenování dostal od místních obyvatel, převážně pastevců ovcí, v 18. a v 19. století. Lidé v horských osadách a salaších na jižním úpatí tohoto vrcholu v údolí Valle Sarzana daleko více mysleli na svou obživu než na nádherné skalní stěny. Přitom Monte Agner je se svou výškou 2 872 m vlastně kulminacním bodem boční rozsochy masivu Pale di San Martino, která začíná na sedle Forcella de la Beta (2 357 m) a vede severovýchodním směrem.

Nejspíše díky této skutečnosti a takovému vývoji se severní stěna Monte Agner nacházela ještě i v devadesátých letech minulého století ve stejném stavu jako tomu bylo např. v 19. století. Ještě nedávno se totiž museli zájemci o překonání některé z mnoha cest severní stěnou tohoto obra prodírat téměř neproniknutelnou houštinou keřů a stromů. Již samotný přístup ke stěně z údolí Valle di San Lucano, při kterém je nutné překonat převýšení 500 m, je sám o sobě poměrně náročný.

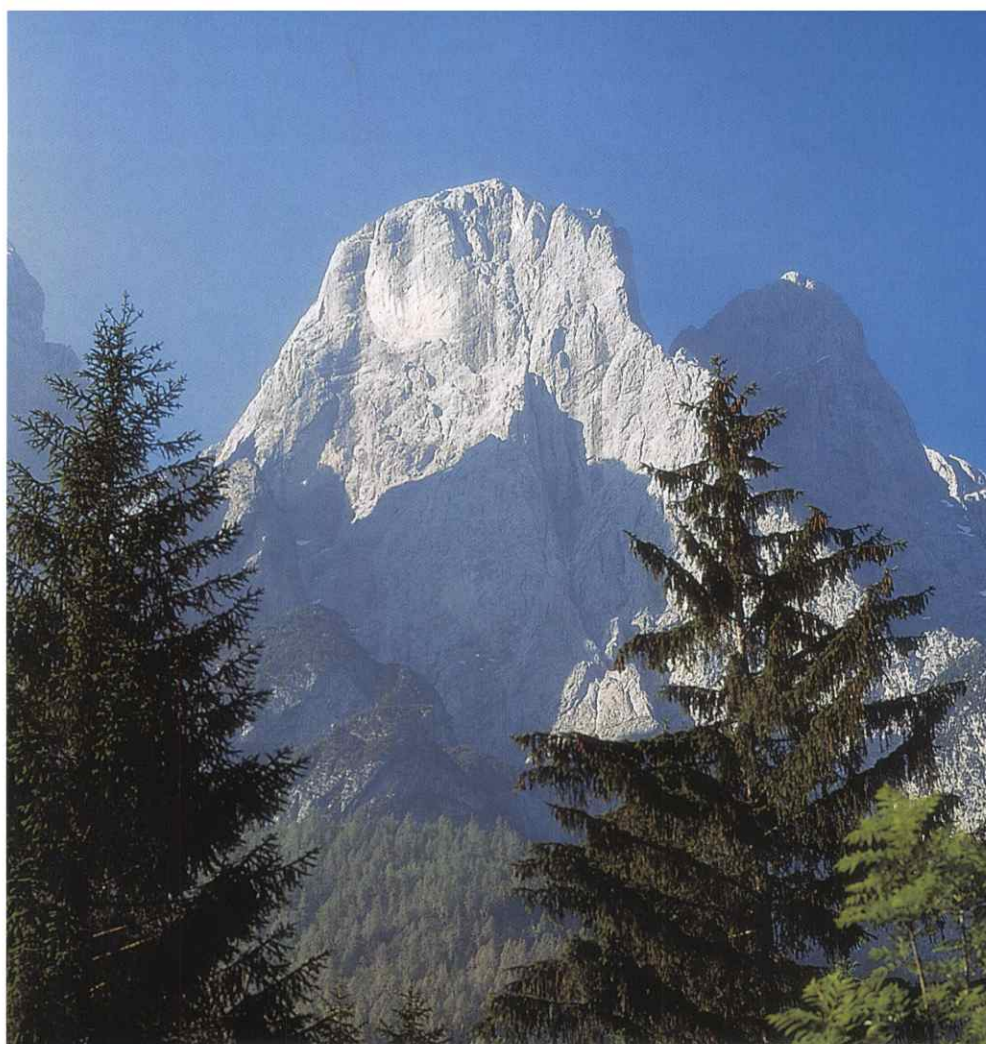
První, kdo považoval výstup severní stěnou Monte Agner za možný a reálný, byl místní horal Arturo Andreoletti. Ten již v roce 1913 připravoval spolu se svým přítelem Francescem Jori z údolí Fassatal první pokus o překonání této dosud nepřelezané stěny. Další úvahy nad podobnými projekty však zmařila začínající 1. světová válka. Proto se záměr Andreolettiho naplnil teprve na podzim roku 1921 - 14. a 15. září překonala trojice Andreoletti, Zanutti a Jori 1500 m vysokou stěnu. Jori byl vůdce této trojice a proto tato cesta nese jeho jméno. Jednalo se přitom o klasický horolezecký výstup bez použití umělých pomůcek, trojice měla sebou pouze čtyři železné skoby.

Tato klasická cesta severní stěnou (Jorihova cesta), vzbuzuje i dnes mezi vyznavači extrémnějšího lezení respekt. Výstup sleduje celou řadu žlabů a kominů, které procházejí stěnou. Stále akutní je nebezpečí padajícího kamení během celého výstupu a při zhoršení počasí a dešti i velké množství padající vody. Přitom obtížnost této klasické cesty klesá pouze na několika místech pod V. st. UIAA, většinou se během celého výstupu jedná o obtížnost VI. stupně.

Další velký nápor zažily stěny Monte Agner začátkem čtyřicátých let minulého století v období označovaném v Alpách jako "zlaté časy šestého stupně". V roce 1932 byly nad údolím Valle di San Lucano zaznamenány dva významné pokusy na SSZ hraně tohoto vrcholu. V červnu směřoval pokus dvojice G. Andrich a E. Faé vpravo od Jorihovy cesty k hraně stěny a až do hladkých pasáží v horní části stěny. Hledání cesty stěnou a komplikovaný postup však oba lezce natolik vyčerpal, že museli nakonec těsně pod hladkými partiemi ze stěny

slanit. Detailní informace o absolvované cestě ale oba předali svým kamarádům C. Gilbertimu a O. Soravitovi. Ti začali svůj pokus 29. srpna stejného roku již ve tři hodiny ráno odchodem ze sedla Col di Pra a již v 5:15 h byli u úpatí stěny. K přezení prvních výškových 1000 metrů potřebovali oba špičkoví sportovci necelých pět hodin, po hraně postupovali prakticky bez jištění. Převislou pasáž o obtížnosti VI. stupně, kterou začíná hladká stěna a následující neobtížnější úsek celé stěny, překonali pomocí dvou zajištění velice rychle. Ani s hladkými plotnami v závěrečné vrcholové části stěny neměli žádné velké problémy a ve velice svižném tempu dokázali za 10 hodin a 40 minut vystoupit na vrchol a překonat tak 1600 výškových metrů v této obtížné stěně. Padesátá a šedesátá léta jsou v Alpách označována jako období "skob a borháků". Monte Agner ale zůstal tomuto trendu většinou ušetřen. V tomto období se ve zdejších stěnách většinou nic výjimečného neudálo.

Únor 1967 je však pro Monte Agner významné datum - od 11. do 13. února se, tenkrát ještě studentu gymnasia Reinholdu Messnerovi a jeho kolegům Heindlovi Messnerovi a Seppovi Mayerlovi, podařil první zimní průstup touto stěnou. V srpnu

Monte Agner z masivu Pala di San Lucano

stejného roku byl mladý R. Messner znovu pod stěnou, tentokrát se svým bratrem Güntherem a s Heini Holzerem. Během dvou dnů prostoupili tentokrát 1300 metrů vysokou severovýchodní stěnu novou cestou. Jednalo se o volné přezení stěny, pouze asi třicetimetrový převis v horní partii stěny překonali s využitím borháků. Stěna si bratry R. a G. Messnera přímo podmanila. Koncem ledna následujícího roku (1968) se jim spolu s třetím členem týmu, Seppem Mayerlem, podařilo během tří dnů uskutečnit i zimní výstup klasickou Jorihovo cestou.

V období devadesátých let minulého století stojí zcela jistě za zmínku výstupy a pokusy domácího lezce Riccarda Bee z Belluna. V roce 1982 se mu podařilo posunout latku a uskutečnit dva excelentní sólové výstupy novými cestami - cesta Via Diretta vede centrálním pilířem v severovýchodní stěně a cesta Gran Dietro stejnou stěnou ne daleko od té první. Pro Riccarda Bee se však stal Monte Agner jeho osudem. Na Štědý den roku 1982 se opět vydal pod Monte Agner. Jeho cílem byl mohutný pilíř mezi cestou Jorihovo a Jihotyrolskou cestou (Südtiroler Führe). Cestu však nedokončil - o několik dní později byl nalezen mrtvý pod stěnou. Tento pilíř tak dodnes čeká na svého přemožitele.

V posledním období se Monte Agner stal mezi horolezce velmi prestižní a i módní záležitostí. V blízkosti nástupové cesty byl postaven bivačko E. Cozzolino (1 400 m), někteří horliví lezci vyznačili přístup k jednotlivým výstupovým cestám. Dokonce je i mnoho cest vyskobováno a opatřeno borhákami. Ale i tak si zde přijdou na své především milovníci obtížného sportovního lezení v horách.

Podle podkladů CAI a OEAV zpracoval Ladislav Jirásko

zajištěné cesty

3 192 m

CIMA DELLA VEZZANA

Luděk Vondruška

Cima della Vezzana

Pohled z Passo di Ball k Figlio della Rosetta

Nejspíše každý znalec Dolomit ví, že nejvyšší vrchol skupiny Pala je velmi frekventovaný a v letní sezoně hojně vyhledávaný cíl. Největším zážitkem je časný ranní výstup z chaty Rif. Pedrotti alla Rosetta - chladné a ve stínu ležící vápencové kotliny v oblasti náhorní planiny Altipiano delle Palla di San Martino a ranním sluncem ozářené skalní hrany a hřebeny vytváří neskutečnou kulisu této horské túry. Abychom se vyhnuli „davům“ návštěvníků, vydali jsme se sem před několika lety až v druhé polovině září. V tomto termínu bývá stále počasí a v horách je poměrně prázdno. My

Zleva: Pala di San Martino (2 982),
Cima di Val di Roda a La Rosetta (2 743 m)

jsme ale toho roku měli trochu smůlu. Víkend před naším příjezdem se ochladilo a napadl sníh, který místy zůstal ležet. Přes nepřízeň počasí se nenecháváme odradit od našich cílů a skupina největších nadšenců vyrazí i v nejistém počasí na „černou“ Via ferratu Bolver Lugli, která umožňuje spojit prožitky při překonávání strmých stěn a s malou odbočkou ze sedla Passo del Travignolo i radost z dosažení nejvyššího vrcholu oblasti, mohutné Cima della Vezzana.

Lanovkou vyjíždíme se San Martina a vystupujeme v mezistanici na Bar Col Verde (1 965 m) odkud vyrážíme po zpočátku sice nejistěné, ale značené cestě č.706 nenáročným skalním terénem k nástupu do vlastní zajištěné cesty. Je to k němu opravdu kousek, zhruba dvě stě metrů. Zato další více než hodinu trávíme šplháním po exponované, přibližně 700 m vysoké, strmé stěně. Zajištění vede nejprve doleva, ale později se stáčí doprava. Překračuje několik skalních žlabů, hladkých ploten a směřuje pod téměř kolmou, asi padesátimetrovou exponovanou stěnu. Výše nad ní nás čeká ještě jeden strmý úsek. Asi patnáctimetrový komín, který nás vyvede na jihovýchodní hřeben Cimon della Pala. Ještě štěstí, že stěna je obrácená k jihozápadu a je tedy téměř suchá. Z lezeckého hlediska není výstup obtížný, všude je čeho se držet, problém je spíš v délce zajištěné cesty. V každém případě však lze tuto cestu doporučit pouze zkušenějším lezcům.

Val dei Cantoni

Na horním konci Via ferraty Bolver Lugli

Pohled z vrcholu na Marmoladu

Odtud již vede pohodlná cesta k bivaku Fiamme Giale (3 005 m), u kterého si po necelých dvou hodinách pochodu od stanice lanovky dopřáváme odpočinek. Cesta k vrcholu Cima Vezzana z těchto míst pokračuje mírným sestupem severovýchodním směrem k sedlu Passo del Travignolo (2 925 m). Tady probíhá rychlá porada, co dál. Nakonec se rozdělujeme na dvě skupiny. Jedna sestupuje údolím Val dei Cantoni zpět k lanovce, zatímco druhá část míří na vrchol.

Výstup po snadných skalkách a zasněženou sutí ze sedla zvládáme za neuvěřitelných deset minut. Ani se nám nechce uvěřit, že by to bylo tak blízko! A taky že ne. Ukazuje se, že to, co jsme považovali za vrchol, ještě zdaleka vrchol není. Stejná situace se opakuje ještě několikrát, až je najednou možné jít jen dolů. Stojíme na vrcholu Cima della Vezzana (3 192 m)!

Sestup stejnou cestou na sedlo Passo del Travignolo je bez problémů a docela rychlý. Díky značné vrstvě sněhu je na mnoha místech nejlepší prostě běžet, skákat a klouzat. Ze sedla pokračuje sestup po značené cestě č. 716 nejprve strmou roklí Val dei Cantoni, následuje krátké stoupání na Passo Bettega (2 667 m), odkud bez obtíží přicházíme na rozcestí. Držíme se doprava a západním úbočím hory Cima Corona (2 768 m) – místy exponované, jištění – sestupujeme zpět ke stanici lanovky na Bar Col Verde.

Odtud, přestože máme v nohách poctivou celodenní dřinu, zakončujeme celou túru přidavkem v podobě sestupu podél lanovky až do San Martina.

Via ferrata Bolver – Lugli

Obtížnost: zvláště těžká zajištěná cesta. Velkolepá túra na nejvyšší vrchol ve skupině Pala. Pro strmá firnová pole ve Val dei Cantoni jsou vhodné mačky. Nastupovat pouze za dobrého počasí!

Časové nároky: Col Verde – Cima della Vezzana 4 h (výstup). Cima della Vezzana – Col Verde asi 3 h (sestup). Zajištěná cesta cca 2 - 3 h .

Převýšení: Výstup cca 1 200 m, sestup cca 1 200 m. Zajištěná cesta 700 m.

Východiško: San Martino di Castrozza (1 466 m)

Mapy: TABACCO 022 Pale di San Martino; 1:25 000; TABACCO 4 Dolomiti Agordine e di Zoldo – Pale di San Martino; 1:50 000

PO STOPÁCH

Rudolf Štěpančík

OBJEVITELŮ

Skupina Pale di San Martino láká návštěvníky především jedinečnou stavbou centrální části masivu. Charakteristická pro tuto oblast je pustá náhorní rovina - „Altipiano delle Pale di San Martino“ - ta je obklopena mnoha divokými dolomitickými věžemi. Nejznámější z nich jsou na severu a na západě Cimon della Pala, Rosetta a Pala di San Martino, na jihovýchodě pak Cima Canali a Cima dei Lastei.

Nahoře: Zprava Cimon della Pala, Cima della Vezzana, Cima dei Focobon, foto: J. Novák

Vlevo: San Martino di Castrozza od horní stanice lanovky

Květinová nádhera ve Val Venegia a drsné údolí Val Focobon

Vstupní branou do celé oblasti je na severozápadě slunečné údolí Val Venegia. Rozlehlé louky a lesy s bohatou alpskou květinou na pastvinách končí až pod mohutnou skalní bariérou masivu Monte Mulaz.

Auto necháme stát na parkovišti na začátku údolí a výstup začínáme podél třípytího se potoka Torrento Travignolo. Burácející ledový revír potoka září ve žhnoucím večerním světle teplými barvami zapadajícího slunce. Sytá, oranžově červená barva jeho skalních břehů, světlo a čistá horská voda přitom vytváří blyštící se ohňostroje.

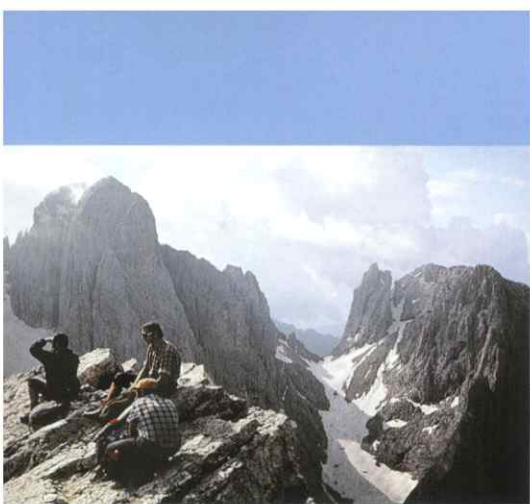
Sluneční záření je zde mimořádně intenzivní i v pozdních odpoledních hodinách díky

poloze a západní orientaci celého údolí. Charakteristické pro Val Venegia je květinová nádhera místních svahů a horských luk. Více než dvě stě druhů květin a bezpočet mechů a lišejníků vytváří z údolí mimořádné loviště a naleziště pro botaniky a ochránce přírody. Přesto až teprve v nedávné době byly definitivně pohřbeny plány na hospodářské využití oblasti Travignolo - ševelicí divoký potok napájený ze stejnojmenného ledovce zůstane tak zachován v původním stavu jako životodárná céva.

Značený chodník stoupá pustou skalní divočinou podél staré válečné silnice kolem pramenů říčky Travignolo až k zeleným horským loukám na sedle Rollepass/Passo Rolle. Naše cesta vrcholí u chaty Baita Se-

gantini. Dolomitická krajina v těchto místech - to je úžasná scénérie mnoha vrcholů, kterým vévodí Matterhorn Dolomit - vrchol Cimon della Pala. Za ním strmí stěny Cima della Vezzana a Cima dei Bureloni a celá hradba končí divoce rozeklanými štíty masivu Cima del Focobon.

Od severu je přístup na sedlo Passo Rolle obvyklý z Falcade. Divoké údolí s vysoko položenými pastvinami a salašemi, které se zde nazývají Casera, zjemňují drsnost atmosféry tohoto koutu Dolomit. Tato horská oblast je svědkem několik století trvajícího selského zkulturnování hor a přitom jsou některé salaše stále ještě využívány k výrobě másla a sýra. Místní obyvatelé jsou Jihotyrolané, kteří zde svou existenci spojili s přiro-

Pala di San Martino (2 982 m), Cima Pradidali (2 744 m), Passo di Ball (2 443 m) a Cima di Ball (2 802 m) z Rosetty

dou. Alpské hospodářství dalo údolí Focobon jeho jméno: „foch buona“ – dobrá vana, tj. místo, kde se nachází dostatek krmiva pro dobytek.

Putování tímto zpočátku roklinatým údolím začíná v Molino - dnes část Falcade. Za původním horským lesem a později nad loukami Casera Focobon se v uzavěru doliny ponoříme do tichého skalního světa malého ledovce Focobon. Vysoko nad námi ční hrdé skalní hroty věží Campadele dei Lastei a pusté severovýchodní srázy Cima del Focobon. Krátce pod sedlem Passo Mulaz si dopřejeme přestávku na chatě Rif. Mulaz, která je ve správě CAI. Při jasném počasí určitě nezapomeňte na lehký výstup přes skalní hřbet na vrchol Monte Mulaz, ze kterého je jedinečný výhled.

Sedlo Passo Rolle a Matterhorn Dolomit

Nesmírnou zvláštnost a jedinečnost skupiny Pala na sedle Rollepass určuje především vrchol Cimone della Pala. Na jeho vrchol vystoupil jako první roku 1870 Angličan Whitwell z ledovce Travignolo. V té době to byl pozoruhodný čin, který u jeho krajanů vyvolal o skupinu Pala silný zájem. O dva roky později vystoupili Angličané Freshfield a Tucker již na vrchol Cimon della Vezzana a dosáhli tím poprvé nejvyššího vrcholu celé skupiny.

Dnes si můžeme tento výstup podstatně ulehčit, když využijeme ze San Martino di Castrozza sedačkové a kabinové lanovky. V několika málo minutách nás moderní technika katapultuje do drsné přírody a všechny vymoženosti moderního světa se pak ze střediska San Martino zdají na sněhem pokrytém vrcholu Cima della Vezzana vzdáleny řadu světelných let.

Od vrcholové stanice lanovky vede kamenitou pustinou značená cesta 716 přes sedlo Passo Bettega do tichého vysokohorského světa a do měsíčního údolí Val di Cantoni. Odtud následuje výstup až na sedlo Passo del Travignolo (2 925 m). Tato túra může být však při častých mlhách, které se v této oblasti vyskytují i velice náročná na orienta-

Pala di San Lucano z Agorda, foto: J. Novák

ci a v citlivých duších může vyvolat značnou úzkost. Ze sedla Passo del Travignolo již není pro zkušenější vysokohorské turisty problém vystoupit až na nejvyšší vrchol skupiny Pala, na vrchol Cima della Vezzana (3 192 m). Návrat stejnou cestou jenom umocní zážitky z této oblasti.

Centrální část masivu

Z jihozápadní strany z údolí Val Cison je možný přístup do centrální části skupiny Pala údolím Val di Roda. Při opuštění lesa stojíme bezprostředně proti majestátným masivům, které okouzly již v roce 1869 anglického alpinistu Leslie Stephena. Po několika hodinách výstupu po zn. cestě 702 stojíme na sedle Passo di Ball (2 443 m), které Stephen pojmenoval na počest tehdejšího prezidenta anglického alpského klubu. Tento přechod byl však využíván již v pradávných dobách místními lovci zvěře. K poznání centrální části skupiny ze sedla Passo di Ball se nám nabízejí dvě alternativy.

Nejjednodušší, ale velmi zajímavý je sestup k pohostinné chatě Rif. Pradidali. Chata je domovem horolezců a velmi vyhledávaným místem v tomto koutu Dolomit. Náročnější, ale o to s větší odměnou, je výstup po stopách Leslie Stephena na vrchol Cima di Ball (2 802 m). Široký vrchol, na který se vystoupí po obtížnější cestě přes strmé lavice a skalní pásy, nabízí nejlepší vyhlídku na dva z nehrdějších skalních gigantů skupiny Pala - na dvojčata Sass Maor a Cima della Madonna. Z těchto míst se však musíme spokojit pouze s obdivem těchto vrcholů. Na obou vrcholech psali historii Alp celé generace horolezců. Jejich těžké výstupy stěnami zůstávají ostatním návštěvníkům ne-

přístupné tak, jak o tom v roce 1869 vyprávěl Stephen - stěžoval si, že se nedostal výše a doufal, že ho nikdo nepřekoná.

Kouzlo Dolomit z údolí Valle dei Canali

Právě na úpatí majestátného vrcholu Sass Maor, v tmavém jedlovém lese v údolí Valle dei Canali bylo kdysi východisko pro výstupy, které v těchto horách podnikal Leslie Stephen. Zajímavé je vydat se po jeho stopách.

Výstup začínáme na konci silnice u chaty Albergo Cant del Gal. První ranní světlo změní okolí na kouzelné místo, zatímco hrdý obelisk Sass Maor začíná na své špičce planout a drozdové přitom zpívají svou ranní píseň. Postupně se odvíjí túra v chladném lese, podél bublající vody potoka Pradidali. Vlevo se zvedá odmitavá a současně vyzývavá východní stěna Sass Maor, dějiště četných alpských tragédií i triumfů. Před námi ční do nebe věžemi korunovaný skalní dům Cima Canali. Výstup se stává podstatně strmější a strmější a teprve až po řadě náročných serpentín je chata Rif. Pradidali na dosah. Zde v srdci skupiny Pala obdivujeme působivé skalní domy a katedrály horní části údolí Pradidali. Suché žluté louky (odtud jméno – prati gialli = žluté louky) s malým jezírkiem Lago Pradidali bývají i dnes místem, kde obvykle stojí několik horolezcůvých stanů. Z těchto míst se pak po značené cestě 709 dostaneme na sedlo Passo di Fradusta (2 610 m). Zde se nacházíme v chladném srdci skupiny Pala - před ledovcem Fradusta. Žádná zeleň, jen tak ještě kameny, suť a místy malé plochy firnu nás doprovázejí v této měsíční krajině. Cítíme se skoro jako na jiné planetě, jen sem tam nějaké značky a barevné značení cesty připomínají

existenci člověka. Ze sedla vystoupíme asi za hodinu na vrchol La Fradusta (2 939 m). Stojíme na vrcholu, spíše na ledovém bodu celé skupiny, který byl v této oblasti dostoupen jako první.

Pokud nás zde nepřekvapí studená mlha, čeká nás nejspíše široký výhled na všechny okolní vrcholy i na Altipiano. Kdo tuto túru absoluuje v jednom dni, zaslouží si jistě následně desateronásobně důstojné finále zážitkového dne v hospodě Cant del Gal.

Jiný přístup na náhorní plošinu je možný přes Passo di Canali. Toto sedlo tvoří závěr stejnojmenného údolí. Již na parkovišti na konci sjízdné silničky pod chatou Rif. Treviso nás uchvátí malebná galerie dolomitických obrů, kteří se jakoby navzájem chtěli

Rifugio Pradidali (3 054 m), Passo della Farangole a Cima dei Bureloni (3 038 m) z výstupu na Monte Mulaz

přetrumfnout co do různorodosti. Vpravo nad klidnými modřínovými lesy nad chatou Rifugio Treviso ční masívy Pala del Rifugio a Sasso d'Ortiga, závěru doliny dominuje Cima del Coro se svým skalním oknem a vlevo vystřelují k nebi tisíc metrů vysoké kamenné sloupy Cima dei Lastei. Tento kout oblasti Pala byl opěvován již od Angličanky Amelie Edwards. I dnes sdílíme podobné pocity.

Výstup od chaty Rif. Treviso vede po zn. cestě 707 pod jižními stěnami vrcholu Cima del Coro a je zakončen obtížnější pasáží na sedle Passo di Canali (2 469 m). Obtížnější úsek pokračuje až na sedlo Forcella alta di Ghiacciaio (2 727 m). To jsme již v srdci měsíční krajiny na okraji ledovce Fradusta v místech, kde jsme se minulý den adaptovali na tento mimořádný a zvláštní horský svět.

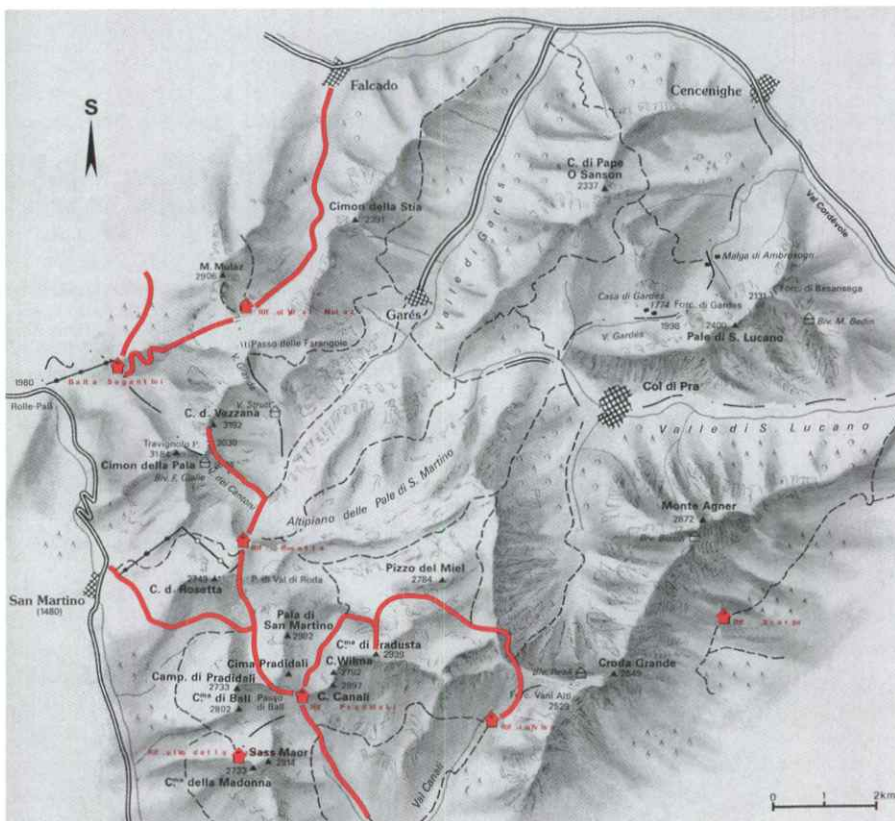
Rif. Mulaz pod Cima dei Focobon (3 054 m)

Monte Mulaz (2 906 m)

Cimone della Pala z Rosetty

Dolomity Pala

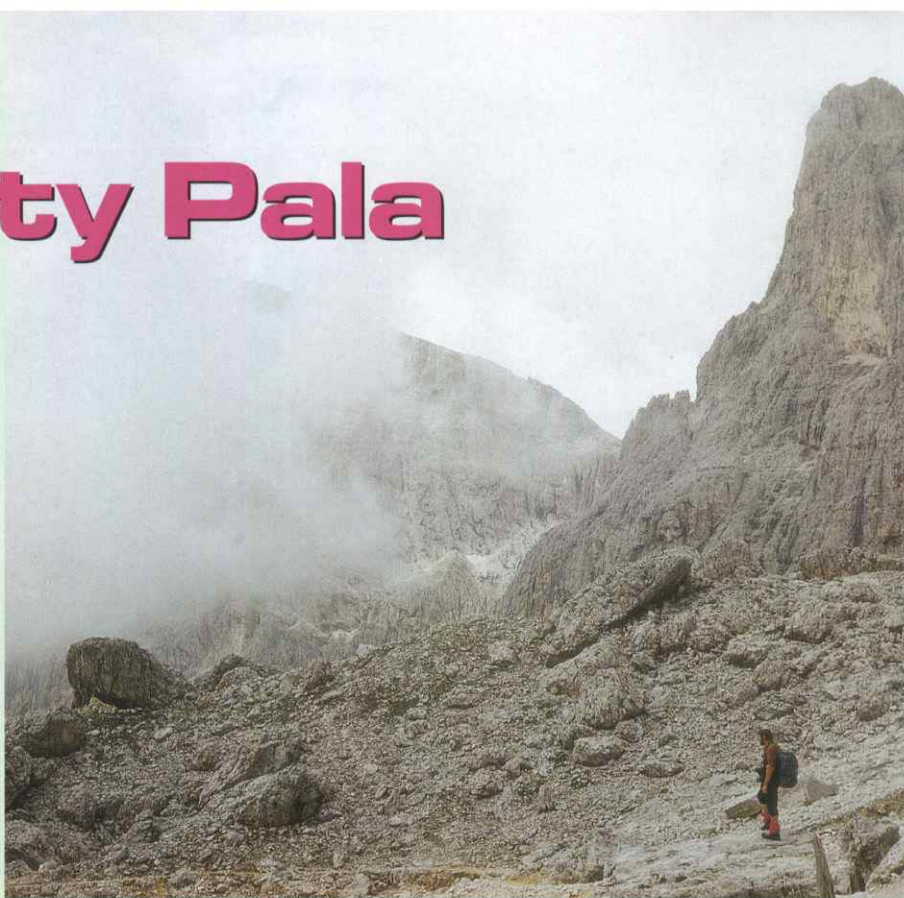
všeobecné informace

Příjezdy

Autem je možný příjezd ze severu z Innsbrucku po dálnici přes sedlo Brennerpass okolo Bolzana až k výjezdu Neumarkt/Auer. Dále po státní silnici přes střediska Cavalese a Predazzo na sedlo Rollepass/Passo Rolle a dále do San Martina di Castrozza. San Martino je středisko a nejznámější východisko této oblasti. Další možný příjezd do San Martina je od východu z rakouské spolkové země Ostirol přes Toblach/Dobbiaco do Cortiny a přes sedlo Falzaregopass/Passo Falzarego a obce Alleghe a Cencenighe do dalších středisek v této oblasti, kterými jsou Agordo (přístup od východu), Fiera di Primiero (přístup od jihu). Vzdálenost z Fiera di Primiero do San Martina je 14 km.

Kontaktní adresy, informační zdroje

O horských túrách, zajištěných cestách, o možnostech horolezeckých výstupů i o zimních túrách na lyžích nebo na sněžnicích je možné získat zasvěcené informace a údaje ve středisku Alpenverein Südtirol (AVS) v Bolzanu, Pfarrplatz 11, 391 00 Bolzano, tel. +39 0471 978141, www.alpenverein.it, info@alpenverein.it, otvírací doba 10 - 12 h, 15 - 17 h, postačuje znalost angličtiny i němčiny. Stejně informace získáte v Bolzanu i v centrále CAI (Club Alpino Ita-

Horní patro doliny Val Pradidali, foto L. Jirásko

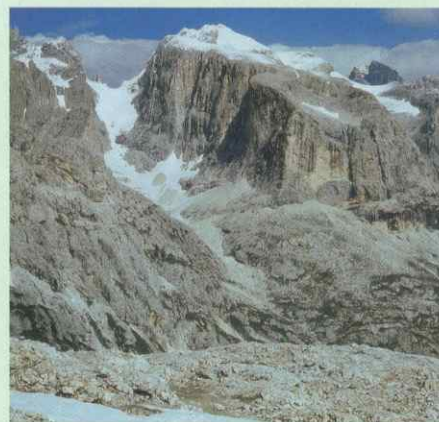
liano), Pizza delle Erbe 46, 391 00 Bolzano, tel. +39 0471 978172, caibolzano@virgilio.it, zde se vyplatí znalost italštiny.

Všeobecné informace i mnoho dalších užitečných údajů získáte v turistických informačních střediscích. V Trentu na adrese Trentino S.p.A., I 38100 Trento, via Romagnosi 11, tel. +39 0461 839000, www.trentino.to, info@trentino.to. V Bellunu je to na adrese Piazza Duomo 2, I 32100 Belluno, tel. +39 0437 940083, belluno@infodolomiti.it. Detailní informace o oblasti Pala poskytují i místní informační střediska v oblasti - APT (Azienda di Promozione Turistica) San Martino, Via Passo Rolle 165, tel. +39 0439 768867, www.sanmartino.com, info@sanmartino.com a APT Fiera di Primiero, Via Dante 6, tel. +39 0439 62407, infoprimiero@sanmartino.com. V Agordu je to APT Agordo, Via XXVII Aprile 5/a, I 32021 Agordo, tel. +39 0437 62105, agordo@infodolomiti.it.

Spolehlivé informace pro všechny druhy alpinistických aktivit poskytují i střediska horských vůdců v této oblasti. V San Martinu je to na adrese Ufficio Guide Alpine, San Martino di Castrozza, tel. +39 0439 768795, úřední hodiny 17:30 - 19:30 h.

Záchranné služby, hlášení úrazů a nehod v horách

Ohlášení nehody v horách je možné provést telefonem na čísle 118. Rovněž z každé horské chaty je možné ohlásit úraz a zavolat záchranáře. Střediska horské záchranné služby (CNSAS - Corpo Nazionale Soccorso Alpino e Speleologies) jsou v San

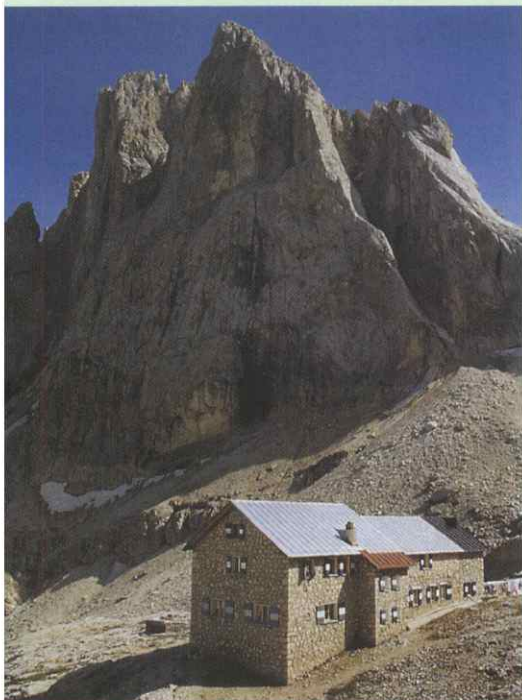

Cima della Vezzana, foto L. Jirásko

Martino di Castrozza, tel. +390 439 768 868 a v Agordu, tel. +390 437 660 177.

Předpověď počasí, lavinové nebezpečí

Aktuální předpověď počasí v horských oblastech Dolomit a tedy i v oblasti Pala lze zjistit na webové stránce rakouského Alpenvereinu - www.alpenverein.at. Jiná adresa s aktuálními informacemi o počasí v Dolomitech v němčině je www.stol.it/service/wetter. Ten, komu nečiní problém italština si možná oblíbí informace uváděné na www.ilmeteo.it/previsioni.htm. Aktuální informace o počasí v oblasti Pala jsou i na webové stránce www.sanmartino.com. Prakticky na stejných stránkách najdete i aktuální informace o stavu lavinového nebezpečí. Dobré údaje o lavinách jsou i na stránkách www.arpa.veneto.it - je ale nutná znalost italštiny.

Rif. Mulaz

CIMERLO

SASS MAOR

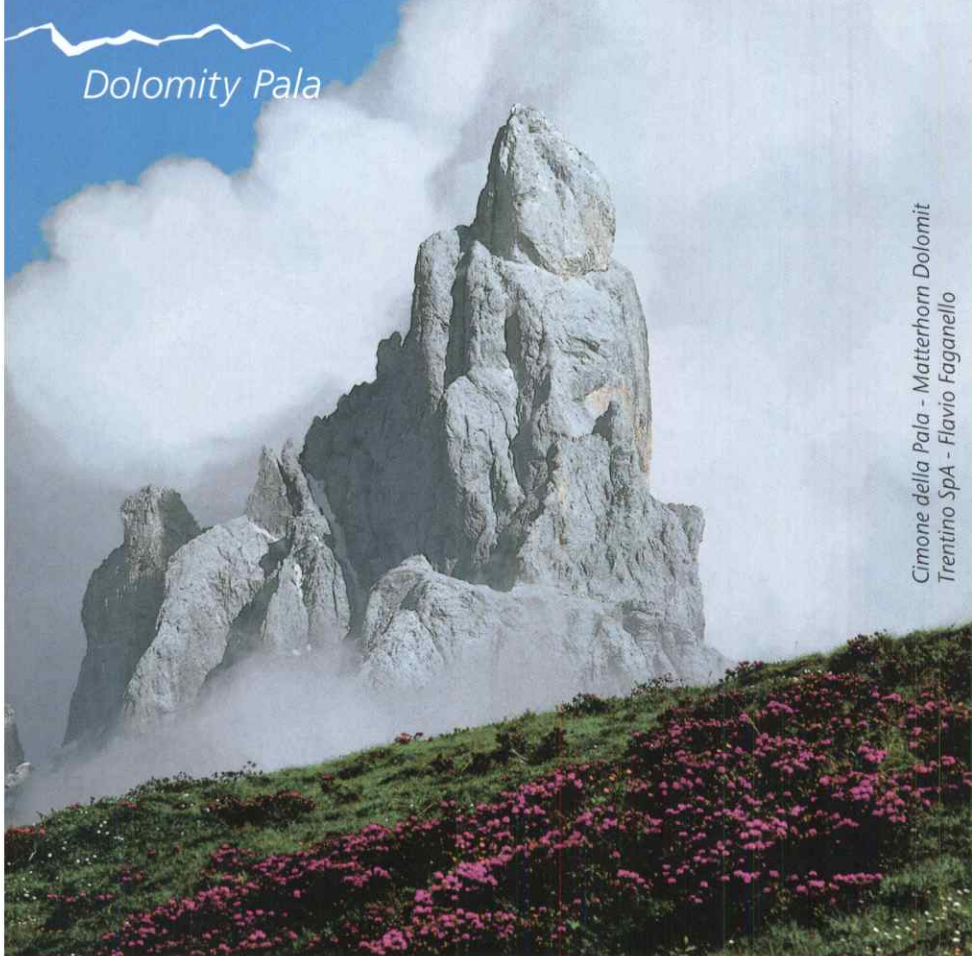
CIMA CANALI

CAMPANILE d'OSTIO

CIMA DEI LASTEI

LAGO WELSPERG V ÚDOLÍ VALLE DEI CANALI
Trentino SpA - Silvano Angelani

Cimone della Pala - Matterhorn Dolomit
Trentino SpA - Flavio Faganello

NEJZNÁMĚJŠÍ VRCHOLY

Cima della Vezzana, 3 192 m

Nejvyšší vrchol skupiny Pala se strmými západními stěnami. První výstup na něj uskutečnili Angličané D.W.Freshfield a C. Tucker. Nejjednodušší výstup na vrchol vede od chaty Rif. Rosetta přes sedlo Passo Bettega do údolí Valle dei Cantoni a odtud na sedlo Passo del Travnolo. První výstup na vrchol se podařil v roce 1870 Angličanům Whitwellovi, Siorpaesovi a Lauenerovi. Nejjednodušší výstup je od Rif. Rosetta po zaj. cestě Bolver Luigi k bivaku Fiamme Gialle, od chaty 4 h, a od bivaku na vrchol lezení II.- III.st., UIAA 1,5 h.

Cimone della Pala, 3 184 m

Nejznámější vrchol této horské skupiny nazývaný Matterhorn Dolomit. SV pod vrcholem se rozkládají zbytky ledovce Ghiacciaio del Travnolo. První výstup na vrchol se podařil v roce 1870 Angličanům Whitwellovi, Siorpaesovi a Lauenerovi. Nejjednodušší výstup je od Rif. Rosetta po zaj. cestě Bolver Luigi k bivaku Fiamme Gialle, od chaty 4 h, a od bivaku na vrchol lezení II.- III.st., UIAA 1,5 h.

Cima Canali, 2 900 m

Nápadný vrchol na jižním okraji centrální části této horské skupiny, který dominuje nad údolím Val Pradidali. První výstup uskutečnili v roce 1879 C. Tucker a M. Bettega. Obtížná normální výstupová cesta (dvě místa III + UIAA) vede od chaty Rif. Pradidali několika žlabů až do sedla se sousedním vrcholem Figlia della Canali a podél vrcholového hřebenu pak na nejvyšší bod, 4 h.

Cima Pradidali, 2 774 m

Poslední vrchol v hřebenu, který vybíhá z vrcholu Pala di San Martino k jihu. V jižní a v jihovýchodní stěně mnoho klasických cest v pevné skále o obtížnosti III. - V. UIAA. Málo frekventovaná normální výstupová cesta (II. st. UIAA, orientačně náročné) vede od Rif. Pradidali, 2 - 2,5 h.

Cima della Madonna, 2 752 m

Masivní skalní věž na jihozápadním okraji skupiny Pala. První výstup uskutečnili G. Winkler a A. Zott v roce 1886 komínem v severní stěně, dnes normální výstupová cesta III. st. UIAA, 2,5 h. Tato cesta se dnes používá většinou k sestupu. Jedna z nejznámějších klasických cest v Dolomitech je Schleierkante, místy V+, od chaty Rif. Velo della Madonna 4 - 5 h.

Cima di Ball, 2 802 m

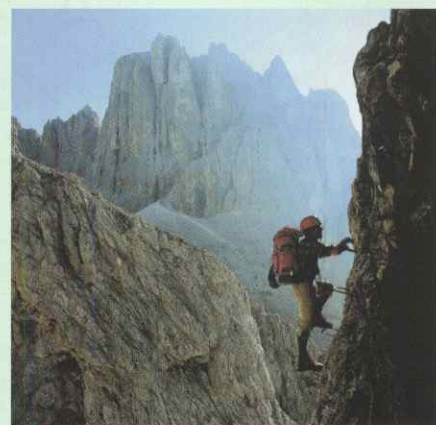
Markantní skalní hřib nad chatou Rif. Pradidali na severním okraji skupiny Pala. Normální výstup vede přes sedlo Passo di Ball a po zajištěné cestě Sentiero Gusella, od chaty 2,5 h.

La Rosetta, 2 743 m

Lehce dostupný vyhlídkový vrchol na západním okraji skupiny Pala, který strmými stěnami dominuje nad střediskem San Martino di Castrozza. Od horní stanice jednoduchá značená cesta asi 15 minut na vrchol. V západní stěně lezecké výstupy obtížnosti III. - VI. st. UIAA

Sass Maor, 2 814 m

Výrazný a dominantní vrchol nad údolím Val Pradidali v JZ části skupiny Pala. První

Via ferrata del Porton - vzadu Cima Canali
Trentino SpA - Valerio Banal

výstup se povedl čtveřici A. Beachcroft, C. Tucker, B. Santa a F. Devouassoud v roce 1875. Normální výstup III.st. UIAA vede od chaty Rif. Velo della Madonna od JZ v zářezu mezi vrcholy Sass Maor a Cima della Madonna, 3 - 3,5 h. Nejvíce obtížných cest vede jihovýchodní stěnou.

Cima dei Lastei, 2 846 m

Mohutný skalní blok severně nad uzávěrem horního patra údolí Valle dei Canali. Nejjednodušší výstup na vrchol o obtížnosti II. st. UIAA vede od chaty Rif. Treviso na sedlo Passo di Canali, odtud na vrchol Sella delle Buse Alte a dále ze SZ až k vrcholovému kříži, 3,5 - 4 h.

Zimní túry, skialpinistické aktivity

Díky stavbě skupiny Pala, velice strmým skalním hradbám a velkým výškovým rozdílům, je celá oblast vhodná pouze pro velice zdatné, kondičně dobře připravené a spíše pro extrémní skialpinisty. Proto se pro skitouring i skialpinismus doporučuje obvykle oblast sedla Passo Role. Odtud je možné uskutečnit výstupy na sedlo Passo Mulaz a pak následný sjezd až do střediska Falcade. Nebo je ze sedla Passo Role možná túra na sedlo Passo Travnolo s následným výstupem až na vrchol Cima della Vezzana.

Mapy

Freytag&Berndt WKS15 Pale di San Martino 1:50 000; KOMPASS WK76 Pale di San Martino 1:50 000; TABACCO TA4 - Dolomiti Agordine e di Zoldo, Pale di San Martino 1:50 000; TABACCO TA022 Pale di San Martino 1:25 000.

Altipiano delle Pale di San Martino
Trentino SpA - Silvano Angelani

Horolezec a estét

příliš krátký život Ettore Castiglioniho

Ettore Castiglioni (1908 – 1944) patří k nejznámějším osobnostem evropského alpinismu třicátých let. Právník, intelektuál, horolezec, milovník umění a hudby, narozený v Trentinu, ale žijící v Miláně je nezapomenutelný nejen díky svým mnohým prvovýstupům, které uskutečnil společně s nejlepšími italskými horolezci té doby, ale zvláště díky autorství prvních průvodců nejznámějších horských oblastí v edici „Monti d'Italia“ vydané CAI (Club Alpino Italiano).

Počátek jeho náruživosti pro hory spadá do roku 1923, kdy ve věku 15 let přichází Ettore poprvé se svými bratry Brunem a Manlio do jejich světa. Společně s nimi vylezl také svůj první prvovýstup vedoucí západní stěnou vrcholu Pelmetto a hory se staly jeho osudem.

Jeho vášeň pro hory byla ale na druhou stranu příčinou toho, že zanedbával své přátele z dětství a ztrácel s nimi kontakt. A tak, místo toho, aby se se svými myšlenkami světoval jim, světoval se svému deníku a plnil pečlivě dlouhých 18 let stránku za stránkou svými zápisky. Na rozdíl od přátel ho naštěstí neopustila záliba v umění, kterou získal v dobách mládí, prožitých v Milánu. Estetika, kterou se vyznačují Castiglioniho cesty, jsou obrazem jeho kultivovanosti. Přímé linie vedoucí k vrcholu, výrazné hrany, to vše přitahuje horolezce dodnes. Zvláštnost jeho povahy se projevovala i ve výběru spolulezců, kamarádů na laně. Bruno Detassis, jeho největší kamarád na něj vzpomínal takto: „Lidé se dělí na boháče, chudáky a osobnosti. A Nino byl osobnost.“

Do výčtu jeho spolulezců patří i Giovanni Battista Vinatzer (1912-1993), který společně s ním prostoupil v roce 1936 jižní stěnu Marmolady a Vitale Bramani, se kterým přešli v roce 1934 poprvé SZ stěnu Piz Badile. Bramani byl bezpochyby také poslední, kdo viděl 10. března 1944 E. Castiglioniho jako poslední naživu před tím, než se vydal na sestup směrem do Švýcarska k sedlu Passo de Forno. Zpět se ale již nikdy nevrátil.

Zejména ve třicátých letech patřil Castiglioni mezi nejvýraznější osobnosti horolezectvého světa - v Dolomitech vytvořil, převážně s Bruno Detassisem, 150 cest a jeho věhlas se rozšířil i do alpinistického okolí Itálie. Uznání vyvrcholilo v roce 1934 tím, že jej pověřil Club Alpino Italiano přepracováním průvodce popisujícím oblast Pala. To byl dlouho očekávaný mezník, který změnil Castiglioniho život. Celé nadcházející léto strávil tím, že důkladně zkatologoval tuto

Prvovýstupy Ettore Castiglioniho v oblasti Pala z léta 1934

červenec 1934 – s Bruno Detassisem

- 1.7. Zdolání Torri del Cimerlo (II-III)
- 12.7. Campanille d' Ostio - Z hrana (IV-V)
- 14.7. Sasso d' Ortiga – S stěna (V) společně s G. Stauderi
- 17.7. Cima d' Oltro - SZ hrana (IV+)
- 18.7. Pala del Rifugio - SZ hrana (IV-V)
- 22.7. Cima Wilma – JZ pilř (IV-V+)
- 23.7. Pala Canali – J stěna (V-VI)
- 24.7. Campanille Pradidali - SV stěna (III – IV) společně s M. Bardelli, Silvio Saglio a B. Detassisem
- 26.7. Sass Maor – JV hrana (VI-)
- 28.7. Cima d' Angheraz – Z stěna (1300 m, IV) společně s B. Bramanim

srpen 1934 výstupy bez B. Detassise

- 5.8. Anticima Orientale di Roda (III) společně s E. Battisi
- 6.8. Cima Ziroccole – J hrana (IV+) společně s C. Battisti
- 8.8. Cima del Focobon – S stěna (VI-) společně s C. Battisti
- 13.8. Torciadi Valgrande, 1. výstup (VI) společně s G. Morandini
- 17.8. Pala di San Martino – JV pilř (IV-V) společně s V. Bramani
- 18.8. Cima Immink – SV stěna společně s V. Bramani
- 21.8. Cima delle Comelle – S stěna (V) společně s V. Bramani

Sass Maor

oblast. Společně s Detassisem, Bramanim a Camillo Battistim v té době realizoval na třicet prvovýstupů. Odvaha a smělost lanového družstva Castiglioni - Detassis byla bohatě zúročena při prvovýstupu na Sass Maor, kde se jim podařilo prostoupit JV hranou (VI) během pouhých devíti hodin. Společně s Detassisem dokončili rovněž výstup SZ hranou na vrchol Pala del Rifugio. Ale to jsou jen některé z událostí, které v tom šťastném létě roku 1934 prožili. Jejich úspěchy jim přinesly kromě uznání v horolezectvých kruzích také ocenění v podobě zlaté medaile, kterou je vyznamenal diktátor Benito Mussolini. Castiglioni ji přijal s krajní nechtí, protože odmítal fašismus a nechtěl, aby s ním bylo jeho jméno spojováno. Následující léto (1935) dokončil práci na průvodci a ten byl již v září vydán. Očekávání, která se s do jeho vydání vkládala

byla splněna a během krátké doby byl celý náklad rozebrán. Castiglioni měl tak jenom krátký čas na oddech, než se pustil do práce na dalších dílech průvodců pro CAI. Tentokrát pro oblasti Sella a Marmolada.

Ettore věnoval práci při sestavování průvodců „Monti d' Italia“ mimořádnou pečlivost. O tom jistě svědčí i fakt, že podrobné popisy míst, cest, vrcholů, informace o nadmořských výškách a podskupinách a ostatní materiály byly shromažďovány, uspořádávány a vyhodnocovány v jeho milánském bytě na ulici Via Cosimo del Fante po dobu zhruba 30 let. Za svůj život sepsal šest horolezectvých průvodců a průvodců popisujících ski túry, které věnoval oblastem Pala, Brenta, Sella a Marmolada.

Podle podkladů SpA TRENTO zpracoval
J. Polák

zajištěné cesty

Oblast Pala v Dolomitech nabízí nepřeborné možnosti, jak se toulat v horách. A to pro vyznavače všech typů vysokohorské turistiky, tedy i „ferratisty“. V jižní části skupiny, která nebývá často středem pozornosti při návštěvě tohoto masívu, najdeme na sobě téměř doslova „namačkáno“ několik zajištěných cest. Této části dominují tři vrcholky s výškou kolem 2 800 m: Cima di Ball (2 802 m) a téměř nezaměnitelné dvojče Sass Maor (2 814 m) a Cima della Madonna (2 752 m).

Věnec ferrat v jižní Pale

Horní pohled na žebříky překonávající kolmý nástup ferraty del Porton.

Cima Canali, foto Ladislav Jirásko

Jiří Michal

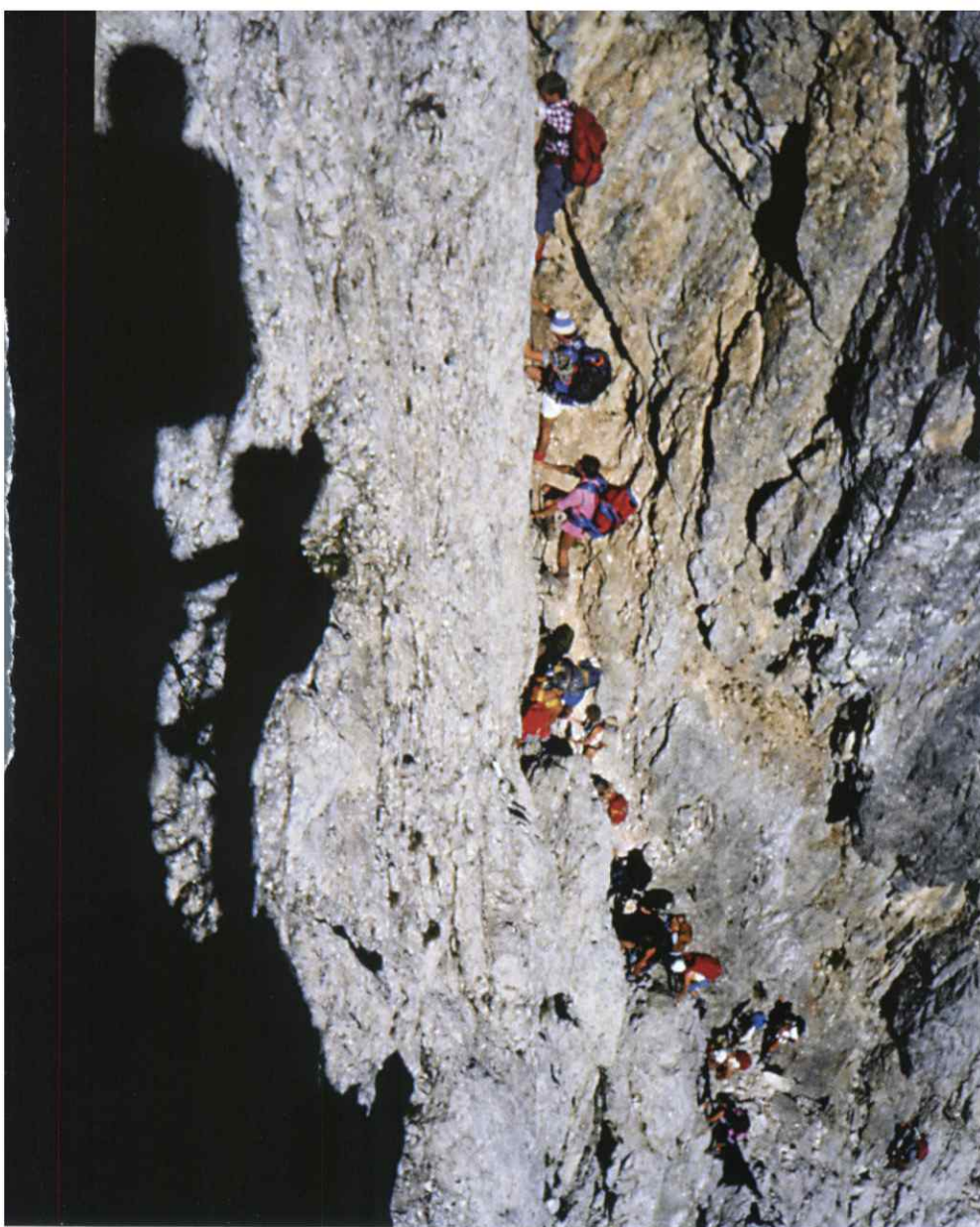
V jejich blízkosti najdeme hned šest zajištěných cest. Tedy s určitou nadsázkou. Jejich hodnocení je totiž velmi odlišné a popis některých nenajdete v žádném průvodci (např. Via ferrata della Vecchia, někdy se píše i Vechia). Průvodce zajištěných cest od firmy Kompass uvádí téměř pro všechny střední stupeň obtížnosti (s výjimkou chodníku del Cacciatore), ale je to trochu složitější. Skutečně těžká zajištěná cesta je jediná – Via ferrata del Porton. Tím nechci říci, že ostatní nemusí turistu také potrápiti (to platí minimálně o Via ferrata del Velo). Záleží samozřejmě na technické a fyzické odolnosti lezce a počasí. Možná je zbytečné to opakovat, ale v zastíněných žlebech a štěrbinách skupiny Pala mohou být podmínky horší. Sníh zde není ničím zvláštním ani v létě.

Quattro kolem hlavních vrcholů

Čtyři ferraty lze zdolat v jednom dni a navíc vedou kolem tří hlavních vrcholů. Tuto kombinaci však lze doporučit jen velmi zdatným turistům. Ani ne tak z hlediska techniky lezení, ale protože se nelze na trase nechat zatarasit hroznem jiných lezců visících na lanech v sněhových návějích. Pak je nutno si troufnout obejít „lidskou ucpávku“ sněhovým polem bez jištění fixními prostředky.

Tradičním východiskem je horské městečko San Martino di Castrozza (1 470 m). Hned na začátku túry tu může vzniknout malý problém, jak se proplést spoustou silniček a cestiček na jeho jihovýchodním okraji. Musíme totiž najít stezku č. 721.

Via ferrata del Porton, výstup úvodním žlabem, foto Ladislav Jirásko

(Pokud nenajdeme cestu č. 721, nic není ztraceno. Postupujeme po cestách vedoucích k chatě Velo della Madonna a těsně pod ní uhneme na zmíněnou stezku č. 721.) Procházka po ní je sama o sobě zážitkem. Vede na úpatí skalního srázu v jižní části skupiny. Výhledy do údolí říčky Cisona a na protilehlé hřbety začátku horské skupiny Lagorai jsou velikou odměnou pro každého. I pro zbloudilé ovce, které se v okolí stezky občas pasou. Tabule značení nás budou celou dobu navigovat ke zmíněné chatě Velo della Madonna. Tu však nezahledneme, neboť leží schovaná za skalním ostrohem. Musíme dávat pozor, protože značení k odbočce na cestu č. 739b není příliš zřetelné. Pro orientaci nám může posloužit to, že nad sebou máme dvojče věží Sass Maor a Cima della Madonna.

Ona to vlastně není zajištěná cesta

Po krátkém přístupu dosáhneme začátku ferraty della Vecchio. Ona to vlastně není pravá zajištěná cesta, ale jistou zálužnost

skrývá. Protože se většinou používá pouze jako zkracovací spojka v případě nouze kvůli nedostatku času, příliš se neudrzuje a jističí pomůcky nemusí být v moc dobrém stavu. Na druhou stranu strmý průstup skalní stěnou je krátký, ani ne sto metrů. V případě vlhka a mlhy nás čeká ještě zrádné pokračování do Passo Porton (2 480 m). Turistický chodník vede volným terénem, leč velmi strmě, až se svírá žaludek. Bude-li však hezké počasí a cesty suché, nebudete v sedle ani vědět, že jste zdolali první zajištěnou cestu této túry. Avšak překonání pětisetmetrového převýšení na velmi krátkém úseku už o sobě vědět dá. Stoupání však zdaleka neskončílo.

Velkolepý půloblouk

Výstup pokračuje po cestě č. 714 přes zajištěné skalní prahy víceméně jižním úbočím vrcholu Cima di Ball až do štěrbině Forcella Stephen (2 680 m) a popřípadě ještě kousek na Cima Val di Roda (2 791 m). Na vrcholek stojí za to si odskočit. Jak jinak, poskytuje fantastický výhled na okolní hory. Po návratu

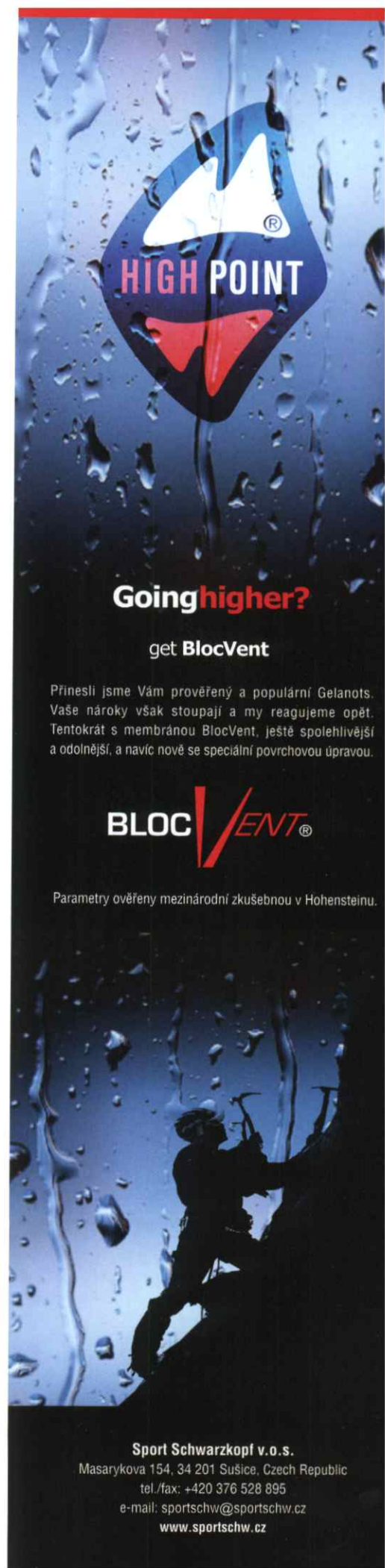
Going higher?

get BlocVent

Přinesli jsme Vám prověřený a populární Gelanots. Vaše nároky však stoupají a my reagujeme opět. Tentokrát s membránou BlocVent, ještě spolehlivější a odolnější, a navíc nově se speciální povrchovou úpravou.

BLOC / **VENT**®

Parametry ověřeny mezinárodní zkušebnou v Hohensteinu.

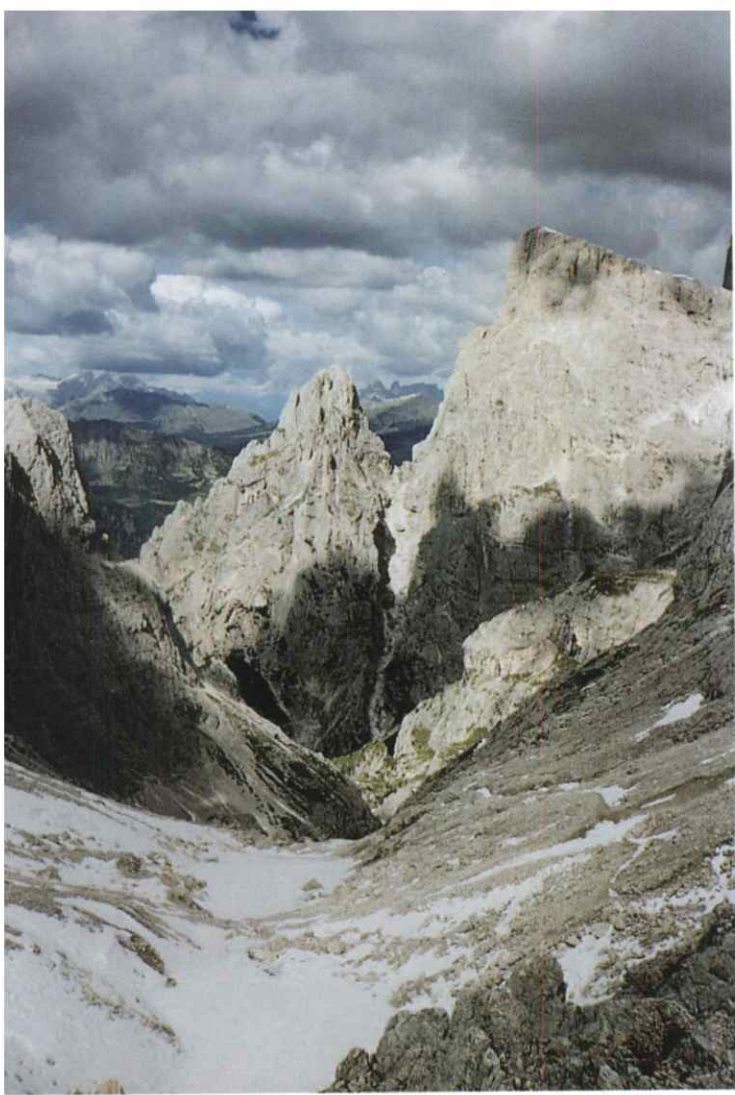
Sport Schwarzkopf v.o.s.

Masarykova 154, 34 201 Sušice, Czech Republic

tel./fax: +420 376 528 895

e-mail: sportschw@sportschw.cz

www.sportschw.cz

Pohled z Passo di Ball zpět k Figlio della Rosetta, foto L. Vondruška

do štěrbin začínáme klesat do sedla Paso di Ball (2 443 m). V tomto úseku vede hlavní část druhé zajištěné cesty Nico Gusella. Milovník extrémně těžkých zajištěných cest by asi namítnul, že i v tomto případě je označení via ferrata nadsazené. Jsou tu sice fixní lana, ale bývají často ukrytá pod sněhem, takže si je musíme vykopat ze sněhu. Ne, tak vážné to není. S dobrou obuví (a máte-li navíc cepín) lana nejsou potřeba. Budou nám ale stát v cestě plotny a srázy s rizikem pádu kamení. V každém případě je Via ferrata Nico Gusella velkolepá okružní túra s malým převýšením.

Konečně ferrata!

Po této rozvíčce sestup ze sedla Passo di Ball pokračuje až k chatě Pradidali (2 278 m). Je to kousek a občerstvení je k dispozici. A také výhledy na dosud skrytou krajinu na východě masivu Pala. Zejména údolí Val Pradidali je vyhlášeno svoji krásou. Proti nám bude stát 2 900 m vysoký skalní skvost Cima Canali. A potom to přijde. Od chaty kousek vyběhneme po cestě č. 739 na vršíček a před očima se nám otevře hluboká rokle a za ní už jen kolmá stěna. Oči bloudí, protože většina z nás nebude tušit, kudy cesta vůbec pokračuje. Na první pohled to vypadá jako konečná. Ale není tomu tak. Při troše štěstí a pozornosti najdeme přímo ve stěně naproti postavičky. Ano, v té kolmé stěně! Realita je krutá, protože nejdříve musíme znovu sestoupit do hluboké rokle a dojít k nástupu ten den již třetí via ferraty. Někteří průvodci ji znají pouze pod názvem del Velo, ale je to chybné označení. Jmenuje se správně Via ferrata del Porton. Stejně jako to sedlo, do kterého jsme stoupali pomalu celé dopoledne. V bezprostřední blízkosti stěny se ukáže, že to s tou kolmostí není zase až tak strašné. Ta se hned na začátku překoná pomocí soustavy žebříků. Na jejich konci začíná šikmě stoupající traverz, který obtáčí jihovýchodní kolmou stěnu vrcholku Cima di Ball. Obtáčí, obtáčí a nakonec začne kle-

sat. Pomocí fixních lan a opatrného traverzování se dostaneme k poslední, snad nejtěžší partii. Kolmému srázu na závěr. S dobrou obuví, za sucha a s udatným srdcem se leze bez problémů. Na konci seskočíme již vesele do rokle nevěda, co nás čeká. Tady začíná výstup velmi příkrým kuloárem, který se na plicích hodně podepíše. V závěru po čtyřech podlezeme skalní převis a dáváme pozor, abychom si neodřeli batoh. Na zemi je položen jakýsi dřevěný žebřík. Asi kvůli kolenům. A ejhle, jsme v sedle Passo Porton! V místě, kde jsme „štrapáci“ začínali. Dokonce se dá zvolat: „Sláva, máme to za sebou!“ Protože sestup cestou Vecchio není už ničím novým. Ale dobrodružství ještě neskončilo.

Do čtveřice všeho dobrého

Naše trasa totiž nevede dolů, ale traverzuje dál po cestě č. 739. Je to chvíle pro oddech, protože úzká pěšinka vede v tomto úseku po vrstevnici. A pak přichází čtvrtá – Via ferrata del Velo. V žádném případě není těžší než cesta Porton, spíše lehčí. Může však s turisty zacloumat při pohledu pod nohy. Chvillemi vede nad nepříjemně hlubokou propastí. Klesá a stoupá a když si myslíte, že už skončila a cesta zase nabude normální podoby, tak bohužel nebo díky – podle stavu myslí – není konec. Je taková roztrhaná. A není krátká! Když si budete cestou říkat, kde je toho soužení konec, tak se podívejte na ostroh v dáli před sebou, pod vrcholkem Cima della Madonna. Až za ním je chata Velo della Madonna (2 358 m). Do té doby však musíte slézt a vylézt několik poměrně kolmých partií, kuloárek po fixních lanech, kramlích. Na cestě jsou nepříjemné pasáže, kterou vedou sice po šikmé, leč hladké skále. I přes jištění není jejich překonání bez adrenalinu, protože pod vámi zeje propast. Expozice – jak se říká „díra pod zadkem“ – je zde značná. A je-li mokro? Ouha!

U chaty Madonna je už skutečně konec. Ne trasy, ale dobrodružství. Další cesta je už jen procházka rajským sadem.

Do San Martina autobus nejede

Po občerstvení na chatě nejdříve cesta č. 713 spadne na západní straně pod skalní převis (právě kvůli němu není chata zezdola moc vidět). Cesta bývá mokrá, proto je tu pár jisticích pomůcek, ale bez obav! Ještě pár kroků a jsme na značené cestě č. 721. Jestliže jsme měli dopoledne smůlu a nebyly žádné rozhledy, teď si to můžeme vynahradiť. Za chvíli mineme odbočku na cestu del Vecchio a známou kozí stezkou šlapeme vstříc městečku San Martino di Castrozza. Doporučení na závěr: Okruh je to velmi dlouhý a tím pádem i bez ohledu na zajištěné cesty značně náročný. Za špatného počasí je jeho zdolání skutečně „nadoraz“. A je jen pro skutečně zdatné a zkušené lezce.

Jiné možnosti

Existuje i jiný tip, jak některé, zejména ty zajímavější partie projít. Mám na mysli zajištěné cesty Porton a Velo. Východiskem je opět městečko San Martino di Castrozza. Jenže tentokrát základní převýšení zdoláme pomocí lanovky, sestoupíme k chatě Rosetta (2 581 m) a cestou č. 702 budeme příkře padat do sedla Fede. Pak dlouhým traverzem a v závěru stoupáním dosáhneme chaty Passo di Ball (2 443 m). Pokračování již známe. Zamíříme rychle k chatě Pradidali a dáme si zasloužené pivo.

Další možností je jít od chaty Rosetta východním směrem po cestě č. 709. Více tak poznáme náhorní skalnatou planinu Altipiano delle Palle di San Martino. Držíme se směru na Passo di Passo Pradidali alto a začneme dlouze sestupovat nádherným kamenným údolím s tím, že časem opět dosáhneme cesty č. 709. Mineme horské jezírko Lago Pradidali a světem skal a kamení dosáhneme chaty Pradidali. V případě nečasu je vždy možno sejít údolím Val Pradidali. Alespoň poznáme, kudy chodí turisté v „lodičkách“. Po shledání se s asfaltem si můžeme na nedaleké parkoviště objednat dokonce taxi. Toto parkoviště může být zároveň východiskem pro další možnost, jak zolat hlavní ferraty jižní skupiny Paly. Pro změnu údolím Val Pradidali vyjdeme k chatě Pradidali. Pokračování již není nutné opakovat. Při této variantě to ovšem znamená mít dopravní prostředek na dvou místech.

Charakteristika zajištěných cest v jižní části skupiny Pala:

Sentiero attrezzato Dino Buzzati: - namáhavá na výstup, leč jen mírně obtížná až těžká. Spolu s ferratou Cacciatore tvoří zajímavou okružní túru přes věže masivu Cimerlo a Cima della Stanga (2 550 m) - asi 3 až 4 h (včetně sestupu chodníkem Cacciatore), zajištěná cesta asi 600 m

Sentiero Cacciatore: - mírně obtížná, používá se k sestupu v kombinaci s ferratou D. Buzzati

Via ferrata del Velo: - těžká, místy vzdušná, vedoucí severní stěnou Cima della Madonna - asi 3 h včetně ferraty Porton, zajištěná cesta asi 400 m (vč. ferraty Porton)

Via ferrata del Porton: - těžká až velmi těžká, vzdušná a exponovaná stěnou Cima di Ball - asi 3 h v kombinaci s ferratou Velo, zajištěná cesta asi 400 m (vč. ferraty Velo)

Sentiero alpinistico Nico Gusella: - mírně obtížná, poklidná cesta vedoucí přes snadno přístupný vrchol Cima di Val di Roda (2 605 m), může posloužit jako lehčí obchvat náročné ferraty del Porton - asi 3 hodiny, zajištěná cesta asi 300 m

Via ferrata del Vecchio: - lehká, krátká, strmá, riziko spočívá v nešetřovaných jisticích pomůckách - čas max. 1 hodina, převýšení asi 100 m

Hodnocení obtížnosti jednotlivých zajištěných cest

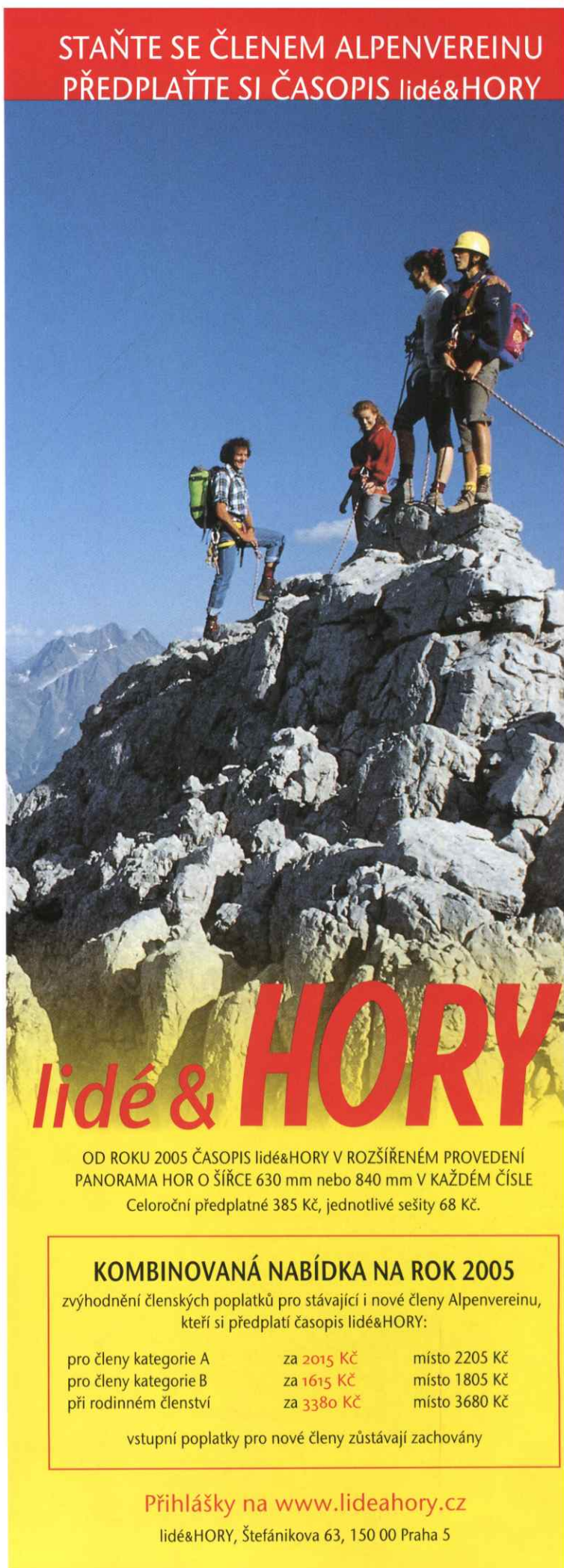
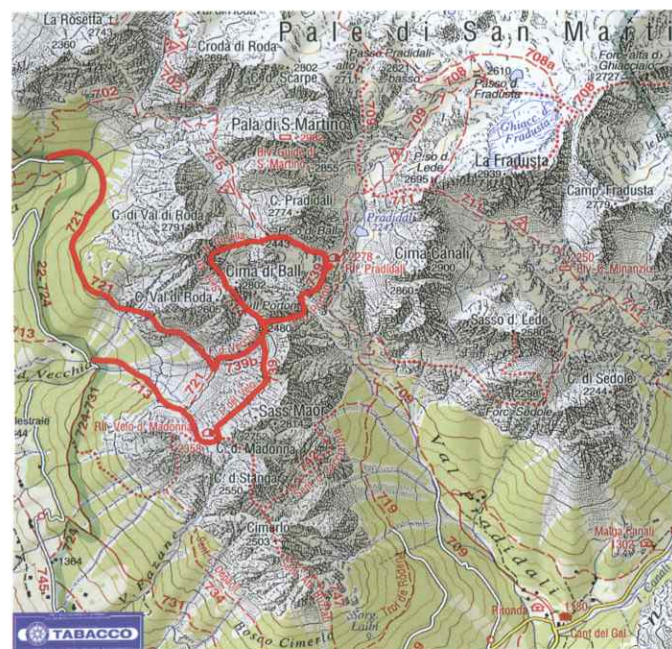
Název zajištěné cesty	5 stupňové hodnocení *	3 stupňové hodnocení **
Vecchio	A	modrá/lehká
Cacciatore	A	modrá/lehká
Nico Gusella	B	červená/těžká
Dino Buzzati	B – C	červená/těžká
Velo	C - D	červená/těžká
Porton	C - D	černá/velmi těžká

Vysvětlivky: * hodnocení písmeny od A do E, stupeň A ... lehká, B ... mírně obtížná, C ... těžká, D ... velmi těžká, E ... extrémně těžká
** hodnocení barvou: modrá ... lehká, červená ... těžká, černá ... velmi těžká

Literatura:

Dolomity jih, průvodce, Alpy – Kompass 1994; Klettersteig Atlas, průvodce, F&B Praha 1995

Mapy: TABACCO TA 022 Pale di San Martino, 1:25 000

lidé & HORY

OD ROKU 2005 ČASOPIS lidé&HORY V ROZŠÍŘENÉM PROVEDENÍ
PANORAMA HOR O ŠÍŘCE 630 mm nebo 840 mm V KAŽDÉM ČÍSLE
Celoroční předplatné 385 Kč, jednotlivé sešity 68 Kč.

KOMBINOVANÁ NABÍDKA NA ROK 2005

zvýhodnění členských poplatků pro stávající i nové členy Alpenvereinu, kteří si předplatí časopis lidé&HORY:

pro členy kategorie A	za 2015 Kč	místo 2205 Kč
pro členy kategorie B	za 1615 Kč	místo 1805 Kč
při rodinném členství	za 3380 Kč	místo 3680 Kč

vstupní poplatky pro nové členy zůstávají zachovány

Přihlášky na www.lideahory.cz

lidé&HORY, Štefánikova 63, 150 00 Praha 5

vybrané výstupy

La figlia della Canali
Pala Canali
masiv Cima Canali
Passo delle Lede

Pala Canali

PALA CANALI (2 720 m)

Dolomity,
skupina Pale di San Martino,
oblast Val dei Canali

Jiří Novák

Jižní stěna

Převýšení: 500 m, resp. 800 m

Údolí Val dei Canali patří k nejatraktivnějším v celé skupině Pale di San Martino. Představuje „bránu“ k tak proslaveným stěnám, jakými jsou např. přes 1 000 m vysoká východní stěna Sass Maor, kterou lze označit za jednu z nejvýznamnějších stěn Dolomit a západní stěna Cima Canali. V údolí Val dei Canali existují také další významné cíle jakými jsou Campanile Alto di Lastei, Pala del Rifugio, Sasso d'Ortiga a také Pala Canali, která svou výraznou „dvoustupňovou stěnou“ tvoří spolu s vrcholem Sass

Pala Canali nad údolím Val dei Canali

Maor hlavní dominantu celého údolí. Po zimní výpravě v r. 1984 se naši lezci často vraceli právě do této oblasti – pomáhali k tomu tehdy vzniklé kamarádské vztahy s místními lezci a majitelem hotelu Cant del Gal – Titem Lucianem. V r. 1984 realizovalo družstvo Víťa Walzel – Martin Hromádka první zimní výstup cestou fenomenálního Manola – Maurizia Zanolly, nazvané „Via Dipankar“. O rok později se Víťa Walzel a Honza Ďoubal vypravili k prvnímu přežení prestižní cesty celé skupiny - „Supermattity“ na Sass Maor.

Z jihu vede na vrchol Pala Canali celkem 5 základních cest, které začínají na výrazné travnaté terase zhruba v jedné třetině výšky celé stěny. Od samého dna údolí se tyčí k „nástupové“ terase výrazná spodní část stěny, vysoká 300 metrů. Vedou jí 2 trasy. Při kombinaci s dalšími cestami nad terasou se tak může jednat o průstup s úctyhodným převýšením 800 metrů.

Přístup:

- Z parkoviště poblíž malého hotelu Cant del Gal v údolí Val dei Canali sledujeme značenou cestu 709 (směr chaty Rifugio Pradidali). Po vystoupení strmým výšvihem odbočíme na značenou cestu k Passo Sedole a po krátkém přechodu dosáhneme úpatí stěny, 2 h.

- Od chaty Rifugio Pradidali (2 278 m)

Přístupy k chatě:

- Z údolí Val dei Canali od parkoviště u horského hotelu Cant del Gal (1 160 m). Po pohodlné značené cestě 709 k chatě - cca 2 h.

- Z významného horského střediska San Martina di Castrozza (1 440 m) lanovkami Colvedere a Funivia della Rosetta. Od horní stanice lanovky do sedla Passo Val di Roda (2 583 m) a značenými cestami 702 a 715 k chatě, 1,5 h.

- Od horní stanice lanovky přes sedlo Passo Pradidali basso (2 658 m) po značené trase 709, 1,5 až 2 h.

Nástup ke stěně: Sestup po cestě 709 směrem do Val dei Canali, na prvním rozcestí odbočení k Passo Sedole a následně výstup k úpatí stěny, 1,5 h.

Vybrané cesty:

1. Via „Zonta – Bertí“

Prvovýstup: C. Zonta, N. Bertí, 2. června 1966

Obtížnost: V, k zajištění jsou nutné vlastní jisticí prostředky – skoby, smyčky a vklíněnce, délka cesty 600 m, čas výstupu cca 5 h.

Jedná se o zajímavou cestu v poměrně dobré skále, ale s některými mírně lámavými úseky. Po překonání tří výšvihů se spojuje s „Via Castiglioni – Detassis“ a to v místě konce dlouhého traverzu na této cestě směrem k levé hraně J stěny.

2. Via „Castiglioni – Detassis“

Prvovýstup: E. Castiglioni, B. Detassis, 23. 7. 1934

Obtížnost: VI-, stanoviště jsou zajištěna, k mezijističení smyčky, vklíněnce, friendly a několik skob, délka cesty 600 m, 5 – 6 h.

Velkolepá klasická cesta ve velmi dobré hornině, patří k nejkrásnějším cestám skupiny Pale di San Martino. Většina lanových délek je v obtížnosti IV až V+.

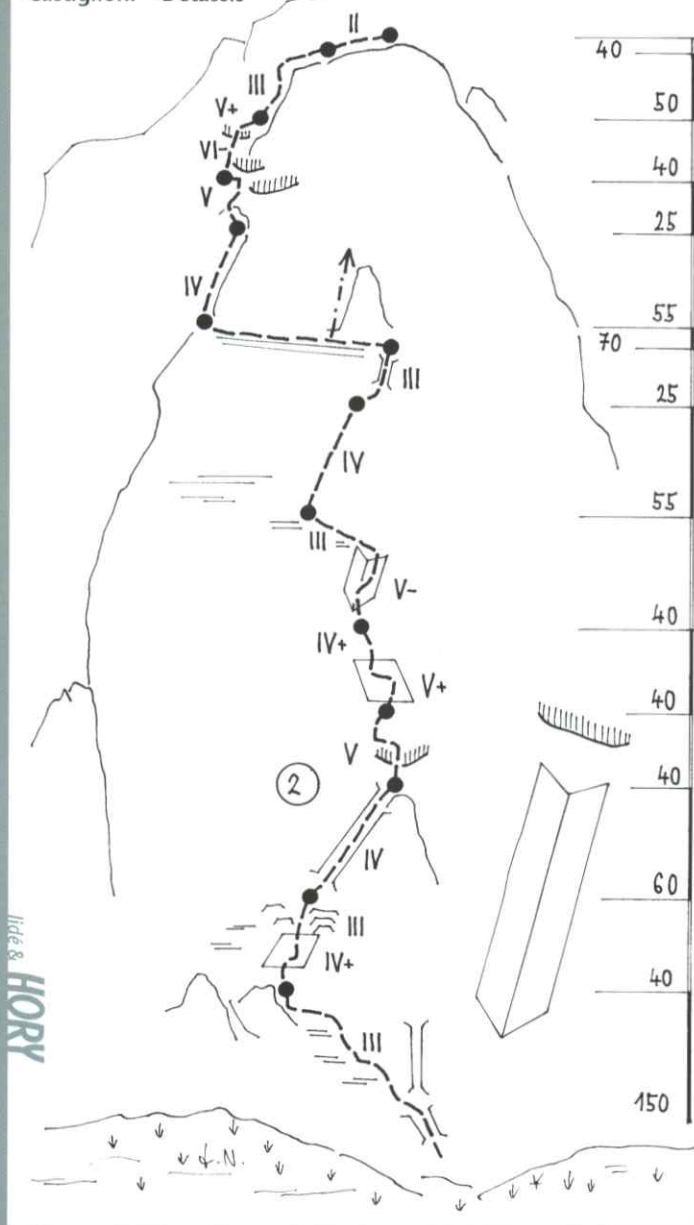
Po pěti metrech v úseku dlouhého traverzu začíná přímá vrcholová varianta podél výrazného koutu (G. Pagani, De Dona, obtížnost V až VI-).

3. Via Dipankar

Prvovýstup: M. Zanolla, A. De Pellegrini, R. Daniele, říjen 1978

Obtížnost: V+ (podle Manola Zanolly, ve skutečnosti to znamená min. VI). Logická cesta sledující spáry, výrazný kout a komín, který končí na hraně. Dále cesta pokračuje lehkým terénem na vrchol. První zimní výstup: naši lezci – viz výše.

Castiglioni – Detassis

Sestup:

Po hřebeni směrem k masivu Cima Canali. Po dosažení první strže pokračujeme k druhému sedélku. Od mužika sestupujeme směrem na sever komínem a následně podél malých věží směrem k sedlu oddělujícímu Pala Canali od rozsáhlého masivu Cima Canali. Dále obvyklou sestupovou cestou z Cima Canali, tzn. normální cestou „Via Bettega“ (výrazný žlab s jedním místem III, možno slanit). Trvání sestupu: cca 2 h.

Literatura:

- Pale di San Martino, S. Scalet a kolektiv, Versante sud, Milano, 2002

- Nelle Pale di San Martino, M. Zanolla, Zanichelli, Milano, 1983

- Pale di San Martino, Val dei Canali, L. Cappellari, R. Timillero, Edizioni Ghedina, Cortina, 1978

Mapy:

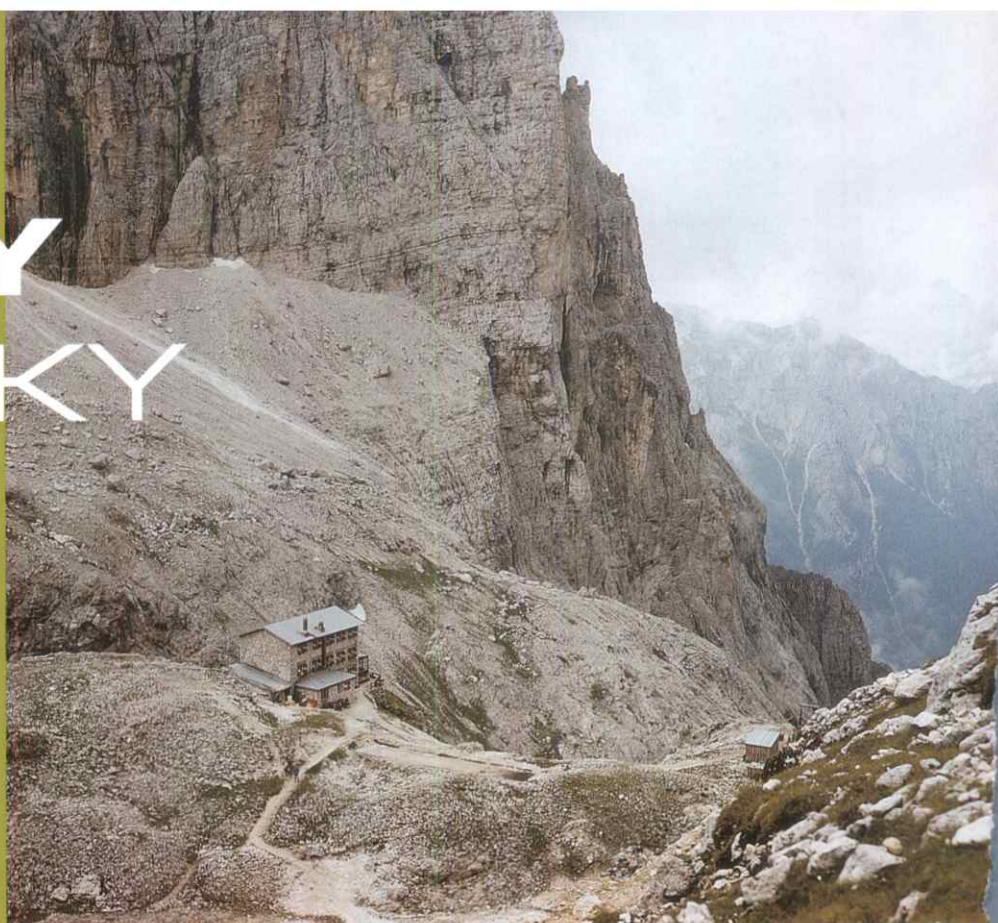
- Pale di San Martino, Edizioni Turistiche Geografica, Primiero, 1:25.000

- TABACCO 022, Pale di San Martino, 1:25 000

CHATY A BIVAKY

V následujícím textu jsou uvedeny pouze nejvýznamnější horské chaty a bivaky v nejnávštěvovanějších částech oblasti Pala. Chaty mívají otevřeno během letní sezony - podle sněhových podmínek to obvykle bývá od 20. června nebo od 1. července do konce září. Mnoho jiných i velmi jednoduchých možností k ubytování a přespání je možné využít prakticky ve všech údolích, které tuto horskou skupinu obklopují.

Rifugio Pradidali

Rifugio Volpi al Mulaz

2 571 m

Chata se nachází v severozápadní části skupiny Pala v horním patře údolí Val Focobon, ve správě CAI, sekce Venezia, správce chaty Bruno de Dona, tel. na chatu +39 0437 599420, tel. správce +39 0437 592144, kapacita 110 lůžek, zimní prostor s 12 lůžky.

Příchod: Od chaty Baita Segantini po zn. cestě 710 - převýšení 560 m, 3,5 h; z Malga Venegia údolím Val Venegia, v závěru po cestě 710 - převýšení 800 m, 3,5 h.

Rifugio Pedrotti alla Rosetta

2 581 m

Chata stojí na okraji centrální části skupiny Pala, která se nazývá Altipiano, poloha blízko horní stanice lanovky ze San Martina má za následek, že chata bývá velmi často zcela přeplněná. Ve správě CAI, sekce SAT Trento, správce chaty Mariano Lott, tel. na chatu +39 0439 68308, tel. na chataře +39 0439 68249, sat@sat.tn.it, kapacita 80 lůžek.

Přístup: Ze San Martina lanovkou, od horní stanice lanovky 15 min po zn. cestě; ze San Martina po zn. cestě 701, převýšení 620 m, 3 h; z osady Gares v údolí Valle di Gares po zn. cestě 704, převýšení 1 200 m, 4,5 h.

Rifugio Pradidali

2 278 m

Chata stojí v obrovské kotlině v centrální části skupiny Pala mezi vrcholy Cima Canali a Cima di Ball. Ve správě CAI, sekce Treviso, kapacita 64 lůžek, správci Duilio a Pierina Boninsegna, tel. na chatu +39 0439 64180, tel. na chataře +39 0439 67408, kapaci-

ta 74 lůžek, zimní prostor se 2 lůžky.

Příchod: Z údolí Valle dei Canali od restaurace Cant del Gal po zn. cestě 709 - převýšení 1 100 m, 3 h; od chaty Rif. Rosetta po zn. cestě 709 přes sedlo Passo Pradidali Basso - převýšení 400 m, 3,5 h.

Rifugio Velo della Madonna

2 358 m

Chata stojí na skalní rampě pod vrcholem Cima della Madonna, postavena v roce 1980 na místě bývalého bivaku. Ve správě CAI, sekce SAT Trento, správce chaty Sebastiano Zagonel, tel. na chatu +39 0439 768731, tel. na chataře +39 0439 762604, sat@sat.tn.it, kapacita 62 lůžek, zimní prostor s 10 lůžky.

Přístup: Ze San Martina po zn. cestách 702 a 721 - převýšení 900 m, 3 - 3,5 h; od Malga Zivertaghe po zn. cestě 713 - převýšení 980 m, 3,5 h.

Rifugio Treviso in Canali

1 631 m

Chata se nachází v uzavěru údolí Valle dei Canali pod strmými stěnami vrcholu Pala del Rifugio. Ve správě CAI, sekce Treviso, správce chaty Tullio Simoni, tel. na chatu +39 0439 62311, tel. na chataře +39 0439 62716, kapacita 36 lůžek, zimní prostor 4 lůžka.

Příchod: Z údolí Valle dei Canali od Malga Canali po zn. cestě 707 - převýšení 330 m, 1,5 h; ze sedla Passo Cereda (1 350 m) po zn. cestě 718 (dolomitická cesta 2) přes sedlo Forcella d'Oltro - převýšení 700 m, 3,5 h.

Bivak Fiamme Gialle

3 005 m

Ve správě CAI, sekce Fiamme Gialle, bivak stojí JV pod vrcholem Cimone della Pala v horním patře kotliny Valle dei Cantoni, prostor pro 9 osob.

Příchod: Od chaty Rif. Rosetta po zn. cestě 716 na sedlo Passo delle Travignolo a po hřebenu jižním směrem, 4 h.

Bivak G. Brunner

2 667 m

Ve správě CAI, sekce XXX Ottobre, stojí SV pod vrcholem Cima della Vezzana, prostor pro 9 osob.

Příchod: Z Gares po zn. cestě 704 údolím Valle delle Comele a po zn. cestě 716 údolím Val Strutt, 4 h.

Bivak C. Minazio

2 250 m

Ve správě CAI, sekce Padova, bivak se nachází v horní části údolí Vallon delle Lede, východně pod vrcholem Cima Canali, prostor pro 12 osob.

Příchod: Od konce sjízdné silnice v údolí Valle dei Canali po zn. cestě 711 kotlinou Vallon delle Lede.

Bivak R. Reali

2 595 m

Ve správě CAI, sekce Fiamme Gialle, nachází se na okraji náhorní roviny mezi vrcholy Croda Granda a Cima del Marmor, prostor pro 4 osoby.

Přístup: Od chaty Rif. Treviso po zajištěné cestě Sentiero Fiamme Gialle, 3 h.

Po stopách

Petr Novák

Pána prstenů

Po třech týdnech dřiny, s kilometry nastoupanými po žebříku nahoru a dolů, s tunami načesaných jablek na kontě a pár dolary v kapse nám Garryho návrh přišel náramně vhod. Abychom si prý udělali týden volno, když teď zrovna nic nedozrává.

Den nato jsme se stali hrdými majiteli australského vozu Holden Commodore, jehož šestiválec s objemem 3,5 litru spolehlivě honil čtyři kola po silnicích Nového Zélandu již dobrých třicet let. Potom už stačilo jen nakoupit něco jídla, píchnout prstem do mapy a vyrazit. Směr: Tongariro National Park ...

Měsíční krajina na vrcholu Mt. Ruapehu (2 797 m). V pozadí skalní útvar Cathedral Rocks

Tongariro crossing – přibližně osmihodinový přechod parku – je považován za nejkrásnější jednodenní trekking Nového Zélandu. Ve své nabídce ho mají desítky cestovních kanceláří, které posílají naplněné autobusy na začátek trasy, aby všechny po náročném dni v srdci Mordoru zase odvezli zpátky do civilizace. My jsme měli mnohem

Národní park Tongariro je pomyslným srdcem Severního ostrova. Nejen proto, že se nachází v jeho středu, ale i díky tomu, že leží na velmi mladém vulkanickém platu, kde hluboko pod povrchem tepe „život“ Země. Tongariro, park tvořený trojicí sopek Mt. Tongariro, Mt. Ngauruhoe a Mt. Ruapehu, je nejstarším parkem Nového Zélandu. Už roku 1887 věnoval moudrý a předvídavý maorský náčelník Te Heuheu Tukino IV území se třemi sopkami britskému guvernérovi a lidu Nového Zélandu s podmínkou, že zde bude zřízen národní park. Evropsí farmáři totiž v té době bezohledně zabírali mnohdy posvátná maorská území pro své účely. Národní park byl tehdy jedinou možností, jak uchovat dědictví staré tisíce let. V roce 1993 zařadilo UNESCO park na seznam světového kulturního a současně i přírodního dědictví jako vůbec první památku v obou kategoriích.

Kruh se po čtyřech dnech uzavírá u tyrkysových Emerald Lakes

Takhle nějak musí vypadat Mordor. Pohled do Red Crateru

víc času a v parku jsme chtěli strávit přibližně 5 dní. Tomuto zájmu nejvíc vyhovoval trekking Round the Mountain Mt. Ruapehu, který jsme nakonec ještě okořenili přechodem nejvyššího z trojice vulkánů Mt. Ruapehu (2 797 m), který je také nejvyšším vrcholem Severního ostrova.

Náš okruh začíná tam, kde většina jednodenních trekařů svůj výlet končí – na parkovišti, odkud se vrací ti, kteří absolvovali Ketetahi Road. Hned za první zatáčkou potkáváme na pěšině skupinku k smrti unavených školáků s otázkou: „Jak dlouho ještě?“ na rtech. „Minutu,“ odpovídám. A lidičky, takovou radost v očích už jsem dlouho neviděl! Potkáváme podobné skupinky pak ještě dlouho. Když se nás poslední ptají asi po hodině chůze, nemám to srdce a říkám jim: „Asi třicet minut, když si pospíšíte.“ Ale ani to je moc nerozveselilo. Mají za sebou osm hodin pochodu v parném dni a na nohách už na pohled děsně nepohodlné boty.

My asi po dvou a půl hodinách pohodlné chůze docházíme ke Ketetahi Hut. Je na čase porozhlédnout se po místě na spaní, ale z ekonomických i jiných důvodů se v chatě přes noc nezdržujeme. Pokračujeme naším směrem ještě asi dvacet minut a ve stráni pod cestou si nakonec nacházíme místečko na stan. Usínáme a vzduch je cítit sírou, kterou vítr přináší shora z kopců.

Ráno vstáváme se sluncem a vydáváme se hustou mlhou nahoru směrem k Blue Lake. V sedle nad jezerem se nám bílo před očima roztrhalo a otevírá se pohled na Central Crater a dominantní kužel sopky Mt. Ngauruhoe (2 287 m). Po lávových polích poměrně rychle docházíme na úpatí Red Crateru k Emerald Lakes, jejichž tyrkysově zbarvená voda láká ke koupeli. Vysoká koncentrace minerálů a síry ve vodě by ale asi kůži neprospěla. A tak bez možnosti osvěžení stoupáme po úbočí Red Crateru. Vedro shora, jak slunce nabralo na síle, vedro odspodu – už několik centimetrů pod povrchem má země teplotu 60 °C. Na hraně kráteru potkáváme čelo hada turistů, kteří vyrazili na jednodenní trek v oficiálně správném, technicky jednodušším směru. Prodlíráme se mezi nimi pomalu po úzké pěšině na dně South Crater až k chatě Mangatepopo, kde velmi rádi měníme směr a odbočujeme směrem Whakapapa Village.

Po necelých třech hodinách pohodlné chůze už v informačním centru zjišťujeme počasí, nakupujeme asi třikrát dražší jídlo a hlavně vodu než jsme zvyklí a nakonec také měníme plán. Místo klasického Round the Mountain trekku volíme alternativně zkratku přes vrchol Mt. Ruapehu. Druhý den kolem poledne už stojíme u Crater Lake. Vypadá neškodně, ale na Štědrý den ro-

ku 1953 se jeho ledová stěna prolomila a masa bahna a kamení strhla železniční most v údolí. Zanedlouho tudy projížděl vlak a pro 153 pasažérů to bylo svezení poslední.

Sestup na druhou stranu hory se nám komplikuje, protože nemáme mačky ani cepín a v severu se pořád drží tvrdý firn. Nemáme ani pořádnou mapu a orientovat se v tak členitém terénu podle orientační mapky s náčrtem trekků není úplně jednoduché. Nakonec se ale dostáváme před setměním k patě hory a napojujeme se zpátky na trasu trekku, kde s větším klidem v duši trávíme třetí noc.

Čtvrtý den je ve znamení uzavření kruhu. Po obědě už jsme byli zpátky u Emerald Lakes, kam jsme se tentokrát vydrápali zespoda a po krátké svačině a pauze nutné na ošetření mého postupně slézajícího nehtu na palci se volnou chůzí vracíme zpátky do Ketetahi.

Sopka Mt. Ruapehu o sobě dala viditelně vědět naposledy v roce 1996, kdy několik dní chrlila sopečný popel až do výšky 18 km. Několikacentimetrová vrstva prachu pokryla mimo jiné také sjezdovky na jejím úbočí a lyžařská sezóna tak předčasně skončila.

lidé & **HORY** informace

NP Tongariro se dá navštívit v každé roční době. Pro zimní přechody jsou mačky a cepín samozřejmou výbavou.

Nejlepším zdrojem informací je informační centrum v nedalekém městě Taupo. Tady se dají sehnat také mapy, pro zájemce o klasický Tongariro Crossing je tu možnost objednat dopravu na začátek a pak z konce trekku.

V parku je povoleno stanování v minimální vzdálenosti 500 metrů od pěšiny – nebo jednoduše tak, aby na stan nebylo z trasy vidět. Po celém parku je několik placených chat. Podrobnosti o cenách a podmínkách ubytování mají v každém informačním centru v okolí.

V parku je v podstatě nemožné sehnat pitnou vodu. Jediným zdrojem jsou sudy s dešťovou vodou u chat – ani ta se ale nedoporučuje pít bez předchozího převaření. V letních měsících stoupají při slunečném počasí teploty extrémně vysoko a riziko dehydratace je velké.

V případě zájmu o výstup na vrcholy vulkánů je rozumné informovat se o jejich aktuální vulkanické aktivitě.

Velké množství užitečných informací a odkazů je na stránkách Department of Conservation: <http://www.doc.govt.nz>

Na hranici lávového pole pod kuželem Mt. Ngauruhoe (2 287 m) začíná život

výprodej!

Vzorky obuvi LOWA z minulých let jsou nyní k mání za velmi příznivé ceny
v naší maloobchodní prodejně

PROSPORT PRAHA s.r.o.

Ke mlýnu 1, 149 00 Praha 4 - Újezd
tel. 241 483 338, vedoucí Jiří Novotný

otevřeno PO - ČT 14:00 - 17:00

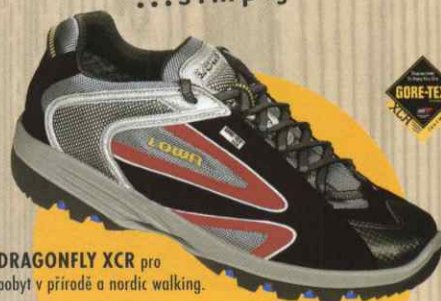
Zde jen malá ukázka výprodejových bot. Výběr modelů a dostupných velikostí je omezen, jejich seznam i ceny na webu:

www.prosport.cz

I na všechny výprodejové modely platí obvyklá záruka LOWA včetně bezplatného servisu 2 roky!

LOWA

...simply more

DRAGONFLY XCR pro pobyt v přírodě a nordic walking.

TANARK MID pro exponovanou turistiku na zajištěných cestách

Poslední modely obuvi **LOWA** najdete v **novém katalogu**. Dostanete jej v naší prodejně, nebo si jeho zaslání poštou objednejte: odbyt@prosport.cz

Kromě obuvi **LOWA** nabízíme též hi-tech outdoorové i další ponožky **WIGWAM** a přípravky **McNETT** k úpravě vody a k údržbě i opravám výbavy přímo v terénu. Veškeré informace o nich i dalších produktech, včetně mapky a popisu jak se k nám dostanete, jsou na webu: **www.prosport.cz**

prosport

oficiální zastoupení značek
LOWA, WIGWAM a McNETT
v České republice

Wigwam

McNETT

Sportovní trénink a vysokohorská turistika

2. část

Minule jsme si něco řekli o tom, jak naše tělo získává energii a jak to souvisí s tepovou frekvencí srdce. Dnes se podíváme na několik praktických zásad při vlastním tréninku.

Tréninková fáze – v délce min. 20 až 30 minut s tepovou frekvencí až 80% maximální tepové frekvence. Pro přípravu na vysokohorskou turistiku je vhodný běh, jízda na kole apod. Nejlepší je způsob zatížení střídat, snažte se být všestranní. Běh občas proložte plaváním, jízdou na kolečkových bruslích nebo kole, v zimě během na lyžích.

Zklidňující fáze – min. 10 minut. Během této fáze se tepová frekvence postupně snižuje. Ideální je chůze spojená s procvičovacím a protahovacím cviky (strečink). Protahujeme zatěžované svaly a jejich úpony až na práh pohyblivosti (již cítíme bolest) a v této poloze vždy několik sekund vydržíme a poté sval s výdechem uvolníme. Princip strečinku spočívá v tom, že svaly a jejich úpony protahujeme plynulým pohybem,

Foto Ladislav Jirásko

Základem efektivního tréninku je správné střídání zatížení (aktivity) a odpočinku. Chce to čas. Pokud jste celou zimu nic nedělali, nečekejte, že svojí kondici získáte zpátky za týden. Přetěžování organismu má za následek celkové vyčerpání a dlouhodobě může vést i ke zdravotním komplikacím. Správná dávka tréninku po správné délce odpočinku přináší výsledky v podobě zlepšování kondice. Pokud s tréninkem začínáte, je třeba zvážit zdravotní stav, pokud máte srdeční potíže, vysoký krevní tlak, artrózu nebo jiné zdravotní problémy, nebo je vám přes padesát, je velmi vhodné před začátkem tréninku navštívit lékaře a projít zdravotní kontrolou. Respektujte doporučení vašeho lékaře.

Abyste měl trénink výsledky, je třeba trénovat pravidelně a minimálně třikrát týdně. Postupně lze tréninkové dávky i frekvenci tréninku zvyšovat podle vaší kondice. Intenzita tréninku je samozřejmě velmi individuální věc, pokud začínáte, je velmi vhodné poradit se s někým zkušenějším a ideální je si najít osobního trenéra. Vlastní tréninková dávka má několik etap.

Zahřívací fáze – trvá několik minut a dostáváme se na 50 až 70% maximální tepové frekvence. Během této fáze se snažíme ro-

zehřát celé tělo. Ideální je mírný poklus kombinovaný s rozvíčovacím cviky – dobře je znáte z hodin tělesné výchovy. Připravíme tím organismus na následující zátěž a vyhneme se případnému zranění způsobenému náhlým zatížením nezahřátých svalů.

© Vorarlberg Tourismus

ne hmitem. Pomáháme tím zvýšení rozsahu pohyblivosti. Důležité je uvolnění před strečinkovými cviky, nikdy neprocvičujte sval, který je v křeči nebo v něm cítíte bolest. Nevhodné i nebezpečné je provádět strečinkové cviky bez předchozího rozcvičení. Poradte se s odborníkem na strečink, které cviky jsou pro vás nejvhodnější. Zároveň touto fází podporujeme vstřebávání laktátu, který vznikl při tréninku, pomocí mízního oběhu.

Ideální je zařadit jednou do týdne delší, ideálně celodenní, aktivitu pro zvyšování vytrvalosti. Takovou aktivitou může být třeba výlet na kolech, pěší turistika, vodácká akce, v zimě potom sjezdové lyžování nebo lyžařská túra. Nezapomínejte ani na trénink zaměřený na koordinaci pohybu a rozvíjení smyslu pro rovnováhu a samozřejmě základní lezecký trénink. Pokud jste opravdu dlouho netrénovali, začněte pomalu, nesnažte se vše urvat hned, jen si tím uškodíte. Pro začátek stačí trénink formou rychlé chůze.

Po tréninkové dávce by měl následovat odpočinek, odpočinková dávka je individuální a záleží na předchozí tréninkové dávce. Naučte se poslouchat svoje tělo. Nejlepším odpočinkem je spánek, opravdu důležitý je správný režim spánku. Začít můžete například dvěma tréninky během pracovního týdne (třeba úterý a čtvrtek) a jednou celodenní aktivitou o víkend. Při běžném tréninku, kdy chceme zvyšovat svoji výkonnost by odpočinkový čas neměl být delší než dva dny.

Superkompensace je metoda zvyšování výkonnosti správným střídáním tréninkové zátěže a odpočinku. Využívá toho, že po odpočinku po tréninkové dávce dochází ke zvýšení výkonnosti, do této fáze je potom třeba zařadit další tréninkovou dávku. Míra zatížení a odpočinku je však velmi individuální a nelze jí jednoduše určit. Ideálním pomocníkem je osobní trenér. Pokud již máte určité zkušenosti, dobrou pomůckou může být i tepmetr s funkcí tréninkového manažera. Počítač v tepmetru sleduje vaše tréninkové zatížení a určuje dávkování tréninku a odpočinku, zároveň je možné sledovat vývoj výkonnosti, míru zatížení a spalování energie.

Otázkou je, kde trénovat. Vyhněte se tréninku ve znečištěném prostředí v centru města. Při zatížení dýcháte zhluboka a veškeré znečištění díky rychlejšímu krevnímu oběhu se rychleji dostává do organismu. Šetřete svoje klouby, neběhejte po asfaltu nebo jiném tvrdém povrchu a používejte kvalitní běžec-

©Vorarlberg Tourismus

Tepmetr

kou obuv. Ideální je běhat v lese mimo město, nebo alespoň v parku nebo na běžeckém oválu (kde je to ale trochu nuda). Pokud nemáte možnost vyrazit z města, je lépe trénovat v hale než se motat mezi auty. Pokud za sportem jezdíte autem, pamatujte na to, že po sportovním výkonu jsou snížené reakční schopnosti díky vylučování endomorfínu (přirozená obdoba morfinu) do krve během zátěže organismu. Posilovna není špatná pro zvyšování síly, ale nerozvíjíte zde koordinační schopnosti a vytrvalost – kulturisté disponují spíše krátkodobou výbušnou silou. Posilovnu použijte jako doplněk k jiným druhům tréninku. Stravování a pitný režim jsou také velmi důležité položky tréninku. Nezapomínejte hodně pít, před tréninkem alespoň půl litru, během tréninku pijte i pokud nemáte pocit žízně. Dostatek tekutin je důležitý i během odpočinku. Nápoj by neměl být příliš sladký ani slaný, bez bublinek a rozhodně nealkoholický. Dobrá je třeba voda s džusem, šípkový čaj, nebo nějaký rozpustný nápoj pro sport. Minerální vody střídejte. Pamatujte na přísun vitamínů, nejlépe v přírodní formě a vyváženost stravy. Výběr stravy je individuální, ale ideální je pestrá strava

s dostatkem zeleniny a ovoce, mléčné výrobky, těstoviny, rýže, libové maso, luštěniny. Dostatečným přísunem sodíku a draslíku předejdeme svalovým křečím. Omezte tuky a sladkosti.

Vysokohorská turistika a pohyb v horách vůbec klade na člověka mnoho požadavků, to bychom měli respektovat i během tréninku a snažit se o co nejširší záběr aktivit. A pamatujte na přísloví: „Těžko na cvičišti, lehká na bojišti.“

Foto Ladislav Jirásko

Nizké Tatry jsou nejrozlehlejším a druhým nejvyšším pohořím na Slovensku. Jejich nejvyšším vrcholem je Ďumbier (2 043 m). Vedle Vysokých Tater jsou nejvýznamnějším turistickým a lyžařským centrem Slovenska. Orfologicky se dělí na dva podcelky: Ďumbierské a Kráľovo-hoľské Tatry. Nejmohutnější a zároveň opravdu velehorský působící je centrální část mezi Chabencem (1 955 m) a Ďumbierem. Nejkrásnější a nejvyhledávanější dolinou Nizkých Tater je Demänovská dolina. Je dlouhá 16 km a táhne se na sever od hlavního hřebene mezi vrcholy Ďumbier, Krúpova hoľa (1 927 m), Chopok (2 024 m), Dereše (2 003 m) a Poľana (1 889 m). Po stranách ji ohraničují výrazné boční hřebeny. Dolina je státní přírodní rezervací o výměře 837 ha a kromě pozoruhodných scenérických, krajinářských a estetických hodnot je nejcennější Demänovský kras.

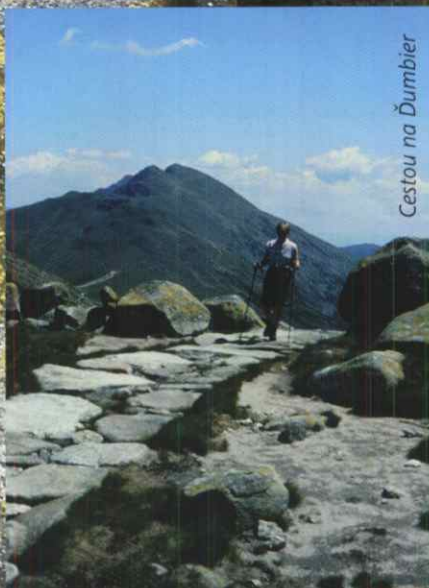
Jaskyňu Slobody každoročně navštíví kolem 200 000 osob ročně.

Přechod Chopku a Ďumbieru

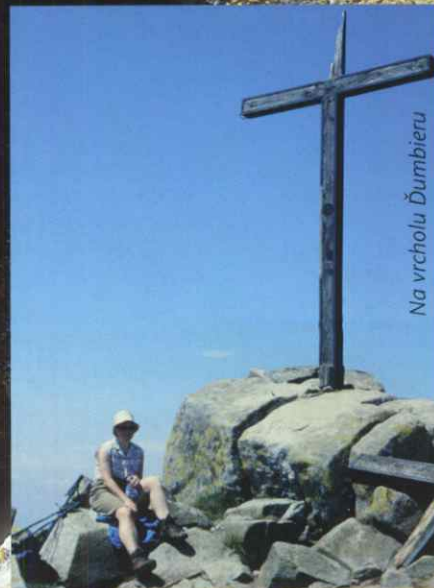
Saša Krško

Na rozcestí pod Chopkem

Cestou na Ďumbier

Na vrcholu Ďumbieru

Většinou nevyhledávám v horách frekventovaná místa a v Nízkých Tatrách je spousta krásných tichých končin, i když ne velehorských. Loni v červnu jsem však na Slovensku vyrazil s několika přáteli, kteří ještě v centrální části tohoto pohoří nebyli. Zvolil jsem tedy klasickou túru s výstupy na dva nejvyšší vrcholy Nízkých Tater – Ďumbier a Chopok.

Cesta je jednoduchá. Z Liptovského Mikuláše je to co by kamenem dohodil. Navíc nás vede perfektní značení. Auto parkujeme u ústí Demänovskej doliny. Je všední den a před sezonou, budka výběřního poplatků za parkování zeje prázdnotou a tak jsme rádi, že ušetříme. Poplatky jsou vysoké na Slovensku stejně jako u nás. Podporují obce a regiony tím, že co lze draho prodat prodají a co lze draho pronajmout, ještě dráž pronajmou. Balíme pár věcí na jednodenní túru a vyrážíme vzhůru po silničce. Míjíme vstupy do známých jeskyní Demänovského Krasu (Jaskyňa Slobody a Demänovská ľadová jaskyňa) a stoupáme dále po žluté turistické značce, která místy zkracuje silničku, až k údolní stanici lanovky na Chopok (1h). Všichni, kteří doposud stoupali s námi, zde zastavují, jdou si koupit jízdenky a dále pokračují lanovkou. My symbolicky ochutnáme místní bylinný likér - „Demänovku“ - a již úplně sami hledáme značenou cestu dále. Necháme se vést žlutou značkou nejprve po loukách a sjezdovkách a posléze lesem až na rozcestí s modře značenou cestou na druhý nejvyšší vrchol Nízkých Tater – Chopok. Stoupání je ostřejší a ostřejší. Opouštíme les a otevírají se nám jedinečné pohledy na hřeben Západních Tater a Chočské vrchy. Do obou pohoří se chystáme a tak se teď snažíme rozpoznávat jednotlivé vrchy, sedla a doliny. Chvilku posedíme nad vrcholovou stanicí lanovky a zase stoupáme vzhůru. Tady už není tak příjemně a ticho, jako doposud. Stovky turistů, kteří se vyvezli lanovkou, se hrnou okolo nás nahoru, aby mohli oslnit své přátele vrcholovými fotografiemi. Ještě kousek a stojíme před vyhlášenou Kamennou chatou pod Chopkem. Zde nějaký čas také působil známý slovenský horolezec Zdeno Zibrín. Divíme se na hodinky. Máme slušný čas – od údolní stanice lanovky dvě hodiny. Odtud je to podle ukazatele půlhodina na vrchol. Časy jsou opravdu trochu přehnné, nakonec nám na to stačilo deset minut. Stojíme na Chopku, rozhlížíme se po okolních kopcích a studujeme cestu dále. Nezdržíme se. Vrchol je doslova v obležení výletníků. Po několika desítkách metrů jsme jako zázrakem opět sami. Utichl řev adolescentů a cvakání spouští fotoaparátů. Kouzelným hřebínkem pokračujeme po skalních plotnách na vrchol Koňské (1 882 m) a příjemnou stezkou do Demänovského sedla. Počasí i výhledy jsou na jedničku. Stoupáme na Krúповou hoľu (1 927 m) a pak již závěrečným hřebínkem po stezce mezi balvany docházíme (2h od Chopku) na nejvyšší horu Nízkých Tater – Ďumbier (2 043 m). U polorozpadlého vrcholového kříže sedí jen malá skupinka starších Poláků a po chvíli dochází z chaty Hrdinov SNP mladý pár. Chvilí klábosíme s Poláky a pak již nezbyvá, než sestoupit. Cesta je ještě dlouhá. Vracíme se zpět do Demänovského sedla a travnatým hřebenem po žluté turistické značce přecházíme oblé vrcholky Prašivá (1 667 m) a Tanečnica (1 681 m), abychom vystoupili stezičkou mezi klečí na další známý vrchol – Krakovu hoľu (1 757 m). Jsme zde úplně sami, chvíli lenošíme a necháme se „opékat“ ještě slabými paprsky pozdně jarního slunce. No a pak již hupky dolů lesem, kolem skalnatého hřebene Pustého (1 051 m) a strmými serpentinami k civilizaci (3h z vrcholu Ďumbieru). U Jaskyně Slobody potkáváme stovky výletníků a říkáme si, zda vůbec vědí, jak je tam nahoře krásně.

Kamenná chata pod Chopkom

lidé & HORY informace

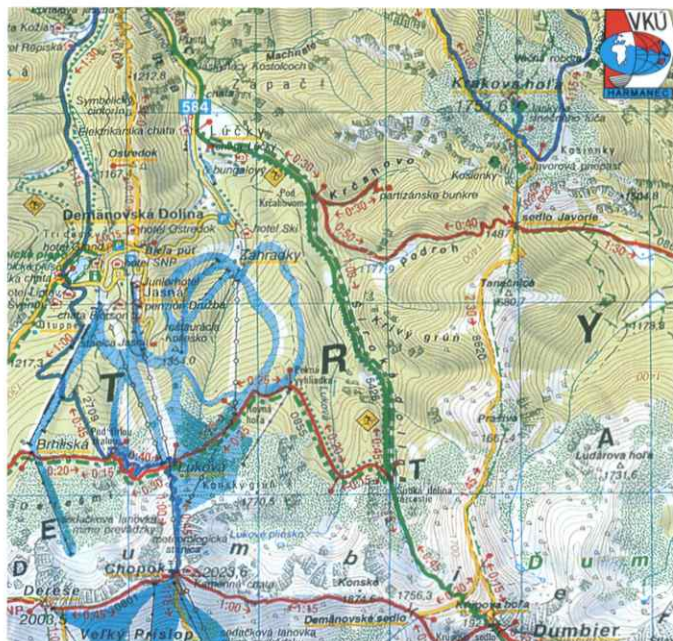
Jedná se o technicky nenáročnou a fyzicky středně namáhavou jednodenní túru, kterou lze podstatně zkrátit použitím lanovky ze závěru Demänovské doliny pod Chopok.

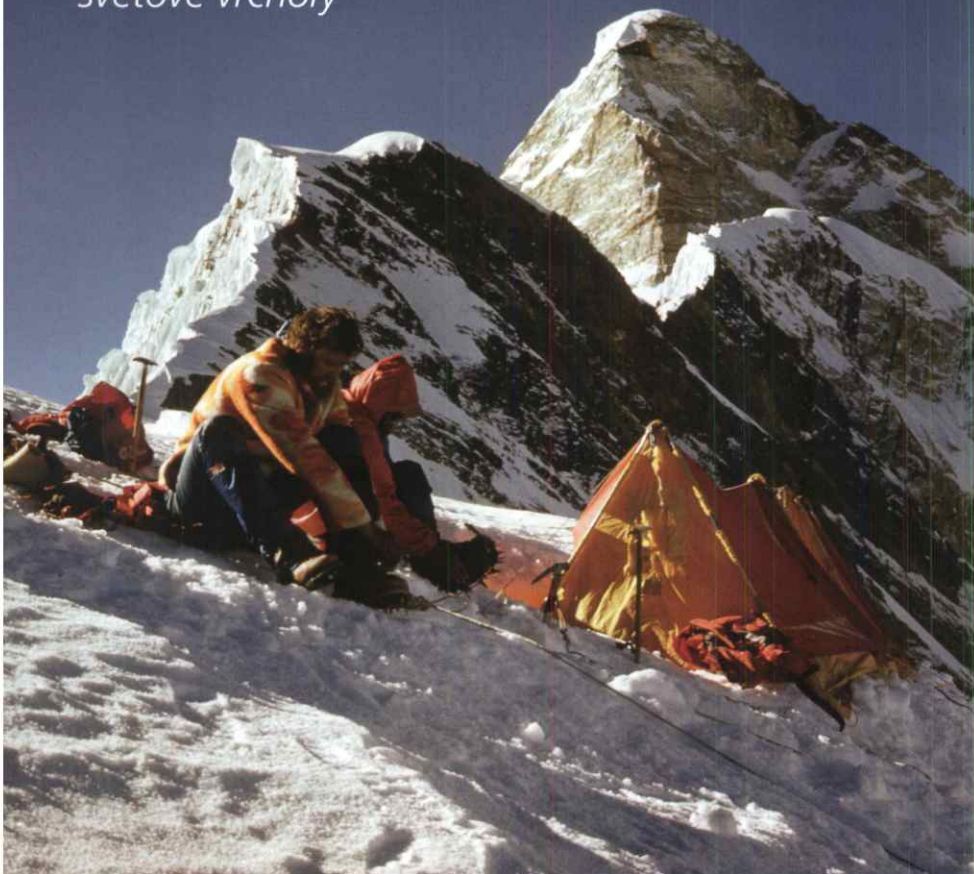
Celkový čas: Z parkoviště v ústí doliny 8 h nahoru a zpět. Pokud vyjedete lanovkou 6 h.

Vybavení: Běžné turistické, dobré boty, pláštěnka, pokrývka hlavy, opalovací krém (vrcholové partie jsou odkryté), dostatek nápojů, teleskopické hole.

Bez vlastního automobilu lze dojet vlakem do Liptovského Mikuláše a dále autobusem do Demänovské doliny. Túru lze doplnit návštěvou Jaskyně Slobody a Demänovské ľadové jaskyně.

Túra je vhodná i pro starší děti.

3. výškový tábor - v pozadí hlavní vrchol

Nanda Devi

Dvojevrcholový masiv Nanda Devi je nejvyšším štítem nádherné horské skupiny Garhwal a současně i nejvyšší vnitrozemskou horou Indie. Hlavní vrchol dosahuje výšky 7 816 m a východní vrchol – Nanda Devi East - pak výšky 7 434 m. Oba vrcholy spojuje 3 km dlouhý hřeben, spadající strmými stěnami do velkého horského kotle, nazývaného Sanctuarius Nanda Devi. Pramení zde významná řeka Rishi Ganga

hlavní vrchol
7 816 m
východní vrchol
7 434 m

text: Jiří Novák
foto: Josef Kývala

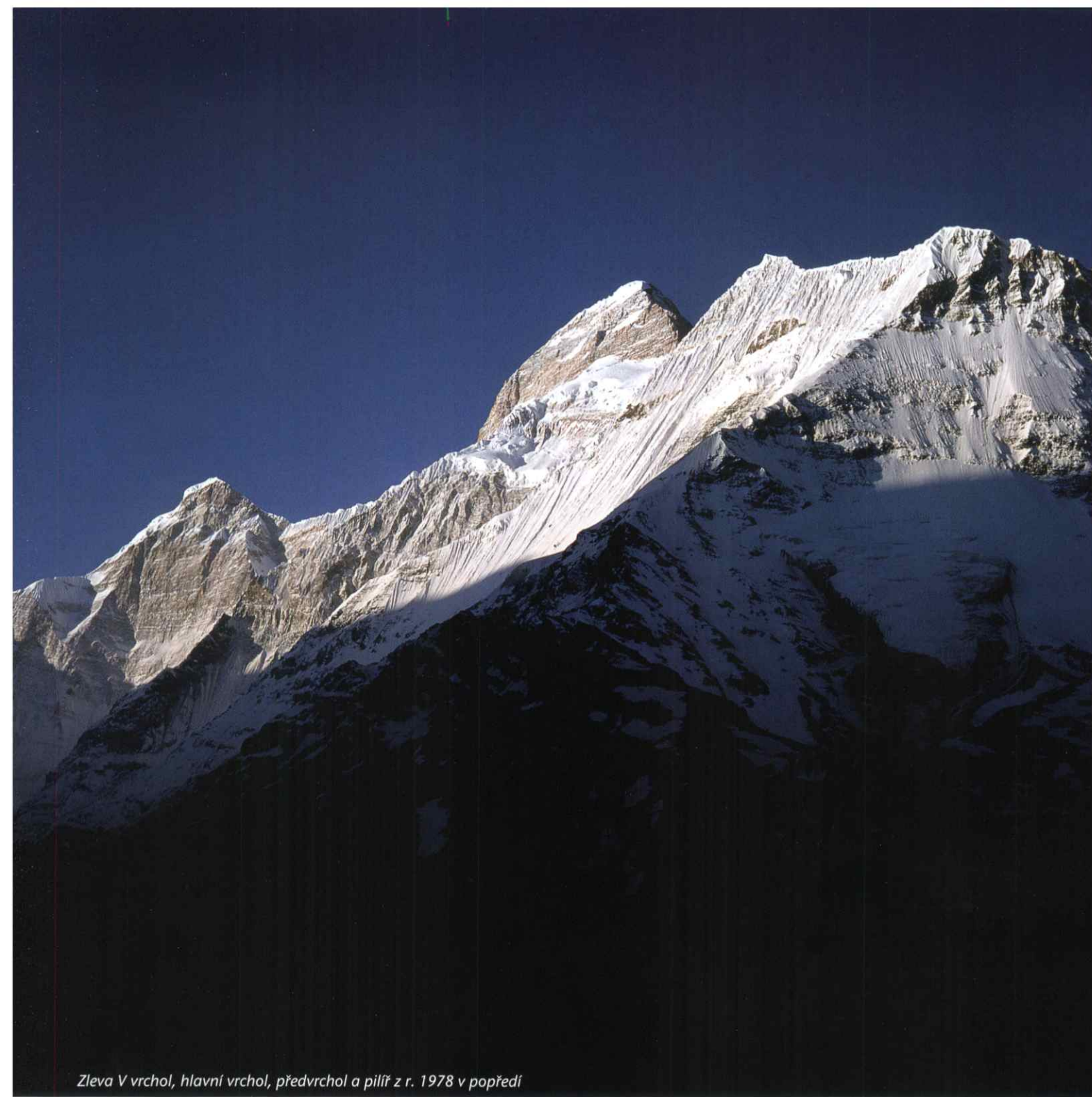
Vysvětlení názvu štítu je jednoduché. Devi je označením bohyně, Nanda je přezdívkou pro bohyni smrti Kali, takže Nanda Devi je Horou bohyně smrti.

Po třech průzkumných výpravách v letech 1883 (W. W. Graham), 1905 (T. G. Longstaff) a 1907 (T. G. Longstaff), nastalo dlouhé období klidu. Zájem o vrchol se obnovil na počátku 30. let. V roce 1934 podnikli významní objevitelé Himálaje E. Shipton a H. Tilman cestu k pramenům Rishi Gangy a prostoupili do Sanctuaria.

V r. 1936 se k Nanda Devi vypravila anglo-americká výprava, která po vybudování čtyř výškových táborů dosáhla úspěchu. Na vrchol vystoupili legendární himálajští horolezci Noel E. Odell a Harold W. Tilman. Výstup na Nanda Devi znamenal výškový rekord dosažení konkrétního vrcholu a byl překonán až po čtrnácti letech prvovýstupem Francouzů na Annapurnu v roce 1950. Velkého úspěchu dosáhla polská výprava roku 1939 dosažením vrcholu Nanda Devi East. Jednalo se o první výstup Poláků v Himálaji. Dalším velkým cílem se stal přechod celého masivu obou vrcholů. Dva pokusy podnikly francouzské expedice v letech 1951 a 1975. Při nadějném pokusu, bohu-

Gigantická západní stěna V vrcholu

Zleva V vrchol, hlavní vrchol, předvrchol a pilíř z r. 1978 v popředí

žel s tragickým koncem, v roce 1951 byla naposledy spatřena dvojice horolezců R. Duplat / G. Vignes v blízkosti hlavního vrcholu a famózní Tensing Norgay s L. Dubostem dosáhl východního vrcholu. V roce 1976 se podařil tento supervýkon, tedy přechod celého masivu Japoncům, když náročný traverz od východního vrcholu k hlavnímu zvládla po přípravných aktivitách na obou vrcholech dvojice Yazuo Kato a Masafumi Teramoto.

České horolezectví se do historie nádherné Nanda Devi zapsalo velmi významně dvěma výpravami v letech 1978 a 1981.

První expedice se zaměřila na výrazný pilíř v pravé části S stěny, vedoucí na výrazný výšvih na dlouhém hřebeni, který je někdy označován za S předvrchol. Výpravu vedl Vladimír Starčala a měl dva zástupce – Vlastimila Šmídu a Milana Marthause. Dalšími členy celkem 18ti členné výpravy byli Čestlav Wojcik, Ludovít Záhoranský, Josef Zeitler, Josef Kývala, Jan Marek, Augustin Milata, Martin Novák, Otakar Srovnal, Leoš Horka, Břetislav Husička, Jan Charousek (lékař), Kamil Karafa, Josef Kulhavý, Petr Gříbek a Petr Hapala.

Zhruba půl roku po návratu začaly přípravy

na novou výpravu, která odcestovala v roce 1981. Základ tvořili někteří účastníci předchozí akce, Marthaus (vedoucí), Starčala, Šmída, Srovnal, Charousek, Karafa a Horka, které doplnili Ludvík Paleček, Dalibor Trpík ml., Bohumil Kadlčík, Bohuslav Mrózek, Josef Rakoncaj a Leopold Sulovský. Cíl byl však tentokrát jiný a byl jím výrazný severní pilíř směřující přímo k vrcholu. O výstup tímto směrem se v r. 1978 (po odchodu české výpravy) pokusili britští lezci T. King a P. Lloyd, kteří dosáhli výšky 6 800 m a další terén označili za extrémně obtížný.

Výprava postupně vybudovala 4 výškové tá-

**Přehled prvovýstupů
na vrcholy Nanda Devi:**

1. JV žebro hlavního vrcholu – osmičlenná anglo-americká výprava, bez oficiálního vedoucího, na vrcholu N. E. Odell, H. W. Tilmann, 28. 8. 1936.
2. J hřeben východního vrcholu, polská expedice, vedoucí Adam Karpiński, na vrcholu J. Bujak a J. Klarner, dalšími účastníky byli S. Bernadzikiewicz, a 6 výškových nosičů – Šerpů z indického Darjeelingu (první polský úspěchv Himálaji), 1939.
3. Přejechod obou vrcholů od východního vrcholu k hlavnímu, japonsko – indická výprava, vedoucí Katsuhiko Kano a Jagjit Singh, na vrcholu dne 11. 6. 1976, J. Hasegawa, K. Takami.
4. JZ stěna, SZ hřeben, Američané, prvovýstup novou cestou, výprava k 40. výročí prvovýstupu na Nanda Devi, vedoucí H. Adams Carter (účastník výpravy v r. 1936) a William F. Unsoeld, na vrcholu L. F. Reichardt, F. C. Roskelley, J. States, 1. 9. 1976. Výprava skončila tragicky, když 8. 9. zahynula dcera vedoucího výpravy, Nanda Devi Unsoeld.
5. Prvovýstup S pilířem, vedoucí Milan Marthaus, na vrcholu dne 16. 9. L. Horka, B. Kadlčík, K. Karafa, B. Paleček, O. Srovnal a dne 19. 9. 1981 J. Rakoncaj, L. Sulovský.

V roce 1984 bylo Sanctuarium pro horolezce i lokální populaci z environmentálních důvodů uzavřeno.

Další, poměrně nízké aktivity na Nanda Devi byly soustředěny především na výstupy na Nanda Devi East:

1992 velká mezinárodní výprava dosáhla Nanda Devi East. Tvořilo ji 14 Indů a 14 Ukrajinců a v období od 21. do 25. 9. dosáhlo vrcholu celkem 16 lezců.

1993 indická vojenská expedice vystoupila na hlavní vrchol Nanda Devi a během akce studovala ekologické podmínky v oblasti Nanda Devi. Vedoucím byl V. K. Bhat, účastníky bylo 25 horolezců a 10 ekologů. Vrchol byl dosažen pěti lezci dne 13. června.

1993 indická výprava pohraniční policie dosáhla východního vrcholu (5. 10., celkem 7 lezců), vedoucím byl S. C. Negi.

1994 španělská výprava vystoupila na Nanda Devi East.

1996 jihokorejská miniexpedice, vedoucí Jeong Jeon Mo, vystoupila na východní vrchol.

Hlavní vrchol, pohled na pilíř z r. 1981

bory (5 400 m, 6 000 m, 6 700 m, 7 150 m) na výrazném a v horní části velmi ostrém pilíři. Nad ním se tyčí obtížná vrcholová stěna, kterou hoši nazvali „Hlavou“. Až v této výšce byly koncentrovány hlavní obtíže. I takoví lezci jako Joska Rakoncaj a Polda Sulovský potřebovali na přezení dvou klíčových délek plné dva dny. První pokus o dosažení vrcholu vycházel na družstvo Mrózek, Rakoncaj, Sulovský, ale pro výškovou nemoc Boba Mrózka z tohoto pokusu o vrchol sešlo a všichni tři sestoupili do BC.

Dne 16. 9. 1981 dosáhla jako první vrcholu skupina Horka, Kadlčík, Karafa, Paleček a Srovnal. Dokonale aklimatizovaná dvojka Joska Rakoncaj – Polda Sulovský a dostoupila na vrchol dne 19. 9. po dvoudenním výstupu.

Výsledkem této výpravy byl jeden z nejvýznamnějších výstupů českého himálajismu – prvovýstup nesmírně náročným pilířem, který představuje nejelegantnější a nejtěžší cestu na nádherný, téměř osmitisícový vrchol Nanda Devi.

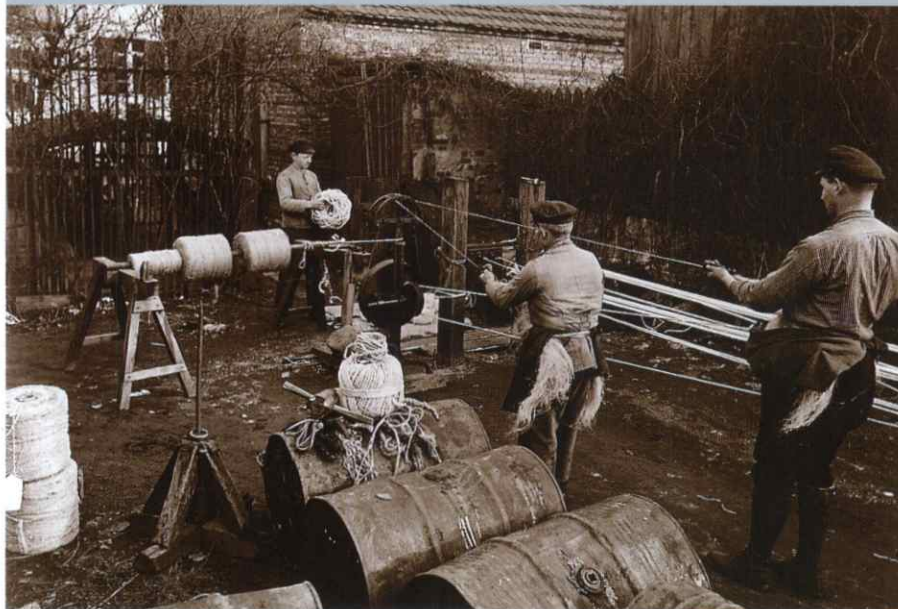
MAMMUT

Švýcarská firma Mammut Sports Group AG je dnes na mezinárodní scéně jednou z nejznámějších firem v oboru výrobků pro outdoorové aktivity. Základní kámen tomuto úspěchu položil před více než 140 lety! mladý výrobce lan z Lenzburgu Kaspar Tanner, který založil v Dintikonu u Lenzburgu roku 1862 malou manufakturu na výrobu lan.

Před 2. světovou válkou však bylo „lanařství“ stále jen sezónní záležitostí a ani používané materiály, nebyly vhodné pro sportovní účely. Během války firma rozšířila svůj sortiment o lana z nových materiálů, jako byla Juta, Manila a Sisal, která již využívala armáda pro horské myslivce, ale i horolezci na skalách a na alpských túrách. A konečně po válce se objevila první horolezecká lana ze syntetických vláken. Celý obor výroby lan prodělával prudký rozmach, přicházely nové technologie a koncem 40. let se ve firmě ručně vyráběla již jen asi 1/5 produkce. V roce 1962 slavila Seilerwarenfabrik AG stoleté výročí svého založení. Ve srovnání s rokem 1936 vzrostl její obrat třicetkrát a z malé manufaktury vyrostl moderní pod-

Kvalitní oblečení řady „Mammut Extreme“ vás ochrání v každém počasí (foto J. Polák)

Manufakturní výroba lan v počátcích firmy

nik zastávající ve svém oboru významnou pozici. V roce 1968 dochází ke změně jména firmy na Arova Lenzburg AG a v polovině 70. let přichází firma na trh s řadou nových produktů (a to nejen v oblasti výroby lan), z nichž mnohé se staly revolučními iniciátory vývoje ve svém oboru. Roku 1976 to bylo první Duodesse lano (každá polovina má jiný design) a o dva roky později přichází na trh první bunda a kalhoty (Altitude) z absolutně nového materiálu GORE-TEX®. Pro jejich vlastnosti začíná velký počet horolezců produkty s názvem Mammut vyhledávat a používat při extrémních akcích jak na skalách, tak i v horách. V roce 1981 prezentuje firma „Mammut kolekci“ včetně oblečení a spacích pytlů a do roku 1984 ji rozšiřuje i o turistické bundy, lezecké kalhoty a fleece bundy. V polovině 80. let vyvíjí Mammut společně se švýcarskými textilními specialisty Schoeller, dnešní materiál SOFT-SHELL!

Jméno Mammut se objevilo v roce 1955, jako název sportovního lana „MAMMUT - Everest“, které se rychle etablovalo jako hlavní položka obratu. (Lano silné jak mamut!). Ale až 1. ledna 1984 dochází k přejmenování firmy Arova Lenzburg AG na Arova-Mammut AG, a přenáší se tak jméno úspěšného produktu na název firmy.

Roku 1990 začala a v roce 1992 byla dokončena výstavba nového závodu a sídla firmy v Seonu pod Züricem. V ní pak zhruba 200 zaměstnanců zpracovává cca 900 tun textilní suroviny za rok.

V roce 1990 uvedl Mammut na trh poprvé sérii produktů „Mammut Extreme“, která se díky svému jedinečnému zpracování, použitým materiálům a barevnou kombinací modrá/oranžová zasloužila o další vzrůst zájmu o značku.

Od roku 2001 patří Mammutu také norský specialista na spacáky, firma Ajungilak. Ta

byla založena roku 1855 jako firma na výrobu dek. A od r.1997 se koncentruje výhradně na produkci pro outdoor.

V rámci další expanze bere Mammut AG k 1. květnu 2003 pod svá křídla jednoho z nejznámějších výrobců vosků a ošetřovacích prostředků, firmu TOKO se sídlem ve švýcarském Altstätten. A konečně v dubnu 2003 přebírá Mammut renomovaného výrobce horolezecké a trekkingové obuvi Raichle. Současně s převzetím TOKO a Raichle dochází k přejmenování Mammut AG na Mammut Sports Group AG.

Dnes dociluje Mammut Sports Group 70% obratu v zahraničí. Ten se za posledních deset let zvýšil z 30 na 125 milionů CHF. Z toho cca 50% obratu činí prodej oblečení. Prodej lan však, jako i vždy v minulosti, hraje svou nezanedbatelnou roli a Mammut nadále stojí na špičce svého oboru.

Velký podíl produktů pochází ze zahraničních výrobních závodů, ale lana jsou i nadále výhradně švýcarské produkce. „Made in Switzerland“ tak zůstává, stejně jako dříve, synonymem kvality a bezpečnosti. Vedle tradice výroby lan se současná firma Mammut může pochlubit i po desetiletí se vyvíjejícím know-how v oborech oblečení, spacáků, bot a doplňků...

Úspěch firmy Mammut v posledních letech je založen na precizně cílených, kvalitních produktech, stejně tak i na dobrých partnerských vztazích s odběrateli. Také je třeba vzpomenout marketingová opatření a reklamní kampaně, stejně jako i letitou spolupráci s předními světovými lezci. Z malé rodinné firmy se během času vyvinul moderní, inovativní partner všech, kteří se rádi pohybují po horských srázích a skalních stěnách. Jejich bezpečí a hodnotné prožitky jsou pro „Mammuta“ velkou odměnou.

-PR-

František „Algena“ Mezera, slaňující, vrtající ...

Snad každý z lezců kdesi v koutku duše chová myšlenku na nějaký prvovýstup, avšak těch, kteří ji skutečně realizují a zanechají po sobě ve skalách novou lezeckou linii, je relativně málo a pokud se to přece jen povede, bývají to spíše ojedinělé projekty. Jsou ale i tací, kteří jsou přímo „posedlí“ hledáním nových směrů, nových možností a nových oblastí. Jedním z nich je i příbramský lezec František „Algena“ Mezera, známý kromě svého neformálního a možná pro někoho těžko pochopitelného životního stylu i jako objevitel a popularizátor oblastí vltavské žuly a organizátor setkání s názvem „Polínský pes“.

Velikonoční stěna, foto Petr Jandík

Ahoj, Franto. Jak se hledají například houby ví každé malé dítě, ale jak se v dnešní době hledají nové lezecké oblasti, to je pro mne tak trochu záhada. Jak to bylo s tvým nejnovějším objevem?

Jak se říká, náhoda pomáhá většinou tomu, kdo je na ní připraven, či jí jde zvolna naproti. Mírně znechucen návštěvovaností skal u Vltavy, pídil jsem se minulý rok k podzimku po nových skalkách nezatižených tradicí a tak se mi dostal do rukou zajímavý popis k hradiště kdesi na vlašimsku. Po zralé úvaze jsem se rozhodl, že toto místo stojící na skalním ostrohu, z kterého je pěkný výhled na Sázavu, potřebuji vidět. Raději jsem si mnoho nesliboval a i původní přístup shora k Sázavě poněkud moje vášně zklidnil. Jaké však bylo překvapení, když jsem v údolí opravdu spatřil pás skalek a pod nimi cestu táhnoucí se podél řeky. První ohmatání přineslo zjištění, že materiál je značně kompaktní a z hlediska lezeckého působení určitě zajímavý.

Kácovské hůvňozno

... a sklízející plody své práce. 2x foto Míra Beránek

Neříkej ale, že zůstalo jen při obhlídce terénu, a že jsi se hned nevrhl do práce!

To víš, že ne! Onoho památného víkendu vznikly první čtyři cesty na pěknou stěnu, později nazvanou Křídlo. Při této příležitosti jsem zjistil, že jisté lezecké kroky byly v této stěně již vykonány, vzhledem ke dvěma nalezeným skobkám trčícím ze stěny. A tak bych byl rád, kdyby se autor či autoři výstupu ozvali.

Podle počtu cest, které v oblasti jsou k dnešnímu dni, ale na sebe asi nedaly další výpravy dlouho čekat, že?

Samozřejmě, že jsem kamarádům z prostředí lezeckého líčil krásy kácovských skal v mnohých z příbramských či jiných náleven a výsledkem byl velikonoční výpad příbramáků a dobříšáků do Kácova. Zprvu jsem měl obavy, zda lezci, zhýčkaní skalami francouzských, italských, či španělských riviér, přivítají vymytání vegetace, odstranění křovisek, či kutálení balvanů s patřičnou vděčností. Zřejmě proto, že se mnou už normální lidi nikam nevyrazí, mí druzi nejen že projeví radost nad objeveným terénem, ale také přiložili ruku k dílu. Výsledkem bylo asi dvacet cest včetně zatím nejtěžší Berry, Berry za 9-.

Když tak poslouchám to tvoje nadšené líčení předností téhle oblasti, mám dojem, že to nejsou jenom skály, co tě tady tak nadchlo.

No, v Kácově je kromě jiného i pivovar a tak se dá večer posedět v hospodě s „místňáky“, zahrát na kytaru, zazpívat a tak... Prostě, pohoda jako za starých časů na Rovišti, kdy jen stádo laní rušilo tůkání mého perlíku při tvorbě nových cest. Požehnaný kraj i skály!

Partner rubriky

ASOLO

Kácov - schematická mapka

Zájemci o průvodce na Kácov si mohou napsat na adresu redakce, požadavek předáme F.A.M.

Přístup: Z dálnice D1 odbočit na exitu 49 Psáře směrem na Kácov. Na začátku Kácova doprava kolem ÚNZ dolů k Sázavě a kolem ní proti proudu na parkoviště k malému vodopádu u stěny Andrejka. Možno pokračovat podél skal až k chatám, odkud je možno vyjet naspět do obce Soušice.

Mapa: KČT č.43 Střední Posázaví, 1:50 000

Pokud se rozhodnete oblast navštívit, je třeba počítat s tím, že přístupy ke stěnám nejsou tak komfortní, jak jste možná zvyklí z ostatních skal a také s tím, že v současné době jsou vyznačeny cesty na skalách pouze šípky. Pokud tedy nebudete mít průvodce od Fr. A. Mezery, budete se muset orientovat a odhadnout obtížnost cest na základě svého vlastního úsudku. Avšak vzhledem k perfektnímu zajištění nýty a velkému počtu cest si zde jistě vybere každý.

Ale zpátky k lezení.

Třetí výpad se již nesl v ryze sportovním duchu, Obstík a Bahno tvrdili muzíku a jedna těžší cesta za druhou opouštěla jejich dílnu. Nutno dodat, že i moje maličkost s Berrym a jeho kamarádem se činila.

Oblast jsem pak navštívil ještě jednou s Vaníky a přešel několik lehčích, ale zajímavých dlouhých směrů, které lezecká elita minulá bez povšimnutí. V současnosti je tedy v oblasti vynýtovaných přes padesát cest, a myslím, že brzy přibudou další. Na podzim se určitě některým skalkám a útvarům podíváme zblízka na zoubek.

Můžeš dát nějaký tip na některé z cest?

Mnohé z cest možná překvapí svou kvalitou, přesto se pokusím jakousi klasiku načrtnout. Z lehčích cest do sedm třeba: Co přináší řeka, Břízková, Habsburský pysk, Modré z nebe, Sedmitečná, Oči plné pra-

chu, Pramen života, Maňáskové divadlo, Andrejka...No a z těžších? Tanec pod druhým, Berry, Čekej tiše, Karpatská horká, Převaděc spojitosti, Holly smoke, vlastně všechny cesty jsou tu prima. Je to asi taky tím, že je tu zatím klid... Kompletní průvodčík bude na podzim, ještě zopár cestiček pro fajnšmekry uděláme. A pokud někdo nutně touží po současném stavu, rád mu jakýsi samizdat za pár medovin zašlu.

Děkuji za rozhovor a do dalšího počínání přeji hodně sil. Ptal se Honza Polák.

Na stěně Křídlo, foto Jan Polák

Pivovar, foto P. Jandík

Soutěž.....

Sandály Scrambler

Pohodlná obuv, jejímž charakteristickým rysem je maximální ochrana chodidla. Velmi oblíbené trekové celokožené sandály s vibramovou podrážkou navržené k zajištění bezpečné chůze v terénu. Měkká kožená mezopodešev EVA zaručuje jedinečný odpočinek a komfort pro vaše chodidlo. Sandály jsou lehké a příjemné na nošení. Sandále byla pro letošní sezónu vybavena novou lehkou podrážkou Vibram.

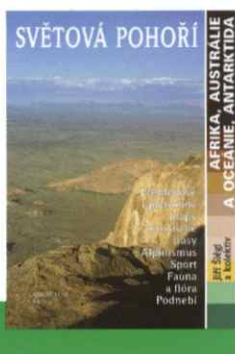

Chcete strávit léto v sandálech SCRAMBLER od firmy Asolo? Pokud ano, pak stačí odpovědět na následující otázku:

Co se u produktů ASOLO označuje termínem „Pulley systém“?

Z odpovědí zaslaných na adresu redakce do 10. 9. 2005 zástupce firmy SPORT prima vylosuje výherce, který obdrží tyto oblíbené a kvalitní sandály.

LITERATURA

JIŘÍ ŠLÉGL A KOLÁŘ: SVĚTOVÁ POHOŘÍ - AFRIKA, AUSTRÁLIE A OCEÁNIE, ANTARKTIDA

Tento svazek, uzavírá čtyřdílný komplet s titulem Světová pohoří, a věnuje se hlavním pohořím v Africe, Austrálii a Oceánii a také horám Antarktidy.

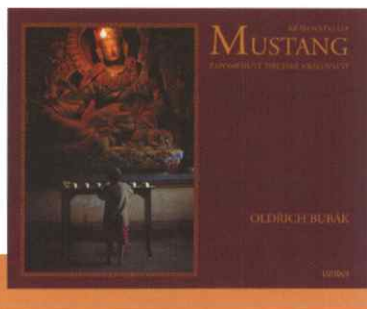
Na 200 stranách knihy autoři představují pohoří s jejich členěním, geologickým složením, klimatickými podmínkami a vodními poměry.

Upozorňují na živou přírodu v jednotlivých výškových stupních, mapují osídlení v podhůří i na méně přístupných místech vysoko v horách a přinášejí souhrnné informace o aktuálních možnostech turistiky a cestování do jednotlivých oblastí.

Poutavý text provází množství originálních a atraktivních barevných fotografií, zachycujících krásu hor ve všech ročních obdobích. Ke každému horstvu je přiřazena přehledová mapa a jedna či více podrobných mapek a nákresů hřebenovek, kudy vedou nejzajímavější turistické trasy. Publikace zahrnuje některé dosud nezmapované oblasti, které v jiných českých encyklopediích nenajdete.

Vydalo nakladatelství Euromedia Group-Knižní klub, prodejní cena 599,- Kč.

OLDŘICH BUBÁK: KRÁLOVSTVÍ LO MUSTANG

Obsáhle výpravná publikace představuje jednu z nejzajímavějších a zároveň jednu z nejhůře dostupných oblastí Nepálu – království Lo Mustang, které bylo ještě v nedávné době úplně izolováno od okolního světa a pro cizince zcela uzavřeno. Oldřich Bubák, který je držitelem licence profesionálního průvodce od nepálské „Královské himálajské trekkingové společnosti“ se zaměřením na buddhistické země a znalcem tibetské civilizace v několika kapitolách přináší zasvěcené a fundované informace nejen o geografii a historii této země, ale zcela otevřeně a pravdivě seznamuje čtenáře se sociálními vztahy ve společnosti, tradičními zvyklostmi a uspořádáním rodiny, způsobem obživy, náboženstvím i filozofickými aspekty života dnešních obyvatel.

Jedna z nejrozsáhlejších kapitol přináší detailní informace o trekkingové trase, která vede tímto územím a díky ní (ale nejen jí) je možno tuto publikaci zařadit mezi průvodcovskou literaturu vysoké kvality. Autor se nespokojuje s pouhým konstatováním faktů a mnohé informace glosuje svými osobními poznámkami a tak se celý obsah knihy stává velmi aktuálním a živým zobrazením této oblasti.

Knihy je bohatě ilustrována autorskými barevnými fotografiemi a doplněna praktickými informacemi o možnostech a podmínkách, za jakých lze tuto zajímavou část naší planety navštívit.

Vydalo nakladatelství Euromedia Group-Universum, prodejní cena 599,- Kč.

VAŠEK CHLUM A JINDRA SOCHOR: KOZLOV, POHOŘ, KACANOVY

Nového průvodce po skalách Českého ráje na sklonku loňské lezecké sezóny pokřtili autoři Vašek Chlum a Jindra Sochor. Malé a spolu těsně sousedící oblasti poblíž Turnova se nacházejí na začátku „krajinotvorného“ hřbetu, který přes Valdštejn pokračuje na Hrubou Skálu. V těchto romantických a komorních skalách, které zůstaly stranou „hlavního proudu“, jsou oba autoři doma - a víc než doma.

Vašek Chlum Kozlov „podědil“ po svém otci a lezecky tu řádí od šedesátých let dodnes. Nedávno čerstvý šedesátník na Kozlově udělal (a jistě ještě udělá) řadu krásných a často hodně udatných prvovýstupů. Krom toho se tu stal jakýmsi panem „domácím“. Už léta se nezištně stará o to, aby ve skalách i v lese byl pořádek a nejen lezcům tady bylo dobře.

Jindra Sochor patří k další vlně významných lezců, před třemi desítkami let „znovuobjevoval“ Kacanovy, Pohoří a Kozlov. I jemu tyto romantické skály učarovaly a výrazně se zapsal do jejich stěn. Navíc, tělem i duší puntičkářsky přesný dokumentarista a kreslíř, Jindra oblast detailně zmapoval a již před dvaceti lety udělal prvního, tehdy „samizdatového“ průvodce.

Vedle pečlivě a často nelehce posbíraných údajů, tvořících základ popisů, nový průvodce stojí především na Jindrových pohledových kresbách. Krom toho tu najdeme přehledné schematické mapky s umístěním věží a masivů, ke každému z nich i půdorys se směry výstupů.

Malá trojloblast nabízí skoro neuvěřitelnou stovku věží a masivů (proto trochu škoda, že chybí rejstřík): Kozlov 77, Pohoří 4 a Kacanovy 18. Pozor ale na místní klasifikaci, na leckterých pětčkách a šestčkách si může naběhnout i dost zdatný „pískomil“ sedmičkář!

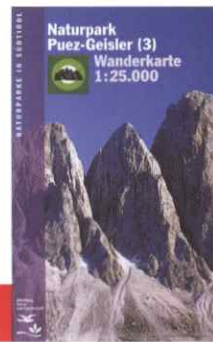
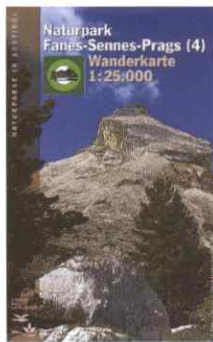
Brožovaného průvodce formátu A5 o 170 stranách lze objednat přímo u nakladatele (Sochor, tel. 481 323 389), a je k dostání v lokálních knihkupectvích a „horoobchodech“.

Vydalo nakladatelství Sochor, prodejní cena 280,- Kč

Chroust

Nové mapy TABACCO

Kartografická firma TABACCO, známá svými velice přesnými mapami Dolomit, vydala koncem roku 2004 novou sérii map národních parků v měřítku 1:25 000. Jedná se o tituly Naturpark Schlern, Naturpark Texelgruppe, Naturpark Puez-Geisler, Naturpark Fanes-Sennes-Prags, Naturpark Trudner Horn, Naturpark Sextener Dolomiten a Naturpark Rieserferner-Ahrn. Na zadní straně map jsou v němčině uvedeny detailní informace o jednotlivých oblastech, panoramatické mapky a popisy zajímavých túr a výstupů. Cena jednotlivých map je 169,- Kč.

nezapomenutelná

TÚRA

Vážení čtenáři,

každý z vás, kteří rádi trávíte svůj volný čas v horách, má jistě mezi vzpomínkami na všechny absolvované túry alespoň jednu, na kterou nikdy nezapomenete. Pro někoho to může být probdělá noc v bouřce při neplánovaném bivaku, kdy se již pomalu smiřoval se skutečností, že tentokrát se šťastný konec konat nebude. Pro někoho to může být přežení stěny, o které vždy snil a po dlouhých letech odkladů si své přání splnil. Někdo nezapomene nikdy na okamžiky, kdy se jen tak volně toulal horskými loukami. Pro někoho může být tato vzpomínka veselá a pro druhého naopak truchlivá, spojená s nějakou životní tragedií. Jedno mají ale jistě společné. Nezapomenutelný a silný prožitek, který vás bude provázet celým životem a který je nerozlučně spjat s horami. Nenechte si jej pouze pro sebe a podělte se o něj s ostatními!!

Redakce časopisu „lidé & HORY“ vyhláší pro rok 2005 soutěž o nejlepší článek na téma : „**Túra, na kterou nezapomenu**“.

Jeho obsah by měl být spojen s horským prostředím a zážitkem, kvůli kterému se ta která túra pro vás stala nezapomenutelnou. Téma není omezeno místem, ani druhem sportovní činnosti v horách. Může se tedy týkat stejně tak horolezeckých výstupů, vysokohorské turistiky, skialpinismu, jako i jiných aktivit. Rovněž není předepsána forma a způsob, kterým bude příspěvek zpracován.

Zúčastnit se může každý čtenář časopisu, bez ohledu na věk, který zašle příspěvek ve formě textu a několika ilustračních fotografií. Autor textu nemusí být zároveň autorem fotografií a opačně. V tom případě se za soutěžícího považuje osoba, která materiál zasílá. Příspěvek se hodnotí jako celkový materiál. Redakční rada vybere pro každé kolo soutěže ze zasláných materiálů vítězný příspěvek, který bude zveřejněn v čísle vycházejícím bezprostředně po aktuálním datu uzávěrky a jeho autor obdrží cenu soutěže. Cenou pro třetí kolo soutěže jsou **kalhoty Crook** (velikost L) od firmy **Hannah**, vhodné pro vysokohorskou turistiku a trekkingové aktivity.

Soutěžní podmínky: Text článku včetně případných informací o místě, cestě nebo jiných faktografických údajů v maximálním rozsahu A4 (velikost písma 10), doplněný 4 - 5 fotografiemi formátu 10x15cm nebo většími na lesklém fotopapíru, případně schema v podobě perokresby. Texty a fotografie je možno zaslat v elektronické podobě na CD. V tom případě musí mít fotografie minimální rozlišení cca 1024 x 1536 pixelů a nepochází-li z digitálního aparátu, musí být naskenována profesionálním studiem. Nezapomeněte uvést Vaše jméno a kontaktní adresu, případně telefonické spojení!!!! Materiály zašlete na adresu redakce: lidé & HORY, Štefánikova 63, 150 00, Praha 5. Obálku označte nápisem: **Soutěž: „Nezapomenutelná túra“**.

Uzávěrky jednotlivých kol jsou 10. března, 5. května, 30. června, 31. srpna, 31. října a 31. prosince 2005. Pro zařazení do jednotlivých kol soutěže je rozhodující datum razítka na obálce.

Členství v Alpenvereinu - příběhy podle skutečných událostí

Nerozluční kamarádi.

V r. 1995 se trojice kamarádů M.B., D.S. a J.P. (všichni z Prahy) rozhodla uskutečnit několikaleť sen - vystoupit na vrchol Matterhornu. Měli zkušenosti z našich skal a před odjezdem do Zermattu v rámci přípravy úspěšně dosáhli vrcholu Grossglockneru. Ve svých úvahách počítali i s variantou nepříznivé situace a záchranné akce a tak zvažovali i členství v rakouském Alpenvereinu. Věděli, že v rámci tohoto členství jsou kryty i výdaje za záchranné a pátrací akce. Částka cca 1 500,- Kč za osobu se jim však zdála vysoká a tak všichni dohromady vymysleli jedinečný trik.

Rozhodli se, že členství v Alpenvereinu společně uhradí pouze za dvě osoby - za třetí osobu tedy ušetří. A dohodli se, že v případě nutnosti a nenadálé situace si budou průkazy AV půjčovat. Tento trik a vlastně podvod jim vycházel při ubytování na chatách.

Při výstupu na Matterhorn hřebem Hörnligrat se hned první den zhoršilo počasí a noc museli strávit v nouzovém bivaku. I další den bylo nepříznivé počasí. Velice se ochladilo, mrzlo, sněžilo a viditelnost byla hodně špatná. Nakonec se rozhodli z chaty Solvayhütte, kam se jim podařilo sestoupit, zavolat pomoc.

Helikoptéra se záchranáři naší trojici naložila na palubu za špatného počasí až na druhý pokus. Všichni však byli v pořádku dopraveni do bezpečí do Zermattu. Byla provedena identifikace dle průkazů AV, identifikovat se musel i nečlen AV, na místě byly sepsány protokoly. Žádnou platbu za záchrannou akci na místě nebylo třeba provést. Všichni tři, v tomto okamžiku stále ještě kamarádi, záchranu i "oblafnutí" švýcarských záchranářů dobře oslavili a zapili.

Po návratu domů však všichni dostali od Helikopterunternehmen z Zermattu poštou faktury. Celková fakturovaná výše za záchrannou akci byla zhruba 320 000,- Kč. Dva členové AV podle pravidel vyplnili hlášení o nehodě, k němu každý z nich přiložil fakturu a ve zprávě uvedli, že v helikoptéře byli pouze oni dva. Při likvidaci této události byly však pojišťovací burzou v Rakousku velice rychle zjištěny jiné skutečnosti. Platící dva členové AV nakonec po mnoha trapných situacích přiznali, že se snažili křít svého třetího společníka. Ten třetí "černý Petr" nakonec svou přítomnost přiznal a zavázal se uhradit požadovanou částku v plné výši.

Dva platící členové AV nakonec odmítli podíl na výdajích za záchrannou akci za svého neplatícího kamaráda, nepomáhaly ani agresivní vyhrůžky matky neplatícího. Nebylo divu, 100 000,- Kč se nechtělo platit nikomu. Z nerozlučných kamarádů se stali nepřátelé. A "český trik" slavil v alpských zemích obrovskou ostudu.

Zpracoval Ladislav Jirásko

lidé & HORY - soutěž čtenářů

Soutěž čtenářů z čísla 3/2005

Správná odpověď z minulého čísla zní : CASTOR

Odpověď na soutěž čtenářů z minulého čísla zaslalo 165 čtenářů, z toho jedna odpověď byla nesprávná. Z těch správných jsme vylosovali výherce, který od nás obdrží No Windovou bundu Magic Rock od partnera soutěže – firmy CAMP I. Výhercem se stal:

František Bechyně, Karla Čapka 820, 340 22 Nýrsko

Výherci gratulujeme a přeje mnoho krásných zážitků v horách.

Soutěž pokračuje i v č. 4/2005

Cena i soutěžní otázky jsou zveřejněny na vložené kartičce.

CAMP I.